

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU
ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGRAFÓW

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	STR.		STR.
PRELIMINARZ BUDŻETOWY NA ROK 1934/35 — <i>J. MIE- SZALSKI</i>	1341	POCZTA I TELEGRAF	1364
USTAWA CELNA — <i>ST. FRANKOWSKI</i>	1346	Ruch weksli w III kwartale 1933 r. — <i>Dr. J. P.</i>	
ŻYCIE GOSPODARCZE:		PRAWO I SAD W ŻYCIU GOSPODARCZYM:	
Bony Funduszu Inwestycyjnego — <i>Janusz Rakowski</i> Działalność Funduszu Pracy		USTAWODAWSTWO	1365
SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWO- DAWCZYCH	1353	ORZECZNICTWO SĄDOWE	1365
GÓRNICSTWO I PRZEMYSŁ:		KRONIKA BIEŻĄCA:	
HUTNICTWO	1354	PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	1365
PRZEMYSŁ SOLNY	1355	TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH	1367
PRZEMYSŁ METALOWY	1355	SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
ROLNICTWO	1356	POŻYCZKA NARODOWA	1367
Organizacja izb rolniczych — <i>Inż. Szczygłowski</i>		Wpłata II raty Pożyczki przez subskrybentów Dyplomy Pożyczki Narodowej	
HANDEL:		Przemówienie P. Prezesa Centralnego Komitetu Oszczędnościowego Dr. Henryka Grubera	
HANDEL ZAGRANICZNY	1359	PODATKI I OPŁATY	1369
HANDEL WEWNĘTRZNY	1359	KREDYT	1369
Ruch cen we wrześniu 1933 r.		RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	1371
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	1361	PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
RYNEK AKCYJNY	1362	KRONIKA ZAGRANICZNA:	
KOMUNIKACJA I TRANSPORT	1362	OGÓLNE	1372
Udział poszczególnych dyrekcji P. K. P. w obrocie towarowym w 1932 r. — <i>J.</i>		ANGLJA	1373
ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	1363	STANY ZJEDNOCZONE AM.	1373
Parę uwag w sprawie przyszłości żeglugi trampowej — <i>Dr. St. Zb. Szyszkański</i>		NIEMCY	1373
		JAPONJA	1374
		EGIPT	1374
		Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	1374

PRELIMINARZ BUDŻETOWY NA ROK 1934/35

PRELIMINARZ budżetowy Rzeczypospolitej Polskiej na rok 1934/35, wniesiony dn. 30 października wraz z projektem ustawy skarbowej do Izb Ustawodawczych, przewiduje wydatki w kwocie zł 2165 miljn., dochody w sumie zł 2117 miljn. Stosunkowo nieznaczny niedobór rachunkowy, wynoszący zł 48 miljn., ma być pokryty, jak o tem mówi projekt ustawy skarbowej, z rezerw skarbowych względnie w drodze operacji finansowych.

Budżet ułożono, podobnie jak w latach poprzednich, w 4 grupach: A. — „Administracja”, B. — „Przedsiębiorstwa i Zakłady”, C. — „Monopole”, D. — „Fundusze”. Dalej budżet został podzielony na części, odpowiadające poszczególnym Ministerstwom, względnie władzom naczelnym; jedynie emerytury i zaopatrzenia, renty inwalidzkie i pensje oraz długi państwowe, ze względu na specjalny charakter tych wydatków i ich wysokość, stanowią też odrębne części. Części dzielą

się na działy, działy ewentualnie na rozdziały, działy i rozdziały na paragrafy.

Dochody państwowe obejmują: 1) dochody brutto grupy „Administracja” — zł 1393·7 miljn., w tem daniny publiczne — zł 965·2 miljn., dochody administracyjne — zł 253·5 miljn., wpływ z Pożyczki Narodowej — zł 175 miljn., 2) wpłaty monopolów do Skarbu Państwa w sumie zł 645·5 miljn., 3) wpłaty przedsiębiorstw i zakładów państwowych w sumie zł 60·1 miljn., 4) wpłaty funduszków w sumie zł 18·3 miljn.

Budżet wydatków obejmuje wydatki administracji brutto w sumie zł 2137·6 miljn., dopłaty ze Skarbu Państwa do przedsiębiorstw i zakładów w kwocie zł 9·6 miljn. oraz dopłaty do funduszków w sumie zł 18·2 miljn.

Budżetem państwowym nie zostały objęte, podobnie zresztą jak i w latach ubiegłych, dochody i wydatki

Województwa Śląskiego, które na podstawie ustawy konstytucyjnej śląskiej z 1920 r. posiada odrębny budżet, związany z budżetem państwowym jedynie przez udział Skarbu Państwa w dochodach Skarbu Śląskiego.

Do preliminarza budżetu państwowego zostało dołączone ogólne zestawienie preliminarza administracji wraz z ogólnym zestawieniem planów finansowo-gospodarczych przedsiębiorstw i zakładów, monopolów oraz funduszków państwowych; jest to t. zw. tabela budżetu brutto.

Wpływy przedsiębiorstw i zakładów wynoszą (bez kolei państwowych) zł 378·7 miljn., wpływy brutto monopolów zł 1084·2 miljn., a wpływy brutto funduszków zł 197·6 miljn.—tak, że łączny wpływ brutto wszystkich grup budżetu zestawiono na zł 3054·2 miljn., a łącznie z przedsiębiorstwem „Polskie Koleje Państwowe” na zł 3984·2 miljn.

Rozchody brutto przedsiębiorstw i zakładów (bez kolei) zestawiono na zł 328·2 miljn., monopolów na zł 438·7 miljn., funduszków na zł 197·5 miljn., razem budżet brutto wszystkich grup budżetu wynosi w rozrachunkach zł 3102 miljn., a łącznie z przedsiębiorstwem P. K. P. zł 3954·2 miljn.

W układzie preliminarza na rok 1934/35 dokonano następujących zmian w porównaniu z poprzednimi budżetami.

Celem dania wyrazu zasadom budżetowania brutto i ujęcia preliminarzem wszystkich dochodów i wydatków poszczególnych jednostek gospodarczych dokonano pewnych zmian w preliminarzowaniu. W wyniku tych zmian jednostki gospodarcze, które figurowały dawniej w budżecie administracji tylko z ostatecznym efektem finansowym swej gospodarki, a więc tylko z sumą wpłat do Skarbu lub dopłat ze Skarbu, przeniesiono do grupy B („Przedsiębiorstwa”), która zmieniła nazwę na „Przedsiębiorstwa i zakłady”.

W związku z tem do grupy B w budżecie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych przeniesiono „Gazetę Administracji i Policji Państwowej”, a w budżecie Ministerstwa Opieki Społecznej przedsiębiorstwa Państwowego Zakładu Higjenu i Szpitale Państwowe.

Również te nieliczne przedsięwzięcia w budżecie administracji, które dawniej ze względu na specjalne warunki ich istnienia preliminarzowano w sumach netto, figurują obecnie w sumach brutto. Do takich przedsięwzięć należy zaliczyć: w budżecie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych — dzienniki wojewódzkie, a w budżecie Prezydenta Rzplitej — gospodarstwo ogrodowe i rezydencja w Spale.

W grupie D („Fundusze”) utworzono w budżecie Prezydium Rady Ministrów Fundusz Pracy; w budżecie Ministerstwa Skarbu utworzono, na podstawie uchwały Rady Ministrów, fundusz „Specjalny Rachunek Terenowy Rozbudowy Miast”, na który to fundusz przelewa się wpływy, uzyskane ze sprzedaży gruntów państwowych na cele rozbudowy miast; z wpływów tego funduszu uskutecznią się wydatki zwrotne, związane z parcelacją, urządzeniem i zakupem nowych terenów, potrzebnych na prowadzenie polityki terenowej. Wobec zamierzonej likwidacji Fundużu Skupu Pożyczek Państwowych, funduszu tego nie wykazano na 1934/35 r. w grupie D budżetu Ministerstwa Skarbu.

Zewnętrzny wygląd preliminarza został ujednoczony przez podanie, również w grupie „Fundusze”, jednokowych rubryk porównawczych przy liczbach preli-

minarza na rok 1934/35, mianowicie: liczb budżetu na 1933/34 r., wykonania budżetu na 1932/33 r. oraz zamknięć rachunków za 1931/32 r.

Jedynie w preliminarzu Lasów Państwowych, które mają okres gospodarczy, trwający od 1 października do 30 września, podano 2 rubryki porównawcze: budżetu bieżącego i roku 1931/32, gdyż liczby wykonania okresu 1/X 1932 ÷ 30/IX 1933 zostaną przedłożone w myśl obowiązujących przepisów dopiero w lutym.

Uległ również zasadniczej zmianie układ wydatków osobowych; mianowicie, wszystkie wydatki na płace personelu, zatrudnionego w danej gałęzi służby, a więc etatowego i kontraktowego, czy też zajętego w charakterze czasowym lub pomocniczym, zostały połączone w jednym paragrafie odpowiedniego działu. W dawnych preliminarzach wydatki osobowe figurowały także w paragrafach, zawierających wydatki rzeczowe, co miało tę ddatnią stronę, że pozwalało ująć w jednym tytule wszystkie koszty pewnego przedsięwzięcia, lecz utrudniało prowadzenie polityki osobowej i nasuwało niższym instancjom możliwość angażowania personelu na koszt kredytów rzeczowych. Rozwijając zasadę jednoczenia wydatków osobowych, wszelkie uboczne świadczenia na rzecz personelu figurują obok plac w następnym tytule budżetowym; świadczenia te obejmują dodatki funkcyjne i lokalne, wynagrodzenia dodatkowe, zapomogi i premje, opłaty ubezpieczeniowe, umundurowanie i pomoc lekarską.

Preliminarz budżetowy zawiera jeszcze następujące innowacje. Typowe wydatki administracyjno-rzeczowe, ściśle związane z działalnością urzędu, a więc: środki lokomocji, wydatki biurowe, pomieszczenie oraz remont i konserwacja budowli — zostały podzielone na ryczałtowane i nieryczałtowane. Sens tego podziału polega na tem, żeby przez wydzielenie takich typowych wydatków z ogólnej procedury rachunkowo-kasowej odciążyć wyższe jednostki administracyjne od dużej ilości spraw rachunkowo-kasowych, uprościć i usprawnić administrację oraz zainteresować niższe jednostki gospodarką materiałową. To też takie stosunkowo drobne dla pojedynczego urzędu wydatki dokonywane będą nie w zwykłym trybie, lecz sposobem uproszczonym z periodycznie przyznawanych na ten cel ściśle obliczonych ryczałtowych kwot, które z reguły nie mogą być przekraczane. Ryczałty takie, przyznawane dla poszczególnych osób (np. na utrzymanie zaprzęgów konnych), nie będą wymagać wyrachowania się, a ryczałty, przydzielone kierownikom urzędów, będą podlegać uproszczonej sprawozdawczości. Ryczałtowemi wydatkami w administracji cywilnej będzie przegospodarowana kwota zł 24·5 miljn., co stanowi 38·5% wydatków administracyjnych. Dla bardziej oszczędnego i celowego wykorzystania sum ryczałtowych wprowadzono do projektu ustawy skarbowej przepis, że kredyty ryczałtowe nie będą wygasać z końcem okresu budżetowego, lecz będą mogły być wydatkowane w ciągu całego roku następnego.

Do preliminarza dołączono po raz pierwszy zestawienie wydatków administracji, a to dla ilustracji podziału wydatków na poszczególne kategorie pod względem ich przeznaczenia. Zestawienie to zawiera podział na:

1) wydatki osobowe, obejmujące płace i wszystkie świadczenia dla personelu, jak: umundurowanie, do-

datkowe wynagrodzenia, opłaty ubezpieczeniowe, premje,

2) wydatki administracyjne, zawierające: podróże służbowe, środki lokomocji, pomieszczenie, wydatki biurowe, wydawnictwa, drobne wydatki, remont i konserwacja budowli,

3) pozostałe wydatki zwyczajne,

4) wydatki nadzwyczajne.

Z tablicy tej można od jednego rzutu oka ogarnąć

całość wydatków administracyjnych i dowiedzieć się, ile np. kosztują podróże służbowe całej administracji (zł 22'5 miljn.), wydawnictwa (zł 2 miljn.), środki lokomocji (zł 4'6 miljn.). Tablica ta potwierdza względacynny charakter budżetu, gdyż wydatki nadzwyczajne administracji cywilnej wynoszą tylko zł 44 miljn., w czym znaczną część stanowią wydatki specjalne na cele gospodarcze.

A teraz przystąpimy do rozpatrzenia strony dochodowej budżetu.

D o c h o d y	Preliminarz	Budżet	Wykonanie	Wykonanie	Stosunek procentowy	
	na 1934/35	1933/34	1932/33	w I półroczu	preliminarza	
	w w y s i a c a c h z ł o t y c h				do	do
					budżetu	wykonania
					1933/34	1932/33
I. — Daniny publiczne	965 273	1 016 252	977 568	442 276	94	98
Podatki bezpośrednie	499 700	504 100	532 762	234 424	99	93
w tem:						
podatki gruntowe	60 000	54 000	54 740	25 262	—	—
podatek od nieruchomości miejskich i niektórych wiejskich	63 000	60 000	59 963	33 890	—	—
podatek przemysłowy	177 000	187 000	194 770	82 476	—	—
" dochodowy	170 000	170 000	190 825	76 600	—	—
Podatki pośrednie	149 753	154 952	156 496	71 260	96	95
w tem:						
podatek od piwa	8 124	11 200	9 970	4 688	—	—
" " cukru	93 150	100 000	104 207	47 803	—	—
" " drożdży	10 000	12 750	10 787	5 298	—	—
" " olejów mineralnych	23 172	24 296	25 516	10 812	—	—
projektowane podatki (od sody, kwasu węglowego i bibulek	10 000	—	—	—	—	—
Cło	125 000	135 000	107 639	50 570	92	116
Opłaty stemplowe i daniny pokrewne	102 000	118 000	107 204	47 476	86	95
Nadzwyczajne daniny (podatek majątkowy, nadzwyczajna danina majątkowa, 10% nadzwyczajny dodatek do danin publicznych i danina lasowa)	88 820	104 200	73 467	38 546	85	120
II. — Monopole	645 495	661 206	625 075	315 521	97	103
Monopol solny	50 000	48 598	49 360	25 585	—	—
" tytoniowy	340 000	350 000	339 819	168 814	—	—
" spirytusowy	220 000	230 000	200 530	103 238	—	—
" zapalczany	15 440	18 528	21 013	11 284	—	—
Loterja państwowa	20 055	14 080	14 353	6 600	—	—
Razem daniny i monopole:	1 610 768	1 677 458	602 643	757 797	96	100
III. — Wpłaty przedsiębiorstw	60 063	104 813	42 188	18 376	57	142
w tem:						
Kolej	20 000	50 000	5 318	2 639	—	—
Poczta	15 000	25 000	23 606	6 679	—	—
Lasy	21 200	27 960	12 000	8 969	—	—
IV. — Dochody administracyjne	253 522	260 661	356 867	98 076	97	71
w tem:						
Ministerstwo Skarbu	67 770	69 407	188 119	24 043	—	—
Ministerstwo Sprawiedliwości (należności sądowe)	67 868	73 475	58 849	24 307	—	—
Opłaty emerytalne	48 000	50 200	53 820	25 825	—	—
V. — Wpłaty funduszków	18 300	16 000	—	2 429	114	—
Razem dochody:	1 942 653	2 058 932	2 001 698	876 678	102	105
Wpływ z Pożyczki Narodowej	175 000	—	—	—	—	—
Ogółem dochody:	2 117 653	—	—	—	—	—

Widzimy z powyższej tablicy, że preliminowane dochody są niższe od budżetu na rok 1933/34 o zł 116 miljn. i o zł 59 miljn. niższe od wykonania budżetu w 1932/33 r.

Wprawdzie preliminarz na rok przyszły jest wyższy od dwukrotnego dochodu w I półroczu r. b., jednak sumy dochodów, osiągniętych w II półroczu okresu budżetowego, są od szeregu lat stale wyższe od dochodów w I półroczu. Należy przyjąć

wobec tego, że również w r. b. dochody w II półroczu będą wyższe od dochodów w I półroczu. Twierdzenie to popiera następujące zestawienie dochodów państwowych (po potrąceniu wpływów z bezprocentowego kredytu w Banku Polskim; w miljn. zł):

	1932/33	1931/32	1930/31
I półrocze	936'8	1 119'9	1 363'0
II półrocze	994'8	1 122'1	1 384'8

Nadto przy układaniu preliminarza liczone są ze stopniową poprawą stosunków gospodarczych, a co najmniej ze stabilizacją tych stosunków oraz ze skutkami posunięć Rządu w zakresie gospodarczym.

Przechodząc do poszczególnych kategorii dochodów, stwierdzimy, że spodziewane w 1934/35 r. wpływy z podatków bezpośrednich są niższe od wykonania budżetu o zł 33 miljn. Tutaj należy podkreślić pewną stabilizację dochodów z podatków bezpośrednich, które w II kwartale bieżącego okresu budżetowego osiągnęły prawie tę samą kwotę, co w II kwartale r. ub. (zł 110'6 miljn. i zł 111'3 miljn.).

Podatki pośrednie preliniowano w sumie niższej od budżetu bieżącego o zł 5 miljn. i o zł 57 miljn. niższej od wykonania budżetu w 1932/33 r. W preliniowanej sumie dochodów z podatków pośrednich mieszczą się nowe źródła dochodów, a mianowicie, podatek od sody z dochodem zł 5 miljn., podatek od bibulek z kwotą zł 4'2 miljn. oraz od kwasu węglowego z sumą zł 0'8 miljn.

Dochody z ceł preliniuje się w sumie wyższej od wykonania budżetu w 1932/33 r. przy uwzględnieniu wpływu brutto z ceł. Pozostaje to w związku ze stopniowym zaprzestaniem wypłacania zwrotu ceł z bieżących dochodów i przejścia na udzielanie eksportowi pomocy z kredytów budżetowych.

Oplaty stemplowe preliniuje się w sumie niższej od wykonania za 1932/33 r. o zł 5 miljn.

Wpływy z monopolów preliniuje się w kwocie niższej od budżetu na 1933/34 r. o zł 16 miljn.

Wpływ z Monopolu Solnego liczone w tejże wysokości, co i wysokość wykonania budżetu w 1932/33 r.

Wpłaty z Monopolu Tytoniowego przyjęto w wysokości rzeczywistych dochodów w 1932/33 r., co zresztą odpowiada w przybliżeniu dochodom z I półrocza, wziętym podwójnie. Należy zaznaczyć, że — odmiennie niż w latach ubiegłych — w roku 1934/35 w planie finansowo-gospodarczym tego monopolu nie figurują kredyty na obsługę 7% pożyczki własnej. Wpłata monopolu tytoniowego na 1934/35 r. składa się z następujących tytułów: z opłat skarbowych od sprzedanego tytoniu w kwocie zł 206'6 miljn., z ekwiwalentu podatków zł 33'8 miljn., z części zysku handlowego za 1934/35 r. zł 57'4 miljn., ze zwrotu dotacji na kapitał obrotowy zł 42'2 miljn.

Wpłata Monopolu Spirytusowego do Skarbu Państwa składa się z opłat monopolowych od sprzedanego spirytusu — zł 162'5 miljn., ekwiwalentu podatków — zł 26'5 miljn., części zysku handlowego za 1934/35 r. — zł 27'4 miljn. i z częściowego zwrotu dotacji na kapitał obrotowy — zł 3'6 miljn.

Wpłata przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” w sumie zł 20 miljn. została obliczona, jak następuje: na podstawie planu finansowo-gospodarczego P. K. P., zatwierdzonego uchwałą Rady Ministrów z dn. 20 X 1933 r., nadwyżka wpływów (zł 930 miljn.) nad rozchodami (zł 852'2 miljn.) za rok kalendarzowy 1934 wynosi zł 77'8 miljn., z tej sumy kwotę zł 57'8 miljn. przeznaczają się na dopłatę do funduszu inwestycyjnego P. K. P., a pozostałe zł 20 miljn. stanowi wpłatę do Skarbu Państwa.

Preliminowana kwota wpłaty przez przedsiębiorstwo „Polska Poczta, Telegraf i Telefon” zł 15 miljn. stanowi różnicę między wpływami i rozchodami (zł 178'7 miljn. — zł 163'7 miljn.).

Wpłata Lasów Państwowych, posiadających okres gospodarczy od 1/X do 30/IX, w sumie zł 21'2 miljn.

składa się: z połowy czystego zysku, wynikającego z planu finansowego na rok obrachunkowy 1933/34, t. j. zł 6'9 miljn., części dochodu, wynikającego z planu finansowego na 1934/35 r. — zł 7'0 miljn., oraz zł 7'1 miljn. tytułem zaległych należności Lasów Państwowych z lat ubiegłych. Wpływy brutto Lasów za okres obrachunkowy od 1/X 1934 r. do 30/IX 1935 r. wynoszą zł 156'6 miljn., rozchody brutto zł 143'6 miljn.

Dochody administracyjne obliczone w kwocie niższej od wykonania budżetu w 1932/33 r. o zł 103'0 miljn., a licząc bez kredytu bezprocentowego w Banku Polskim — o zł 33 miljn. Na dochody administracyjne składają się: opłaty administracyjne, nie mające charakteru danin publicznych, w sumie zł 106 miljn. (suma ta obejmuje należności sądowe w kwocie zł 65'9 miljn., opłaty konsularne zł 13'1 miljn., opłaty za paszporty zagraniczne zł 6'3 miljn., opłaty manipulacyjne przy wywozie zł 5'4 miljn.), opłaty emerytalne w sumie zł 48 miljn., należności egzekucyjne zł 18'8 miljn., opłaty za używanie majątku państwowego zł 13'0 miljn., zwroty pożyczek i zwroty niewydatkowanych sum zł 10 miljn., odsetki od kapitałów państwowych zł 8'1 miljn., udział Skarbu Państwa w dochodach Skarbu Śląskiego zł 8 miljn.

Wpłaty funduszy państwowych obejmują asygnowania z Państwowego Funduszu Kredytowego w sumie zł 8 miljn., Państwowego Funduszu Gospodarczego w sumie zł 6'1 miljn. oraz Państwowego Funduszu Budowlanego w kwocie zł 4'2 miljn. i stanowią odsetki od udzielonych pożyczek względnie od zakupionych papierów procentowych.

Inne fundusze państwowe nie wpłacają żadnych kwot do Skarbu Państwa, lecz — zgodnie z istniejącymi przepisami — używają własnych dochodów na specjalne cele.

(P. tablicę na następnej stronie)

Przechodząc do ogólnej sumy budżetu wydatków, należy zaznaczyć, że budżet ten jest niższy od budżetu na okres bieżący o zł 292 miljn. i od wykonania budżetu w 1932/33 r. o zł 79 miljn. Należy się jednak liczyć z tem, że wydatki w roku przyszłym będą uczynione w skali wydatków tegorocznych.

Wprawdzie budżet wydatków jest nieco większy od wziętej podwójnie kwoty, wydatkowanej w I półroczu, ale wpływają na to przedewszystkiem terminy płatności długów państwowych, przez co wydatki na długi w II półroczu będą większe oraz nowe wydatki, nieprzewidziane w bieżącym budżecie, a które wyniosą ok. zł 43 miljn. Powstaje to przedewszystkiem ze względu na zmianę systemu budżetowania ceł z netto na brutto, a to w związku ze stopniową reorganizacją systemu popierania eksportu w drodze zaniechania wypłacania premij eksportowych z wpływów celnych i przejścia na formę udzielania pomocy finansowej z kredytów budżetowych.

Nadto zmieniły się liczby budżetu po stronie wydatków (i dochodów) w związku z przejściem od władz samorządowych wymiaru i poboru podatków od nieruchomości, lokali i placów budowlanych oraz przejściem agend egzekucji administracyjnej. Przybyły również wydatki inwestycyjne na budowę portu w Gdyni.

Wydatki administracji są niższe od obecnego budżetu o zł 311 miljn. i o zł 100 miljn. mniejsze od wykonania budżetu w 1932/33 r. Wydatki prawie wszystkich Ministerstw są preliniowane w kwocie

W y d a t k i	Preliminarz	Budżet	Wykonanie	Wydatki	Stosunek procentowy	
	na 1934/35	1933/34	1932/33	w I półroczu 1933/34	preliminarza	
	w t y s i ą c a c h z ł o t y c h				do	do
					budżetu	wykonania
					1933/34	1932/33
Władze Naczelne	17 848	18 451	18 297	8 800	96	97
Min. Spraw Zagranicznych	40 218	43 296	43 410	23 587	92	92
" " Wojskowych	761 700	822 700	760 852	343 481	92	100
" " Wewnętrznych	195 160	202 406	194 685	95 965	96	100
" Skarbu	116 069	122 021	118 734	56 174	95	97
" Sprawiedliwości	91 468	101 353	97 268	45 202	90	94
" Przemysłu i Handlu	39 042	32 268	28 797	14 440	120	135
" Komunikacji	19 561	22 892	3 261	9 277	85	599
" Rolnictwa i Ref. Roln.	25 448	23 100	26 768	9 794	109	95
" Wyzn. Rel. i Oświecenie Publicznego	311 184	324 597	321 935	154 878	95	96
" Opieki Społecznej	64 627	100 250	101 122	38 984	64	63
" Poczt i Telegrafów	1 216	1 516	1 418	618	80	85
Emerytury i renty inwalidzkie	260 000	294 850	294 307	136 741	88	88
Długi państwowe	194 070	338 287	188 461	65 946	57	102
Razem A. — Administracja:	2 137 611	2 448 077	2 236 877 ¹⁾	1 003 887	87	95
B. — Dopłata do przedsiębiorstw	9 626	6 700	7 187	4 399	143	133
D. — Dopłata do funduszków	18 204	3 204	—	5 616	568	—
Razem A + B + D:	2 165 441	2 457 981	2 244 064	1 013 902	88	96

nizszej od budżetu na rok bieżący, a więc preliminarz Min. Spraw Wojskowych jest niższy od budżetu bieżącego o zł 61 miljn., budżet Min. Opieki Społecznej o zł 36 miljn. (w związku z Funduszem Pracy i kredytami na bezrobocie), Min. Wyzn. Rel. i Oświec. Publ. o zł 13 miljn., Min. Sprawiedliwości o zł 10 miljn., Min. Skarbu o zł 6 miljn., Min. Spraw Zagranicznych o zł 3 miljn. Preliminowane wydatki Min. Przemysłu i Handlu i Min. Rolnictwa i Ref. Roln. są wyższe od budżetu bieżącego o zł 9 miljn. w związku z nowymi wydatkami na popieranie rozwoju gospodarczego.

Kredyty na renty inwalidzkie zostały zmniejszone w związku z ograniczeniem liczby osób, uprawnionych do pobierania renty.

Kredyty na długi państwowe prelinuje się w kwocie o zł 144 miljn. niższej niż w budżecie tegorocznym, co objaśnia się zawieszeniem szeregu wypłat międzypaństwowych, a przede wszystkim zagranicznych długów wojennych, oraz niżką kursu niektórych walut, przede wszystkim dolara i funta szterlinga. W szczególności w preliminarzu na 1934/35 r. nie umieszczono kredytów na obsługę długów względem Stanów Zjedn. i W. Brytanji (w 1933/34 r. zł 94 miljn.). W stosunku do wykonania budżetu na 1932/33 r. preliminarz jest większy o zł 6 miljn.; w szczególności długi wewnętrzne i wypłaty za udzielone gwarancje prelinuje się w kwocie większej o zł 22 miljn. (z czego zł 12,7 miljn. — obsługa Pożyczki Narodowej), a długi zagraniczne w kwocie niższej o zł 16 miljn. w związku ze spadkiem kursu walut.

Do preliminarza budżetowego dołączone jest zestawienie ogólne wydatków osobowych i liczby personelu według grup i części preliminarza (bez przedsiębiorstwa P. K. P. i przedsiębiorstw skomercjalizowanych). Zestawienie to obejmuje kredyty na place, dodatki funkcyjne i lokalne, wynagrodzenia dodatkowe, umundurowanie, opłaty ubezpieczeniowe i pomoc lekarską. Obok podana jest liczba płatnego z tych kredytów personelu. Place wynoszą we wszystkich grupach budżetu zł 973,1 miljn., inne wydatki osobowe

zł 55,5 miljn., razem zł 1 028,6 miljn., co stanowi 33% budżetu rozchodów brutto.

Zestawienie obejmuje ogółem 321 669 osób, w tem 272 712 w administracji, 41 675 w przedsiębiorstwach i zakładach (bez kolei i przedsiębiorstw skomercjalizowanych), 2 590 w monopolach (bez robotników), 3 692 w funduszach (Państwowy Fundusz Drogowy i Fundusz Obrotowy Reformy Rolnej).

Polskie Koleje Państwowe wykazują nadto w preliminarzu 144 058 pracowników stałych oraz przeciętnie 29 tys. pracowników dziennie płatnych przy łącznej sumie wydatków osobowych zł 439,5 miljn.

Projekt ustawy skarbowej przewiduje otwieranie kredytów, nieobjętych budżetem; otwarcie takie może nastąpić tylko na wniosek Ministra Skarbu, uchwalony w drodze ustawodawczej pod warunkiem równoczesnego uzyskania wystarczającego pokrycia. Przed uchwaleniem takiego wniosku wolno będzie robić wydatki na cele, nieprzewidziane w budżecie, albo na cele przewidziane, lecz w granicach wyższych, niż je budżet określa, gdy nastąpi konieczność natychmiastowego asygnowania sum ze Skarbu. Wydatki takie muszą się opierać na uchwale Rady Ministrów, która jest obowiązana w terminie tygodniowym ogłosić taką uchwałę w „Monitorze Polskim” i złożyć jednocześnie Sejmowi wniosek o kredyt dodatkowy.

W celu dania Rządowi możliwości zwiększania wydatków na cele produkcyjne oraz dla umożliwienia szybkiego wykonania zobowiązań ustawowych lub umownych, względnie dla natychmiastowego wykonania niecierpiących zwłoki czynności — projekt ustawy upoważnia Ministra Skarbu do dokonywania przeniesień w obrębie części budżetu. Wniosek o przeniesienie kredytu musi być postawiony przez właściwego szefa władzy naczelnej, a same przeniesienia winny być dokonywane za zgodą Prezesa Rady Ministrów. Przeniesienia kredytów nie będą mogły być dokonywane w celu zwiększenia wydatków na place.

W tym celu, by jednostki gospodarcze mogły się natychmiast przystosować do zmiennych stosunków gospodarczych lub konjunktury — ustawa upoważnia Ministra Skarbu do przenoszenia kredytów między paragrafami w obrębie planów finansowo-gospodar-

¹⁾ W tem zł 37 562 — wydatki b. Ministerstwa Robót Publicznych.

czych poszczególnych przedsiębiorstw, zakładów, monopolów i funduszy, do zwiększenia wydatków w tych planach oraz ustalania nowych wydatków. W tym ostatnim wypadku jednak tylko pod warunkiem, że zmiany te nie spowodują zmniejszenia dopłaty do Skarbu lub zwiększenia dopłaty ze Skarbu na rzecz danego przedsiębiorstwa, zakładu, monopolu względnie funduszu.

Postanowienia te o zmianach planów finansowo-gospodarczych dotyczą przedsiębiorstw nieskomercjalizowanych, przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon“, zakładów, monopolów i funduszy państwowych.

Natomiast zmiany w planach finansowo-gospodarczych przedsiębiorstw skomercjalizowanych — zgodnie z istniejącymi przepisami — przeprowadza właściwy Minister; o ile jednak wydatki inwestycyjne miałyby wskutek takich zmian przekroczyć 50% przewidywanego zysku brutto, to przeprowadzenie takiej zmiany wymaga zgody Ministra Skarbu.

Zmiany w planie finansowo-gospodarczym P. K. P. z wyjątkiem kredytów na wydatki osobowe, objęte stałym etatem, o ile przez to nie zostanie zmniejszona przewidywana wpłata do Skarbu Państwa — przeprowadza Minister Komunikacji (na podstawie rozporządzenia Prezydenta o utworzeniu przedsiębiorstwa P. K. P.) Nadto Minister Komunikacji zgodnie z uchwałą Rady Ministrów z dn. 20/X 1933 r. ma prawo zwiększać kredyty w poszczególnych paragrafach rozchodów funduszu inwestycyjnego do wysokości oszczędności, uzyskanych w innych paragrafach rozchodów tego funduszu oraz w porozumieniu z Ministrem Skarbu zwiększać wydatki, przewidziane w preliminarzu rozchodów funduszu inwestycyjnego w miarę uzyskania odpowiedniego pokrycia.

Tak w ogólnych zarysach przedstawia się nasz preliminarz budżetowy na rok 1934/35.

J. Mieszalski

USTAWA CELNA

DO ZASADNICZYCH AKTÓW ustawodawczych z zakresu polityki gospodarczej Państwa należy nowa taryfa celna, wydana w roku ubiegłym w drodze rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 23 VIII 1932 r., obowiązująca już od dn. 11 ub. m., oraz rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o prawie celnym z dn. 27/X r. b., ogłoszone w „*Dzienniku Ustaw R. P.*” Nr. 84, poz. 610.

Główne przepisy prawa celnego zgrupowane są zagranicą zazwyczaj w niewielkiej liczbie ustaw zasadniczych, reszta zaś — w wydanych na ich podstawie rozporządzeniach i zarządzeniach administracyjnych. W niektórych państwach liczba wspomnianych ustaw ogranicza się do 2, a mianowicie: 1) ustawy celnej i 2) ustawy o taryfie celnej, przy czem pierwsza zawiera przeważnie przepisy prawa formalnego (postępowanie celne i t. p.), druga zaś — prawa rzeczowego (ustalającego środki polityki celnej etc.). Klasycznym przykładem takiej budowy z zachowaniem podziału przepisów na formalne i materialne jest prawo celne Rzeszy Niemieckiej. Niemiecka ustawa celna z 1869 r. obejmuje postanowienia z zakresu postępowania celnego i ustala zasadnicze pojęcia celne, ustawa zaś o taryfie celnej z 1902 r. ustanawia taryfę celną, ustawowe zwolnienia od cła, system kwitów przywozowych (t. zw. Einfuhrscheińów), kredyt celny i t. p. Prawo francuskie natomiast nie przestrzega powyższej zasady podziału. Dekret z dn. 28 XII 1926 r., kodyfikujący przepisy celne, stanowiący odpowiednik ustawy celnej — zawiera zarówno przepisy prawa rzeczowego, jak i formalnego. Nowe prawo celne austriackie, a mianowicie ustawa celna z dn. 10/VI 1920 r. (dekret francuski, aczkolwiek później wydany, porządkuje i nowelizuje jedynie dawne przepisy), zajmuje miejsce pośrednie, zbliżając się do typu niemieckiego. Jak widzimy z powyższych przykładów, zasada rozgraniczenia przepisów prawa formalnego i rzeczowego nie jest naogół ściśle przestrzegana, co w pewnej mierze uzależnione jest od jego historycznego rozwoju. Nie wszędzie też główne postanowienia celne objęte są wyżej omówionymi 2 ustawami — tak np. w Austrii obowiązuje obok tych ustaw również ustawa (zasa-

dniczego znaczenia) o kwitach przywozowych, wydana znacznie później od ustawy o taryfie celnej¹⁾.

Nasze podstawowe przepisy celne są dotychczas rozproszone w różnych ustawach i rozporządzeniach, wskutek czego nie stanowią jednolitej przejrzystej budowy. Złożyły się na to warunki polityczno-handlowe i gospodarcze, w jakich konstruowane musiało być polskie prawo celne. Zaznaczyć należy, że w pierwszym okresie po wojnie, t. j. do 1920 r., nie posiadaliśmy jednolitego obszaru celnego, w kraju zaś obowiązywało kilka równocześnie taryf celnych wraz z innymi przepisami pozostałych w spuściznie po zaborcach. Taki stan rzeczy wymagał z uwagi na stosunki handlowe z innymi państwami, a przede wszystkim ze względów wewnątrz-gospodarczych doraźnego uregulowania najpilniejszych spraw, związanych z celnictwem. Oczywiście, że w tym wypadku na gruntowną, wymagającą żmudnych studiów, pracę nie było czasu. Ograniczono się więc do wydania najpotrzebniejszych przepisów, odkładając na później wyczerpujące uregulowanie stosunków prawnych w zakresie celnym.

Z biegiem czasu życie zmuszało do uzupełniania w miarę potrzeby już ogłoszonych przepisów nowymi postanowieniami, i w ten sposób liczba zasadniczych ustaw i rozporządzeń stopniowo się powiększała.

Obecnie podstawę naszego prawa celnego stanowią: 1) ustawa z dn. 31/VII 1924 r. w przedmiocie uregulowania stosunków celnych („*Dz. Ust. R. P.*” Nr. 80, p. z. 777), częściowo zmieniona ostatniem rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 9/X 1933 r. („*Dz. Ust. R. P.*” Nr. 78, poz. 354), 2) rozporządzenie Ministrów: Skarbu oraz Przemysłu i Handlu z dn. 11/VI 1920 r. o taryfie celnej, przy czem dotychczasowa taryfa celna ogłoszona została odrębnem rozporządzeniem z dn. 26/VI 1924 r., 3) rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 13/XII 1920 r. o postępowaniu celnym, znowelizowane rozporządzeniem

¹⁾ Co do szczegółów budowy prawa celnego odsyłamy Czytelnika do interesującej pracy P. St. Fr. Królikowskiego „O konstrukcji prawa celnego”, ogłoszonej w „*Ekonomiście*” (tom I z 1933 r.).

z dn. 14/III 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 33, poz. 276), oraz — ostatnio — rozporządzeniem Ministra Skarbu z dn. 4/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 77, poz. 552), 4) ustawa z dn. 7/XI 1931 r., dotycząca zwolnienia od cła przywozowego i opłat manipulacyjnych sprzętu, służącego dla potrzeb armji, sprowadzanego przez władze wojskowe, oraz materiałów i przedmiotów, przeznaczonych do zwiększenia siły obronnej Państwa („Dz. Ust. R. P.” Nr. 105, poz. 812), 5) ustawa z dn. 10/VI 1932 r. o wolnych obszarach celnych („Dz. Ust. R. P.” Nr. 32, poz. 330). Prócz tego niektóre przepisy celne znajdują się w rozporządzeniach i ustawach, normujących stosunki prawne w innych dziedzinach, jak np. dotyczące postępowania celnego w zakresie przywozu przez granicę towarów drogą powietrzną — w rozporządzeniu Prezydenta Rzplitej z dn. 14/III 1928 r. o prawie lotniczym („Dz. Ust. R. P.” Nr. 31, poz. 294), oraz przepisy karne w stosunku do przekroczeń celnych — w ustawie karnej skarbowej z dn. 18/III 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 34, poz. 355). Wiele też przepisów natury zasadniczej znajduje się w szeregu rozporządzeń, a nawet zarządzeń, wydanych na podstawie wyżej wymienionych głównych aktów prawa celnego. Tak np. postanowienia, dotyczące ustanowienia t. zw. ekspozytur celnych w siedzibach przedsiębiorstw przemysłowych (rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 22/V 1930 r. — „*Monitor Polski*” Nr. 139, poz. 205), przepisy postępowania celnego przy przywozie drogą morską (zarządzenie Ministra Skarbu z dn. 22/V 1930 r. w sprawie instrukcji morsko-celnej dla Urzędu Celnego w Gdyni — „*Monitor Polski*” Nr. 138, poz. 202) i in.

Wreszcie niektóre przepisy, jak np. o ustawowo dopuszczalnym odchyleniu wagi zadeklarowanej towaru, zgłoszonego do odprawy celnej, od jego wagi rzeczywistej (stwierdzonej przy rewizji) — bardzo ważny przepis, bo łączący odpowiedzialność karną deklaranta za nieprawidłowe zgłoszenie towaru — nie są wogóle przewidziane w dotychczasowym naszym ustawodawstwie celnym i wskutek tego zastępują je do chwili obecnej z konieczności odnośne postanowienia ustaw państw zaborczych.

Wyżej przedstawiony stan rzeczy, znacznie utrudniający orjentowanie się w przepisach celnych, ulegnie zasadniczej zmianie z chwilą wejścia w życie wymienionego na wstępie rozporządzenia o prawie celnym, które uchyli wszystkie dotychczas obowiązujące ustawy i rozporządzenia celne z wyjątkiem, oczywiście, rozporządzenia z dn. 23/VIII 1932 r. o ustanowieniu taryfy celnej przywozowej oraz postanowień ustawy karnej skarbowej o karze za naruszenie przepisów o opłatach celnych i obrocie towarowym z zagranicą, które nadal pozostaną w tej ustawie.

Całość przepisów, zawartych w omawianem rozporządzeniu, podzielona została na 9 części, dotyczących następujących materji: 1) ustroju celnego, 2) cła i towarów, 3) zwolnienia od cła i ulg celnych, 4) ruchu osobowego i towarowego przez granicę celną, 5) postępowania celnego, 6) uiszczenia należności celnych, 7) sprzedaży towarów (z urzędu), 8) środków prawnych (zażaleń); część IX zawiera przepisy końcowe.

Pod względem merytorycznym postanowienia ustawy (rozporządzenia Prezydenta) o prawie celnym mają naogół charakter ramowy, co nada większą

wagę przysłanemu rozporządzeniu wykonawczemu, które będzie musiało szczegółowo uregulować szereg ważniejszych spraw.

Przepisy o ustroju celnym (część I) obejmują 12 artykułów. Są to podstawowe postanowienia prawa celnego, bo ustalające obszar celny, granicę celną, graniczny i morski pas celny, zarząd cel i t. d.

W definicji polskiego obszaru celnego stwierdzona obecnie została wyraźnie przynależność Wolnego Miasta Gdańska do tego obszaru, zgodnie z postanowieniami t. zw. umowy warszawskiej, zawartej pomiędzy Polską a W. M. Gdańskiem w 1920 r. Dotychczasowe przepisy, przewidziane w ustawie z dn. 31/VI 1924 r. w przedmiocie uregulowania stosunków celnych, regulowały tę sprawę w sposób ogólny (art. 2).

Na uwagę zasługuje postanowienie art. 2 o jednolitości ustawodawstwa celnego. Jest to definitywne przekreślenie dotychczasowego prowizorium w tej dziedzinie, spowodowanego brakiem odpowiedniej ustawy celnej. W związku z tem postanowieniem w końcowym artykule (136) przewidziane zostało uchylenie wszelkich obowiązujących dotychczas przepisów celnych, pozostałych po państwach zaborczych.

Omawiana ustawa utrzymuje nadal dotychczasowy ustrój władz celnych, z podziałem ich na 3 instancje, przyczem zakres działania władz okręgowych (II instancja), których rolę spełniały dotychczas dyrekcje cel, oraz ich ustrój wewnętrzny — będzie ustalony w drodze rozporządzeń Rady Ministrów.

Do ważniejszych postanowień tej części należą przepisy art. 8 ust. 2, przewidujące możliwość otwierania podurzędów celnych w siedzibach przedsiębiorstw przemysłowych — dla odprawy pewnych towarów, sprowadzanych z zagranicy wyłącznie dla potrzeb tych przedsiębiorstw, oraz dla odprawy wywozowej towarów, wytworzonych w tychże zakładach przemysłowych. Przepisy te mają duże znaczenie dla eksportu, ułatwiają bowiem znacznie załatwienie formalności celnych, związanych z wywozem. Dotychczas rolę tych podurzędów spełniały t. zw. ekspozytury celne, przewidziane w rozporządzeniu Ministra Skarbu z dn. 22/V 1930 r. („*Monitor Polski*” Nr. 139, poz. 205).

Podstawowe przepisy, dotyczące środków polityki celnej, zostały pomieszczone w części II, III i V. Postanowienia te mają wielką wagę, gdyż stanowiąc będą właściwą podstawę prawną przyszłych zarządzeń z tej dziedziny.

Ustawa o prawie celnym przewiduje następujące środki polityki celnej: cła przywozowe, wywozowe, odwetowe i dodatkowe, ulgi celne, zwroty cel i obrót warunkowy.

Najważniejszym zagadnieniem w zakresie cel przywozowych, które zostało w ustawie celnej rozstrzygnięte, jest sprawa ustalenia trybu przeprowadzania przyszłych ewentualnych zmian taryfy celnej, stanowiącej, jak wiadomo, odrębną ustawę. Rozwiązanie tego problemu ma duże znaczenie gospodarcze, decyduje bowiem o kierunku polityki celnej w zakresie normowania wysokości ochrony celnej produkcji krajowej. Kierunek ten może wyrażać się: 1) w dążeniu do względnej stabilizacji poziomu cel i w tym wypadku prawodawca ogranicza możliwość dokonywania zmian taryfy celnej, bądź też 2) w większej swobodzie w dostosowywaniu ochrony celnej pro-

dukcji do zmiennych warunków gospodarczych. Dla pierwszego kierunku wystarcza normalny tryb ustawodawczy przeprowadzania zmian taryfy celnej, dla drugiego zaś niezbędna jest możliwość dokonywania ich na drodze administracyjnej.

Po wojnie zwyciężył w wielu państwach drugi kierunek polityki celnej, co tłumaczyć sobie należy deprecjacją walut szeregu państw europejskich, znacznym wahaniem cen, ogólnym dążeniem do autarchji i t. d. Polityka ta znalazła swój wyraz, oczywiście, w ustawodawstwie celnym państw, które ją stosują, a mianowicie w specjalnych przepisach, uprawniających rządy do wprowadzania zmian w taryfach celnych. Ze względu na wagę tego zagadnienia dla naszej polityki celnej, jako też dla oświetlenia odnosnych postanowień dekretu o prawie celnym — przytaczamy poniżej system uprawnień rządów: niemieckiego, rumuńskiego i francuskiego, jako najbardziej charakterystyczne.

Ustawą z dn. 5/VIII 1922 r. Rząd Rzeszy otrzymał prawo zmiany stawek celnych w związku ze spadkiem waluty, w trybie t. zw. skróconego postępowania ustawodawczego, które polegało na wydawaniu w wypadku „groźnej konieczności gospodarczej” odnosnych rozporządzeń za zgodą Rady Rzeszy i komisji handlowo-politycznej Parlamentu. Pełnomocnictwo powyższe było przedłużone, a następnie ujęte w § 4 ustawy z dn. 17/VIII 1925 r., skutkiem zaś przedłużenia mocy obowiązującej tej ustawy przetrwało do końca 1929 r.

Ustawą z 1925 r. przeprowadzona została generalna rewizja taryfy z 1906 r., a oprócz tego wprowadzono niższe cła przejściowe na artykuły rolne. Cła przejściowe ulegały zmianom, ostatecznie jednak były przedłużone ustawą z dn. 17/VII 1927 r. do końca 1929 r. Ustawa ta w art. 3 upoważniła Rząd do zniesienia przed oznaczonym terminem cła przejściowych na zboże w trybie, jaki przewidywała ustawa z 1922 r. Rząd skorzystał z tego pełnomocnictwa, wydając rozporządzenia z dn. 2/VII 1929 r., uchylające cła przejściowe na zboże.

Zaznaczyć należy, że podwyższenie cła na cukier w 1928 r. i na masło, śmietanę oraz kartofle w lipcu 1929 r. nastąpiło w normalnym trybie ustawodawczym. Również w tym trybie przeprowadzona była rewizja taryfy celnej w końcu 1929 r. ustawą z dn. 22/XII tego roku.

W następnych latach wydany został szereg ustaw i rozporządzeń Prezydenta Rzeszy, nadających Rządowi szerokie pełnomocnictwa, m. in. w zakresie przeprowadzania zmian w autonomicznej taryfie celnej. Rozporządzenia Prezydenta, zawierające te pełnomocnictwa, wydane były na podstawie ust. 2 art. 48 konstytucji Rzeszy Niemieckiej, który z kolei upoważnia Prezydenta do wydawania niezbędnych zarządzeń dla przywrócenia publicznego bezpieczeństwa i porządku w wypadku ich zagrożenia lub zakłócenia.

Najważniejsze z pośród wspomnianych ustaw i rozporządzeń Prezydenta są następujące

1) ustawa z dn. 28/III 1931 r., upoważniająca Rząd do wprowadzania zmian w I dziale taryfy celnej (wytwory gospodarstwa rolnego i leśnego oraz inne zwierzęce i roślinne wytwory; artykuły spożywcze) w wypadku groźnej konieczności gospodarczej, przy czym rozporządzenia, wydane na tej podstawie, muszą być przedstawiane do zatwierdzenia Radzie Rzeszy

i na jej żądanie uchylane; pełnomocnictwa powyższe utraciły swą moc z chwilą ustąpienia Rządu Brüninga (zgodnie z wyraźnym odnośnym zastrzeżeniem w tejże ustawie), który wyzyskał te pełnomocnictwa, wydając około 13 rozporządzeń, wprowadzających zmiany przeważnie w cłach zbożowych;

2) rozporządzenie Prezydenta z dn. 1/XII 1931 r., zawierające m. in. pełnomocnictwa dla Rządu do wprowadzania zmian cła przywozowych niezależnie od obowiązujących innych przepisów; na podstawie tych pełnomocnictw wydane zostało rozporządzenie z dn. 5/IV 1932 r., zmieniające szereg stawek celnych na drewno i wyroby z niego;

3) rozporządzenie Prezydenta z dn. 18/I 1932 r., zawierające pełnomocnictwa, dotyczące: a) wprowadzania i stosowania dodatków wyrównawczych do cła na towary, przywożone z krajów, których waluta spadła poniżej parytetu złota, b) ustalania wyższych stawek celnych (maksymalnych) na towary, pochodzące z krajów, z którymi Rzesza Niemiecka nie posiada traktatów handlowych, lub traktujących towary niemieckie gorzej od towarów państw trzecich; na podstawie tego rozporządzenia wydany był szereg rozporządzeń, jak np.: a) rozporządzenie z dn. 19/I 1932 r., wprowadzające wyższe stawki celne na masło, pochodzące z Kanady, Australji i Polski, oraz podwyżkę celną na ser, b) rozporządzenie z dn. 29/II 1932 r. o taryfie maksymalnej, c) rozporządzenie z dn. 14/III 1932 r. o zastosowaniu taryfy maksymalnej do towarów pochodzenia kanadyjskiego i polskiego, d) rozporządzenie z dn. 8/VIII 1932 r. wprowadzające zmiany w stosowaniu cła na masło;

4) rozporządzenie Prezydenta z dn. 9/III 1932 r. z pełnomocnictwami celnymi, zawartymi w IV części tego rozporządzenia i dotyczącymi w zakresie autonomicznej polityki celnej: a) regulowania cła przywozowych, b) wprowadzania cła wywozowych; na tej podstawie Rząd wydał szereg rozporządzeń, z których ważniejsze są następujące: a) rozporządzenie z dn. 18/III 1932 r., wprowadzające m. in. cła wywozowe na maszyny, objęte poz. 809-902 i 906 D i części maszyn z poz. 783 i 799, b) rozporządzenie z dn. 26/IV 1932 r., zmieniające cła wywozowe na maszyny, c) rozporządzenie z dn. 14/VI 1932 r., zmieniające cło na drewno.

Zaznaczyć należy, że większość skutecznie wykonanych w ostatnich czasach podwyżek celnych, wprowadzona została w drodze rozporządzeń, wydanych na podstawie wyżej wskazanych pełnomocnictw.

Pełnomocnictwa Rządu rumuńskiego zawarte są w ustawie z dn. 29/VII 1929 r., wprowadzającej nową taryfę celną. Na podstawie tej ustawy Rząd ma prawo wyjątkowo podwyższyć na czas przejściowy minimalne stawki taryfy celnej, o ile wymaga tego ochrona danej gałęzi przemysłu, zagrożonej zagraniczną konkurencją, spowodowaną niższymi od krajowych cenami eksportowymi obcych wyrobów. Powyższe zarządzenia mogą mieć tylko wtedy zastosowanie, gdy stwierdzone zostanie: a) że dany przemysł stanowi ważną gałąź wytwórczości krajowej; b) że obca konkurencja przez obniżenie cen eksportowych poniżej wewnętrznych istotnie zagraża egzystencji danej gałęzi krajowej wytwórczości; c) że dana gałąź wytwórczości jest zorganizowana i prowadzona według nowoczesnych wymagań technicznych i ekonomicznych; d) że przez podwyższenie stawki celnej na dany wyrób nie będzie zagrożona

egzystencja innej gałęzi produkcji. Opiniowanie wniosków, dotyczących wyżej omówionego podwyższenia stawek celnych, ustawa powierza specjalnej fachowej komisji, utworzonej przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu. Na podstawie opinii komisji, ogłoszonej w dzienniku urzędowym, Rada Ministrów decyduje na wniosek Ministra Przemysłu i Handlu oraz Ministra Skarbu o podwyższeniu danych stawek celnych.

Rząd francuski już od 1897 r. posiada pewne uprawnienia do podwyższenia stawek celnych na pewne artykuły rolne, jak: zboże, wino, mięso, bydło, drewno i wyroby z niego i t. d., w wypadkach, gdy sytuacja rynku wewnętrznego tego wymaga. Pełnomocnictwa powyższe nadane zostały Rządowi osobną ustawą, znaną we Francji pod nazwą „loi du cadenas”. Na podstawie tej ustawy omawiane zmiany cel agrarnych mogą być w drodze wydawania odnośnych dekretów niezwłocznie wprowadzane w życie, pod warunkiem, że odpowiednia ustawa zostanie przedtem wniesiona do Parlamentu. Na podstawie tego prawa wprowadzono w taryfie celnej szereg zmian, jak np. w r. ub. podwyższenie cel na żyto, owies, kukurydzę, kaszę oraz na korek surowy i wyroby z niego.

W naszym ustawodawstwie celnem podstawę prawną do dokonywania zmian w taryfie przywózowej stanowił przepis art. 7 p. i ustawy z dn. 31/VII 1924 r. w przedmiocie uregulowania stosunków celnych, uprawniającej do tego Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa. Na tej podstawie wydano szereg rozporządzeń, które wprowadziły liczne zmiany w wygasłej taryfie.

Nowe przepisy, zawarte w rozporządzeniu Prezydenta o prawie celnem (art. 13 p. 5a), przewidują możliwość przeprowadzania zmian w taryfie celnej również na drodze administracyjnej, upoważniają jednak do tego Radę Ministrów. Powyższe uprawnienie zostało w pewnym stopniu węższe warunkiem, który głosi, że zmiany taryfy będą mogły być uskuteczniane tylko wtedy, gdy „gospodarcze położenie kraju” będzie tego wymagało.

Jak wynika z tych przepisów, intencją prawodawcy było ograniczenie zmian taryfy celnej do wypadków „konieczności gospodarczej”, co wobec obowiązywania już nowej taryfy wydaje się zupełnie zrozumiałem.

W zakresie ustalania i zmian cel wywozowych zachowany został dotychczasowy stan rzeczy, t. j. uprawnienia w tym względzie otrzymał Minister Skarbu, działający w porozumieniu z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. Taryfa wywozowa podlega naogół częstszym zmianom niż przywózowa, wysokość bowiem niektórych cel wywozowych w pewnym stopniu uzależniona jest od warunków koniunkturalnych na rynku wewnętrznym i musi być do nich dostosowywana. Powoduje to niekiedy zawieszanie niektórych cel na określony okres czasu, co wymaga szybkich zarządzeń.

Podobnie, jak większość ustawodawstw celnych, ustawa (rozporządzenie Prezydenta) o prawie celnem przewiduje również możliwość wprowadzania cel odwetowych i dodatkowych (art. 14). Cła odwetowe mają charakter bojowy i mogą być stosowane tylko do krajów, które traktują polskie towary i środki przewozowe gorzej aniżeli pochodzące z innych krajów. Cła zaś dodatkowe mają na celu przeciwdziałanie dumpingowi, wysokość ich zatem uzależniona jest od stosowanych przez inne państwa ewentual-

nych premij wywozowych względnie od spadku waluty kraju, importującego swe towary do Polski. Dotychczas przepisy o cłach odwetowych znajdują się w rozporządzeniu z dn. 11/VI 1920 r. o taryfie celnej (art. 5), o dodatkowych zaś – w ustawie o uregulowaniu stosunków celnych. (art. 7 lit. g).

Jednym z ważniejszych środków polityki celnej są autonomiczne ulgi celne. Zadaniem taryfy celnej jest nie tylko zapewnienie krajowej wytwórczości dostatecznej ochrony przed zagraniczną konkurencją, lecz również wychowywanie pewnych działów produkcji. Wyrazem polityki wychowawczej będą cła, nakładane na takie towary, które nie są wyrabiane w kraju, bądź wytwarzane w niedostatecznej ilości. Przykładem takich cel będą cła na maszyny i aparaty, których się w kraju jeszcze nie wytwarza, lub których produkcja jest dopiero w zapoczątkowaniu. Troska o rozwój wytwórczości tego rodzaju artykułów, znajdująca wyraz w taryfie celnej, powstrzymać może jednocześnie rozwój innych gałęzi wytwórczości, które w ten sposób miałyby utrudnione zapatrywanie się w niezbędne środki produkcji. Dlatego też zachodzi potrzeba w takich warunkach stworzenia systemu autonomicznych ulg celnych, polegających na udzielaniu indywidualnych pozwoleń na sprowadzanie z zagranicy za cłem ulgowym potrzebnych środków produkcji.

Przez odpowiednie stosowanie ulg celnych Rząd może przyczynić się do rozwoju pewnych gałęzi wytwórczości, do modernizacji techniki produkcji poszczególnych warsztatów przemysłowych i rolnych i do ich rozbudowy. System ulg celnych wprowadzony został już w styczniu 1919 r. uchwałą Sejmu Ustawodawczego oraz uchwałą Rady Ministrów z dn. 26/V 1919 r. i stosuje się do chwili obecnej. Jest to dogodny i elastyczny środek popierania rozwoju produkcji krajowej. Stosunkowo największe znaczenie dla tego rozwoju mają ulgi celne na maszyny i aparaty, w danym okresie niewyrabiane w kraju.

Dotychczasowa podstawa prawna, na której opiera się powyższy system, znajduje się w ustawie o uregulowaniu stosunków celnych (art. 7 lit. b). Upoważnia ona Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. do ustanawiania na okres przejściowy ulg celnych dla przywożonych z zagranicy artykułów pierwszej potrzeby oraz surowców i środków produkcji, sprowadzanych przez wytwórców przemysłowych i rolnych. Ustawa ta ostatnio została znowelizowana rozporządzeniem Prezydenta z dn. 9/X r. b. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 78, poz. 554), przyczem przepisy o ulgach celnych dostosowano obecnie do brzmienia ustawy (rozporządzenia Prezydenta) o prawie celnem (art. 23 p. 1a).

Nowe postanowienia przewidują możliwość stosowania ulg celnych (zniżek celnych, zwolnień od cła) nie tylko przy przywozie artykułów, niezbędnych dla wytwórczości przemysłowej i rolnej, lecz również dla towarów wszelkiego rodzaju, o ile „szczególne warunki gospodarcze kraju” będą tego wymagały.

W przytoczonym art. 23 znajdują się także przepisy, dotyczące systemu zwrotu cel. System ten jest ważnym środkiem polityki eksportowej. Zapoczątkowany został w 1925 r. Polega on na zwracaniu przy eksporcie określonych towarów sumy cła, uiszczonego za sprowadzanie z zagranicy do wyrobu tych towarów surowce, półfabrykaty i materiały pomocnicze.

Dotychczasowa podstawa prawna dla wprowadzania zwrotów cel zawarta jest w ustawie o uregulowaniu stosunków celnych w art. 7 lit. d. Przepis ten zawiera tylko ogólną delegację prawną dla 3 Ministrów do normowania zwrotów cel przy wywozie gotowych wyrobów.

Rozporządzenie Prezydenta o prawie celnem bardziej precyzuje postanowienia o zwrotach cel niż ustawa o uregulowaniu stosunków celnych. Zwrot cła będzie można przyznawać za sprowadzane do wyrobu towarów wywożonych surowce, półfabrykaty lub materiały pomocnicze, a także za narzędzia i maszyny zagraniczne. Dotychczas postanowienia powyższe, wobec braku ich w ustawie o uregulowaniu stosunków celnych, musiały być umieszczane w każdym z rozporządzeń o zwrotach cel. Obecnie będą one już wymienione w podstawowym akcie prawa celnego. Poza zwrotami cel omawiane rozporządzenie Prezydenta przewiduje również system zwalniania od cel odpowiednich ilości zagranicznych surowców lub półfabrykatów tego samego rodzaju, co użyte przy wyrobie towarów, wywożonych z kraju. Jest to system bonifikat celnych, znany również w niektórych ustawodawstwach zagranicznych.

W części V — o postępowaniu celnem — pomieszczone zostały przepisy o odprawie warunkowej. Postanowienia te dotyczą m. in. obrotu uszlachetniającego i reparacyjnego. Obrót uszlachetniający jest podstawowym środkiem polityki celnej, o dawna stosowanym w niektórych państwach, jak np. w Rzeszy Niemieckiej. U nas datuje się od 1920 r. Polega on na zwalnianiu od cła towarów, przywożonych do kraju, które: 1) bądź podlegają dalszemu procesowi przetwórczemu i w stanie wykończonym względnie obrobionym wywożone są w określonym terminie zpowrotem zagranicę, 2) bądź też przedtem wywiezione zostały zagranicę dla wykończenia względnie obrobienia i w stanie uszlachetnionym powracają do kraju. W pierwszym wypadku mamy do czynienia z obrotem czynnym, w drugim — z biernym. Czynny obrót posiada duże znaczenie dla rozwoju krajowej produkcji, potęguje bowiem wytwórczość zakładów przemysłowych, które w danym wypadku produkują na eksport, korzystając z bezcłowego przywozu — odbywającego się pod kontrolą celną — surowców bądź półfabrykatów z zagranicy. Bierny obrót w pewnych warunkach pozwala na uruchomienie niektórych gałęzi produkcji, które w innych okolicznościach nie miałyby racji egzystencji.

Na analogicznych zasadach oparty jest o mniejszem znaczeniu obrót reparacyjny.

Przepisy, stanowiące podstawę prawną dla obrotu warunkowego, znajdują się dotychczas w rozporządzeniu z dn. 11/VI 1920 r. o taryfie celnej (art. 12) oraz w rozporządzeniu o postępowaniu celnem z dn. 14/III 1930 r. (art. 54 — 59), ostatnio znowelizowanym rozporządzeniem z dn. 4/X 1933 r.

Odnośne postanowienia ustawy (rozporządzenia Prezydenta) o prawie celnem zawarte są w art. 49 — 57. Przepisy te zostały usystematyzowane w następujący sposób: art. 49 ustala zasady odprawy warunkowej, art. 50 — wypadki, w których odprawa może być stosowana, art. 51 i 52 mówią o obrocie uszlachetniającym (czynnym i biernym), art. 53 — o obrocie reparacyjnym (czynnym i biernym), art. 54 — o wymiarze należności celnych w biernym obrocie uszlachetniającym i reparacyjnym, art. 55 — o pozwoleniach

dla obrotu uszlachetniającego i reparacyjnego, art. 56 — o odpowiedzialności korzystających z odprawy warunkowej w razie przekroczenia terminu, ustalonego dla danej odprawy, oraz art. 57 — o odprawie warunkowej środków przewozowych.

Co się tyczy obrotu uszlachetniającego i reparacyjnego to zasadniczo utrzymany został dotychczasowy system pozwoleń. Według przepisów, obecnie obowiązujących, pozwolenia takie wydaje Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Ministerstwem Przemysłu i Handlu. Rozporządzenie Prezydenta o prawie celnem upoważnia do tego Ministrów powyższych resortów.

Do najważniejszych nowych postanowień, które dotychczas nie były przewidziane w naszym prawie celnem, zaliczyć należy przepisy art. 40, który wprowadza „wstępne zbadanie towarów p.zez stronę”, czyli t. zw. „wstępną rewizję”. Na podstawie tego przepisu osoba, uprawniona do rozporządzenia towarem, składająca zgłoszenie celne, będzie mogła zbadać, pod kontrolą celną, miarę, ilość sztuk, rodzaj i jakość towarów i posługiwać się w tym celu składowymi wagami. Przepis ten znany jest i w niektórych innych ustawach celnych, jak np. w austriackiej, i posiada duże znaczenie, zwłaszcza jeśli wziąć pod uwagę, że za niezgodne z rzeczywistością dane o towarze, wymienione w zgłoszeniu celnem, które składa osoba, rozporządzająca towarem, grozi odpowiedzialność według ustawy karnej skarbowej. Dotychczas deklarant zmuszony jest opierać się jedynie na dokumentach (listach przewozowych, fakturach i t. d.) i nie posiada możliwości sprawdzenia, czy dane, zawarte w tych dowodach, odpowiadają rzeczywistości. Zaznaczyć należy, że podczas transportu stan towarów może często ulegać zmianie, co łatwo może spowodować bez winy deklaranta nieścisłość zgłoszenia celnego, tymczasem odpowiedzialność karna grozi już przy różnicy (na niekorzyść Skarbu) pomiędzy wagą zadeklarowaną a wagą, stwierdzoną przy rewizji — powyżej 10%. Możliwość przeprowadzanie wstępnej rewizji stanowi więc będzie duże udogodnienie dla zainteresowanych.

Ważny ze względu na jego konsekwencje jest również nowy przepis, zawarty w art. 34, który wprowadza ewidencję niektórych towarów, sprawdzanych z zagranicy. Dotyczy to w pierwszym rzędzie towarów, „będących lub mogących być przedmiotem przemysłnictwa na szerszą skalę”. Specjalna lista takich towarów będzie ustalona w drodze rozporządzenia wykonawczego. Przepisy tego artykułu nakładają obowiązki na importerów takich towarów, a także na kupców, którzy je nabywają w celu zbytu, prowadzenia odpowiedniego ich wykazu. Postanowienia te mają na celu ułatwienie władzom celnym walki z przemysłnictwem wewnątrz kraju. Zaznaczyć należy, że niektóre ustawy celne przewidują podobne ograniczenia obrotu towarowego wewnątrz kraju, jak np. austriacka (§ 25).

Jak z powyższego pobieżnego przeglądu wynika — ustawa (rozporządzenie Prezydenta) o prawie celnem reguluje ogół spraw, z celnictwem związanych, pozostało jednak jeszcze opracowanie przepisów wykonawczych, co musi być dokonane w ciągu rocznego okresu czasu, t. j. do chwili wejścia ustawy w życie. Przepisy te wobec ramowego charakteru ustawy będą miały duże znaczenie. Obejmą one nietylko

zasadnicze rozporządzenie wykonawcze, ale również szereg instrukcji, przewidzianych w omawianym prawie celnem. Wydaje się celowe, aby instrukcje te były wydane łącznie z głównym rozporządzeniem wykonawczem, jako jego załączniki. Zgrupowanie wszyst-

kich przepisów celnych w jednym rozporządzeniu ułatwi orientację zainteresowanym, prawo zaś celne zyska na przejrzystości konstrukcji.

St. Frankowski

ŻYCIE GOSPODARCZE

BONY FUNDUSZU INWESTYCYJNEGO. — W liczbie ogłoszonych ostatnio rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej z mocą ustawy znajduje się jedno, które — ze względu na zawartą w niem tendencję gospodarczą — zasługuje na szczególne zainteresowanie. Mamy na myśli rozporządzenie z dn. 27/X 1933 r. o Funduszu Inwestycyjnym („Dz. Ust. R. P.” Nr. 85, poz. 636).

Rozporządzenie to zmierza do rozszerzenia w Polsce ruchu inwestycyjnego, przyczem prace w tym kierunku wiąże z rocznicą piętnastolecia odzyskania niepodległości. „Dla upamiętnienia piętnastolecia odzyskania niepodległości — czytamy w art. 1 rozporządzenia — tworzy się Fundusz Inwestycyjny, przeznaczony na finansowanie celowych z punktu widzenia państwowego inwestycji”. To sformułowanie każe wnioskować, że Rząd pragnie rozszerzyć pewne roboty „celowe z punktu widzenia państwowego”; w praktyce chodzić będzie zapewne o roboty publiczne.

Problem robót publicznych, stanowiących jeden ze znanych i stosowanych szeroko w wielu krajów środków łagodzenia trudności gospodarczych w okresie niskowej fali konjunktury, nie znajdował dotychczas szerszego uwzględnienia w naszej polityce ekonomicznej. Oficjalna polityka rządowa przeciwna była wszelkim podsuwanym jej z różnych stron środkom sztucznego ożywiania procesów gospodarczych, wychodząc z założenia, że t. zw. „nakręcanie konjunktury” nie jest właściwą drogą walki z przesileniem. Główny nasz wysiłek skierowany był natomiast na przyspieszenie w gospodarstwie narodowym odbycia się pewnych nieuniknionych procesów wyrównawczych, i dopiero w tej drodze stworzenia naturalnych warunków dla zdrowych inwestycji; powrót tych inwestycji, uzasadnionych obiektywnymi warunkami gospodarczymi, świadczyć dopiero będzie o powrocie okresu ożywienia. Jeśli więc zagadnienie inwestycji rozważane było przez politykę ekonomiczną Państwa, to zawsze raczej w charakterze czynnika, funkcjonalnie związanego z innymi czynnikami gospodarczymi; raczej w charakterze ostatecznego celu, a nie środka leczenia choroby gospodarczej.

Pod tym względem nasze metody walki z kryzysem znacznie nieraz odbiegały od metod, stosowanych w wielu państwach zagranicznych. Gdy np. w Stanach Zjednoczonych i w Niemczech zaraz w pierwszych miesiącach przesilenia zaczęto w drodze inflacji kredytowej mobilizować wszelkie rozporządzone środki na szereg robót publicznych, starając się w ten sposób łagodzić skutki spadku konjunktury, ale zarazem — przez stwarzanie nieuzasadnionej gospodarczo dodatkowej siły nabywczej — przedłużając okres przesilenia, myśmy weszli na drogę być może trudniejszą, ale niewątpliwie bardziej racjonalną, a mianowicie na drogę dostosowania naprzód naszego gospodarstwa i jego poszczególnych elementów do zmienionej sytuacji. Wyrównanie poziomu cen, obniżenie kosztów produkcji i uporządkowanie zadłużenia przez dostosowanie starych długów do obecnych możliwości płatniczych przedsiębiorstw produkujących — stanowiły najważniejsze punkty ogólnego planu akcji w tej dziedzinie.

Dażyliśmy przedewszystkiem do uchwycenia równowagi podstawowych elementów życia gospodarczego i do osiągnięcia niezbędnej stabilizacji stosunków, warunkującej krok naprzód.

Dopiero wówczas, gdy te t. zw. procesy likwidacyjne odbyły się w dużym stopniu, poczęliśmy myśleć o stopniowym ożywianiu życia gospodarczego w drodze, między innymi, rozwoju inwestycji. Wyrazem tej nowobudzącej się tendencji było utworzenie w marcu r. b. „Funduszu Pracy”. Na linii tych samych zamierzeń leżały prace w dziedzinie poparcia i finansowania budownictwa drogowego i mieszkaniowego. To ostatnie wprawdzie nie jest inwestycją we właściwym tego słowa znaczeniu, gdyż wybudowanie domu nie stwarza nowego urządzenia, służącego celom dalszej produkcji bądź systematycznych usług gospodarczych — niemniej jednak, w naszych warunkach, posiada nader istotne znaczenie dla ożywienia rynku produkcyjnego.

Stwierdzając zbliżającą się stabilizację polskich stosunków gospodarczych, Zjazd Działaczy Gospodarczych i Społecznych B. B. W. R. w maju r. b. uznał wzmoczenie ruchu inwestycyjnego za warunek podniesienia obrotów i dochodu społecznego oraz zmniejszenia bezrobocia. Właściwie dopiero od momentu tego Zjazdu rozpoczął się w Polsce okres większego zainteresowania pracami inwestycyjnymi. Zgóry jednak zalecona została wielka ostrożność w podejmowanych pracach. „Ruch inwestycyjny — czytamy w rezolucjach Zjazdu — może się rozwinąć, gdy dokonane inwestycje będą się rentować; jest to możliwe, jeśli będą one wykonywane oszczędnie i z najmniejszym nakładem gotówki”. Ostrożność w inwestycjach jest niewątpliwie u nas usprawiedliwiona szczupłością kapitałów na te cele (przy znacznych jeszcze trudnościach w pozyskaniu dogodnych kapitałów zagranicznych i odrzuceniu wszelkich pomysłów o charakterze eksperymentów finansowych) — z jednej strony, oraz smutnymi doświadczeniami w dziedzinie prac inwestycyjnych z okresu przedkryzysowego — z drugiej strony.

Trzeba stwierdzić, że rozpoczęta w ten sposób w wiosną r. b. akcja ostrożnych inwestycji wydała szereg pomyślnych rezultatów, co znalazło swój odpowiednik we wzroście zatrudnienia i zwiększeniu się produkcji wielu gałęzi naszego przemysłu. Zdaje się nie ulegać wątpliwości, iż w chwili obecnej, pod wpływem znacznego obniżenia się cen materiałów i robocizny wytworzył się w Polsce okres konjunktury inwestycyjnej — tem bardziej, iż w tym zakresie mamy dużo potrzeb i dużo możliwości rentownej pracy. Ten okres należy wykorzystywać.

Pomyślne doświadczenia dotychczasowe skłoniły Rząd do poszukiwania innych jeszcze możliwości rozszerzenia prac inwestycyjnych i dokonania w tej dziedzinie dalszego kroku naprzód. Tendencji tej daje wyraz wspomniany na wstępie dekret o Funduszu Inwestycyjnym. Centralnym jego punktem jest emisja bezterminowych skryptów dłużnych, które wypuszczać będzie Skarb Państwa pod nazwą „Bonów Funduszu Inwestycyjnego”. Dochód z emisji tych bonów stanowić ma dotację dla Funduszu Inwestycyjnego. Dekret upoważnia Ministra Skarbu do wypuszczania tych bonów serjami do wysokości 100 miljon.

Rozporządzenie wykonawcze, które niebawem ma być wydane przez Ministra Skarbu, przewiduje wypuszczenie bonów w drobnych odcinkach po 25, serjami po 40 000 sztuk, a więc każda serja reprezentować będzie wartość 1 miljon. Sprzedaż bonów odbywać się będzie w kasach urzędów skar-

bowych, w urzędach pocztowych i w innych upoważnionych do tego instytucjach.

Jak z powyższego wynika, bony Funduszu Inwestycyjnego nie będą nosić charakteru jakiegoś drugiego środka obiegowego opartego — jak to proponowano (projekty Moraczewskiego i częściowo Władysława Grabskiego) — na hipotekach państwowych lub zaległościach podatkowych. Będzie to papier (skrypt dłużny) państwowy, przeznaczony do dobrowolnej rozsprzedaży.

Rozporządzenie zapewnia temu papierowi specjalne warunki prawne, które lokatę kapitałów w bonach Funduszu Inwestycyjnego czynią najzupełniej pewną.

Przedewszystkiem bony te będą przyjmowane w ich wartości imiennej na spłatę wszelkich należności Skarbu Państwa bez żadnych ograniczeń. Na żądanie posiadaczy bony wymieniane będą na gotówkę przez kasy urzędów skarbowych. Warunki tej wymiany określi rozporządzenie Ministra Skarbu. Wykup odbywać się będzie według wartości imiennej bonu każdej chwili i jedynie w wypadku sprezentowania większego pakietu bonów przewiduje się — ze względów technicznych — wymianę w okresie 3-dniowym. Skarb Państwa bierze na siebie odpowiedzialność za terminowość losowań i wykup wylosowanych bonów¹⁾ oraz za wykup ich na żądanie posiadaczy. Ponadto specjalne zabezpieczenie tych bonów stanowią majątek i dochody Funduszu Inwestycyjnego oraz cały majątek i dochody Lasów Państwowych z wyjątkiem lasów w okręgu Dyrekcji Lasów Państwowych w Bydgoszczy.

Bony Funduszu Inwestycyjnego i przychody od nich wolne są od wszelkich podatków, mają bezpieczeństwo pupilarne, oraz nie podlegają ustawie o utraconych tytułach na okaziciela.

Bony Funduszu Inwestycyjnego będą umarzane w drodze periodycznych cotygodniowych losowań, przyczem bon wylosowany będzie wykupiony za wielokrotność jego wartości imiennej. W tej premii dla wylosowanych bonów zawierać się będzie ich oprocentowanie. Ile bonów co tydzień wylosowanych będzie w każdej serji i za jaką wielokrotność będą one wykupione — to przewidziane będzie w rozporządzeniu Ministra Skarbu. W chwili obecnej warunki te są przedmiotem badań. Zasadniczo przewiduje się przeznaczenie ok. 4% kapitału na oprocentowanie bonów w formie premij dla bonów wylosowanych, chodzi tylko o to, czy ustalić większą liczbę wylosowanych bonów w każdej serji i mniejszą wielokrotność wykupu, czy też przyjąć zasadę np. jednego wylosowanego bonu w każdej serji przy większej wielokrotności jego wykupu. Większa liczba losowań — być może — zapewniłaby bonom większą atrakcyjność.

Tak pomyślany bon Funduszu Inwestycyjnego niewątpliwie będzie papierem atrakcyjnym, dogodnym dla lokowania w nim szczególnie wolnych kapitałów, leżących bezużytecznie. Od wzięcia, jakim bony te cieszyć się będą w społeczeństwie, zależy oczywiście wysokość ich emisji. Jeżeli sprzedaż ich pójdzie dobrze — Minister Skarbu będzie mógł wypuszczać coraz to nowe serje, aż do pełnego wykorzystania ustawowej kwoty 100 miljn. Tego jednak narazie nie przewiduje się.

Środki, uzyskane z rozsprzedaży bonów, przekazywane będą Funduszowi Inwestyjnemu tytułem zwrotnym lub bezzwrotnym. Nie będzie to jednak oddzielny fundusz administracyjny; istnieje on będzie (jako odrębna osoba prawna) w ramach organizacyjnych Funduszu Pracy. Władzom Funduszu Pracy rozporządzenie porucza zarząd oraz ustalenie zakresu i kierunku działalności Funduszu Inwestycyjnego z tem tylko ograniczeniem, że plany finansowo-gospodarcze Funduszu Inwestycyjnego, jak również zaciągnięcie przez ten fundusz zobowiązania, przekraczającego rozporządzenie jego środki, podlegać będą zatwierdzeniu Ministra Skarbu. Ten ostatni przepis jest konieczny,

biorąc pod uwagę, że Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność za wykup wylosowanych bonów i ich wymianę, jak również, że dochody Funduszu Inwestycyjnego stanowią specjalne zabezpieczenie bonów. Gospodarka kwotami, uzyskaniami ze sprzedaży bonów, w tych warunkach musi odbywać się pod kontrolą Ministra Skarbu — tak, aby dawała pełne gwarancje rentowności.

W powyższym ujęciu rozporządzenie o Funduszu Inwestycyjnym i jego bonach nie nosi w sobie nic z jakiegoś eksperymentu finansowego, który mógłby być niebezpieczny dla życia gospodarczego. Przeciwnie — nowokreowany Fundusz Inwestycyjny odegrać może bardzo pożądaną i dodatnią rolę społeczno-gospodarczą, zasilając dotychczasowe środki finansowe Funduszu Pracy i umożliwiając temu Funduszowi sfinansowanie szeregu pilnych prac, wymagających dużego nakładu na materiały, których dotychczas Fundusz Pracy, kierując się swem naczelnem zadaniem jak największego efektu w zatrudnieniu, popierać nie mógł. W ślad za tem — jeśli uda się wprowadzić możliwie szeroko bony Funduszu Inwestycyjnego na rynek — Fundusz ten okazać się może ważnym instrumentem i czynnikiem zwiększenia zatrudnienia i ożywienia ogólnych obrotów gospodarczych, dla którego to ożywienia toruje również drogę niewątpliwie daleko już posunięta stabilizacja naszych stosunków ekonomicznych.

Janusz Rakowski

DZIAŁALNOŚĆ FUNDUSZU PRACY W OKRESIE KWIECIEŃ ÷ WRZESIEŃ 1933 R. — Fundusz Pracy

w pierwszym półroczu swej działalności (kwiecień ÷ wrzesień r. b.) uzyskał wpływów 1 349 miljn., wydatkując równocześnie 1 351 miljn. Nieznaczny niedobór, w sumie 1 158 5 tys., pokryty został kredytem krótkoterminowym.

Pochodzenie niedoboru jest nader zrozumiałe. Początek jej — ni bowiem jest okresem intensywnego rozwoju robót inwestycyjnych, a zatem wzmożonego zapotrzebowania środków na ten cel; zapotrzebowanie to w zimie niewątpliwie zmalało. Stąd ta nikłość zadłużenia Funduszu wskazuje na jego ostrą politykę finansową, tem bardziej, że wpływy ujawniają nadal tendencję zwyżkową. Obserwacja stosunków przytem pozwala przypuszczać, że tendencja ta nie jest jeszcze u kresu. Abstrahując bowiem od wpływu konjunktury na kształtowanie się dochodów Funduszu, stwierdzić należy, że technika poboru opłat, przewidzianych w ustawie o Funduszu Pracy, nie jest jeszcze dostatecznie wyrobiona. W praktyce nasuwają się wątpliwości natury prawnej, aparatu zbiorczy (kasy chorych, gminy miejskie) pracuje z zapóźnieniami, wyrównywanymi stopniowo, co znajduje wyraz we wzroście wpływów.

Przechodząc do omówienia wydatków, wskazać należy przede wszystkim, że wydatki administracyjne Funduszu wyniosły w okresie sprawozdawczym 1 939 tys., t. zn. 0,27% ogółu wydatków, świadczy to o oszczędności gospodarki władz Funduszu.

Wydatki na zatrudnienie wyniosły 1 98759 tys. Ogółem przyznano na ten cel kredytów wzgl. dotacji na sumę 1 503 miljn., realizowanych w ratach miesięcznych (do końca roku budżetowego). Odbiorcami powyższych sum są przede wszystkim związki komunalne, którym łącznie ze Skarbem Śląskim przyznano 1 294 miljn. (58,8% ogólnej sumy) oraz roboty rządowe — z sumą 1 159 miljn. (31,8%).

Przyznawane są przede wszystkim pożyczki, stanowią one 1 444 miljn., t. zn. 18,5% ogółem rozdysponowanych środków. Pozostała suma 1 59 miljn. obejmuje dotacje i t. zw. raty wojewódzkie, obejmujące obok dotacji pożyczki. W związku z powyższym przyjąć można, że ok. 90% środków, uruchomionych przez Fundusz Pracy na zatrudnienie, wsączone zostało w teren w formie kredytów.

Udział poszczególnych województw w ogólnej sumie uruchomionych środków na zatrudnienie przedstawia się, jak następuje:

¹⁾ P. niżej.

	zł	%
Woj. Śląskie	8 200 000	14.4
„ Łódzkie	7 029 927	14.0
„ Kieleckie	6 989 950	13.9
„ Krakowskie	6 000 000	12.0
„ Warszawskie	4 915 000	9.5
Kom. Rz. m. Warszawy	4 027 000	8.0
Woj. Poznańskie	3 100 000	6.2
„ Pomorskie	2 680 000	5.4
„ Lwowskie	2 000 000	4.0
„ Lubelskie	1 311 000	2.6
„ Stanisławowskie	885 850	1.7
„ Wołyńskie	779 000	1.5
„ Wileńskie	700 000	1.4
„ Białostockie	679 500	1.3
„ Poleskie	650 000	1.3
„ Nowogrodzkie	300 000	0.6
„ Tarnopolskie	100 000	0.2

W stosunku do ogólnej sumy wydatków udział poszczególnych kategorii inwestycji przedstawia się, jak następuje:

	zł	%
Roboty drogowe	13 402 425	26.6
„ wodno-komunikacyjne	2 460 000	4.9
„ kolejowe	3 862 800	7.7
„ meljoracyjne	7 790 050	15.5
„ elektryfikacyjne i gazyfik.	1 457 000	2.9
Budownictwo mieszkaniowe	3 969 200	7.9
w tem:		
przygotowanie terenów budowlanych (meljoracja, regulacja, niwelacja, budowa nawierzchni ulic, wodociągów, kanalizacja i elektryczność)	1 903 700	
Budowa linii tramwajowych	1 190 000	
Drobne budownictwo mieszkaniowe	875 500	
Urządzenia miejskie	10 869 400	21.6
w tem:		
kanalizacja, wodociągi, gaz	9 450 900	
chłodnie, rzeźnie, hale targowe	362 500	
urządzenia Wych. Fiz. i Zdrow. Publ.	1 056 000	
Dokończ. budowy gmachów publicznych	3 686 925	7.3

Wydatki na pomoc bezrobotnym w okresie sprawozdawczym wyniosły ogółem zł 14 789 5 tys. Mieszczą się w tem sumy, zużyte na pomoc doraźną i t. zw. pomoc społeczną.

Pomoc doraźna prowadzona była na zasadach, wypracowanych przez Fundusz Pomocy Bezrobotnym, t. zn. obejmowała tylko bezrobotnych, nie posiadających podstaw do uzyskania pomocy z innych tytułów. W zasadzie świadczenia z tytułu pomocy doraźnej winny być odpracowane. Z liczby 17 okręgów administracyjnych—tylko w Warszawie bezrobotni, korzystający z tych świadczeń, nie byli pociągani do odpracowania

świadczeń. W 6 okręgach (województwach) większość świadczeń została odpracowana, w 2 okręgach—suma odpracowanych świadczeń równała się sumie nieodpracowanych, w 8 pozostałych natomiast przekraczała sumę świadczeń odpracowanych.

Na cele pomocy doraźnej w okresie sprawozdawczym Fundusz Pracy asygnował gotówką zł 6 483 tys. Do sumy tej do dać należy zł 1 800 0 tys., asygnowanych na tenże okres przez zlikwidowany Fundusz Pomocy Bezrobotnym, czyli ogółem zł 8 283 tys.

Natężenie akcji powyższej jest zmienne w czasie — większe zimą, mniejsze latem. I tak — w kwietniu wydatkowano na ten cel zł 3 078 0 tys., w maju zł 2 250 0 tys., a w sierpniu zł 500 0 tys.

Niezależnie od powyższego przydzielono na cele pomocy żywnościowej 21.1 tys. tonn mąki, 880 t cukru, 894 t mieszanki kawowo-cukrowej i 4 595 t węgla. Podjęto przygotowania dla akcji ziemniaczanej, przyczem zakupy ziemniaków, prowadzone są przez komitety lokalne Funduszu Pracy.

Pomoc społeczna w okresie sprawozdawczym skierowana została przedewszystkiem na popieranie urządzania ogrodów działkowych dla bezrobotnych; przekazano komitetom lokalnym na ten cel zł 254 tys.

W obecnym momencie Fundusz Pracy przystępuje do opracowania planów kampanji przyszłorocznej. Będzie ona niewątpliwie szersza, ze względu na utworzenie Funduszu Inwestycyjnego, co pozwoli na stworzenie zatrudnienia dla większej liczby osób niż w r. b. (ponad 70 000, zatrudnionych bezpośrednio na robotach) i dla podjęcia robót, mających na celu m. in. przyjęcie z pomocą szczególnie ciężko dotkniętym okręgom wiejskim.

ZLIKWIDOWANIE NALEŻNOŚCI WOBEC KONCERNU W. A. HARRIMANA. — Na mocy ogłoszonego ostatnio rozporządzenia Prezydenta Rzplitej („Dz. Ust. R. P.” Nr. 84, poz. 618) Minister Skarbu upoważniony został do wypłacenia przez Ambasadę R. P. w Waszyngtonie koncernowi W. A. Harrimana i S-cie sumy \$ 100 tys. w obligacjach 8-procentowej pożyczki Dillon, Read & Co. z 1925 r., według wartości nominalnej. Wypłata w powyższej formie dokonana zostanie celem zlikwidowania zobowiązań Rządu polskiego wobec wyżej wymienionego koncernu za sporządzenie przed paru laty dla Ministerstwa Robót Publicznych operatu, obejmującego studia elektryfikacji południowo-zachodniego obszaru Polski oraz projektu zakładu wodno-elektrycznego w Rożnowie.

Wydatek ten obciąża budżet Min. Przemysłu i Handlu, do którego przekazane zostały — po zlikwidowaniu Min. Rob. Publ. — agendy z zakresu elektryfikacji.

W ten sposób zlikwidowane zostaną ostatecznie pretensje Harrimana i cała sprawa, która powstała dookoła projektowanej i niedosłej do skutku transakcji elektryfikacyjnej z tym koncernem. Załatwienie tej sprawy było ze wszechmiar wskazane.

SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWODAWCZYCH

ZWOŁANIE IZB USTAWODAWCZYCH. — Dn. 28/X r. b. doręczono zostało Marszałkom Sejmu i Senatu zarządzenie Prezydenta Rzplitej, zwołujące sesję zwyczajną i budżetową Izb Ustawodawczych od dn. 31/X r. b. Na tej podstawie zwołane zostało na dz. 3/XI r. b. na godz. 10 pierwsze plenarne posiedzenie Sejmu z porządkiem dziennym, zawierającym I czytanie rządowego projektu ustawy skarbowej wraz z preliminarzem budżetowym na 1934/35 r.

RZĄDOWE PROJEKTY USTAW GOSPODARCZYCH W SEJMIE. — Rząd wniósł do Sejmu projekt ustawy skarbowej oraz preliminarz budżetowy na 1934/35 r., opiewający po stronie dochodów na sumę zł 2 117 652 880, po stronie zaś wydatków na sumę zł 2 165 441 340, czyli zamykający się niedoborem w sumie zł 47 788 460, którego pokrycie przewiduje art. 3 projektu ustawy skarbowej.

Rząd złożył poza tem Sejmowi 3 projekty ustaw o dodatkowych kredytach na rok 1933/34.

Pierwszy z tych projektów dotyczy podwyższenia kredytu w grupie A — Administracja, cz. 8. Min. Skarbu w wydatkach zwyczajnych w dziale 2 w nowoutworzonym § 14 „koszty wymiaru i poboru podatków od nieruchomości, lokali i placów budowlanych” — o sumę zł 3 580 000. Konieczność utworzenia paragrafu tego wywołana została tem, że na podstawie art. 7 ustawy z dn. 18/III 1933 r. o przejęciu przez władze skarbowe wymiaru i poboru niektórych podatków urzędy skarbowe przejęły od władz samorządowych wymiar i pobór państwowego podatku od nieruchomości, podatku od lokali, państwowego podatku od placów budowlanych, jako też dodatków komunalnych do państwowego podatku od nieruchomości i od placów budowlanych.

Termin przejęcia wymiaru i poboru tych podatków oznaczony został na dz. 1/VII r. b. Jednak w stosunku do Warszawy i 11 większych miast termin ten w stosunku do jednych podatków przesunięto na dz. 1/IX r. b., w stosunku do drugich zaś — na dz. 1/X r. b. Wobec tego, że budżet na 1933/34 r. uchwalony

został wcześniej niż ustawa o przejściu przez władze skarbowe wymiaru i poboru omawianych podatków Rząd nie miał możliwości przewidzieć w budżecie na ten cel kredytów. Do końca roku budżetowego na przejście wymiaru i poboru powyższych podatków niezbędna jest suma zł 358 000. Pokazną pozycję, bo kwotę zł 2 695 000, stanowią wydatki osobowe, przewidujące uposażenia dla 1 678 osób, podczas gdy samorządy przy wymiarze i poborze tych podatków zatrudniały osób 2 600. Wobec uzyskania przez Skarb Państwa w wyniku przejścia wymiaru i poboru tych podatków dodatkowych dochodów w kwocie zł 2 500 000 rocznie oraz osiągnięcia oszczędności, wyrażających się kwotą zł 2 400 000 rocznie — przejście to nie przysporzy Skarbowi Państwa żadnych dodatkowych kosztów. Ponieważ jednak w r. b. przejście to następuje w środku roku budżetowego, gdy samorządy okazały już kwoty — wydatek zł 3 580 000 nie znajdzie całkowitego pokrycia w nowych dochodach i uzyskanych oszczędnościach. Dochody bowiem w okresie do chwili przejścia wymiaru i poboru tych podatków do końca roku budżetowego przyniosą kwotę zł 950 000, uzyskane zaś oszczędności w tym okresie czasu — kwotę zł 800 000, co łącznie da sumę zł 1 750 000. Brakująca kwota zł 1 830 000 osiągnięta będzie w oszczędnościach, które uzyskane zostaną w innych paragrafach budżetu na 1933/34 r. w toku jego wykonywania. W każdym razie to zwiększenie wydatków, zgodnie z art. 2 projektu ustawy o tym dodatkowym kredycie, nie wpłynie na zwiększenie ogólnej sumy wydatków, ustalonych w ustawie skarbowej z dn. 28/II 1933 r. w kwocie zł 2 457 980 694.

Drugi, wniesiony przez Rząd, projekt ustawy o dodatkowych kredytach na 1933/34 r. dotyczy podwyższenia kredytów w grupie A — Administracji, w cz. 8, Ministerstwo Skarbu, w wydatkach zwyczajnych, w dziale 6, w nowym rozdziale 3 „Popieranie eksportu”, w nowoutworzonym § 1 „Popieranie eksportu artykułów hodowlanych” — o sumę zł 7 721 000. Utworzenie tego nowego paragrafu związane jest ze zmianą systemu popierania wywozu zagranicę takich artykułów hodowlanych, jak: bekonów i szynek peklowanych, niektórych przetworów mięsnych, mięsa wieprzowego, wołowego, cielęcego i baraniego. Dotychczas stosowany system zwrotu ceł, oparty na zasadzie premij za jednostkę wyeksportowanego towaru, okazał się niezbyt skutecznym dla popierania eksportu. Zmieniony system oparł się na premjowaniu eksportu w wypadkach i granicach, uzasadnionych ponoszeniem stratami, i na popieraniu eksportu, odpowiadającego co do jakości towarów stosownym wymogom wywozowym. Wobec skoncentrowania premjowania eksportu

w rękach Ministra Skarbu — okazała się konieczność przyznania powyższego dodatkowego kredytu w budżecie Min. Skarbu. Dotychczas zwroty ceł uskuteczniały się z bieżących wpływów celnych — tak, że wpływy celne zarachowywane były w sumach netto. Obecnie wpływy te zarachowane będą w kwotach brutto, natomiast wydatki na premjowanie eksportu czynione będą z nowoutworzonego paragrafu, którego wysokość znajduje uzasadnienie w wydatkach na zwroty ceł w roku budżetowym 1932/33. Gdyby zwiększone naskutek odmiennego księgowania, wpływy celne nie pokryły przewidzianych wydatków na premjowanie eksportu — wówczas pokrycie uzyskane będzie ze zmniejszenia wydatków w innych paragrafach budżetu Min. Skarbu. W każdym razie utworzenie tego nowego paragrafu nie spowoduje zwiększenia ogólnej sumy wydatków, ustalonych w budżecie na 1933/34 r.

Trzeci, wniesiony przez Rząd, projekt ustawy o dodatkowym kredycie na okres budżetowy od dn. 1/IV 1933 r. do dn. 31/III 1934 r. na dopłatę Skarbu Państwa do Państwowego Funduszu Drogowego przewiduje zmniejszenie wpływów zwyczajnych w budżecie na 1933/34 r. w grupie D — Fundusze, część 11, Min. Kom, w dziale 5 „Państwowy Fundusz Drogowy” o sumę zł 6 000 000. Szczegółowo zmniejszenie to rozkłada się na następujące paragrafy: § 1 „Opłaty od pojazdów mechanicznych” — zmniejsza się o zł 1 000 000, § 3 „Opłaty od miejsc w zarobkowych pojazdach mechanicznych” — zmniejsza się o zł 1 000 000 i § 4 „Opłaty od materiałów pędnych” — zmniejsza się o zł 4 000 000.

Na pokrycie dopłaty ze Skarbu Państwa, w ten sposób zwiększonej, służyć mają oszczędności, uzyskane w zmniejszeniu wydatków, ustalonych w budżecie na 1933/34 r. w wysokości zł 2 457 980 695, która to suma w żadnym razie nie będzie przekroczona. Okazało się, że rzeczywiste wpływy Państwowego Funduszu Drogowego nie osiągną prelimitowanej kwoty zł 27 100 000, lecz że będą o zł 6 miljn. mniejsze.

Na wydatki Funduszu składają się: 1) płace niższej służby drogowej zł 5 100 000, 2) wykup skryptów dłużnych za roboty kredytowane zł 14 500 000, 3) spłata należności dawnych zł 6 031 400 oraz 4) wydatki administracyjne i różne inne, związane z prowadzeniem robót, zł 1 568 000. Ponieważ te wydatki nie mogą być skomprimowane — przeto zachodzi konieczność powiększenia dopłaty Skarbu Państwa do Funduszu Drogowego o sumę zł 6 000 000. Dopłata ta pierwotnie była przewidziana w kwocie zł 100 000.

W. Z.

GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ

HUTNICTWO

DEKRET W SPRAWACH ORGANIZACYJNYCH HUTNICTWIA.—W „Dzienniku Ustaw R. P.” Nr. 85 z dn. 30/X r. b. opublikowane zostało rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 27/X r. b. w sprawie regulowania stosunków w hutnictwie żelaznym i innych metali. Rozporządzenie to, wydane na podstawie art. 44 Konstytucji i ustawy z dn. 25/III r. b. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy, ma moc ustawy i jest analogiczne do ustawy o regulowaniu stosunków w przemyśle naftowym i do rozporządzenia o regulowaniu stosunków w przemyśle węglowym.

Rozporządzenie to samo przez się nie stwarza jeszcze żadnego faktu dokonanego w dziedzinie organizacji hutnictwa żelaznego lub innych metali, lecz jest tylko ustawowym upoważnieniem Ministra Przemysłu i Handlu do ewentualnego wydawania za-

razdzeń organizacyjnych w tych dziedzinach, gdyby po temu zaszyły potrzeby. Sugerowanie więc temu rozporządzeniu „przemusowej kartelizacji” przemysłu hutniczego jest gruntownym nieporozumieniem, wynikającym z błędnego interpretowania omawianego dekretu. Rozporządzenie istotnie daje prawo Ministrowi Przemysłu i Handlu tworzenia przymusowych zrzeszeń, obejmujących całość lub część przemysłu hutniczego, lecz aby to nastąpiło, musiałyby ukazać się na podstawie tego dekretowego rozporządzenia dalsze rozporządzenia wykonawcze Ministra Przemysłu i Handlu.

W przemyśle hutniczym istnieje szereg zagadnień gospodarczych pierwszorzędnej znaczenia, które w interesie przemysłu hutniczego, a w dalszej konsekwencji i całego gospodarstwa społecznego, muszą być uporządkowane. Do takich zagadnień w pierwszej linii należy sprawa eksportu wytworów hutnictwa żelaznego w sensie centralizacji i racjonalnego rozłożenia wynikających z niego ciężarów na wszystkie przedsiębiorstwa

hutnicze, a w szczególności także i na te, które całą swą wytwórczość lokują na rentownym rynku zbytu krajowego, korzystającym z ochrony celnej i reglamentacyjnej.

Dalej, do zagadnień tego rodzaju należą kwestje uporządkowania cennika hutniczego, ceny franco, scentralizowania sprzedaży wewnętrznej, skupu tworzyw i złomu i t. d., t. j. wszystkie te zagadnienia, które skomasują zbudowaną obecnie administrację handlową hutnictwa, co wpłynąć powinno na zmniejszenie kosztów technicznych i handlowych.

Sam przemysł hutniczy doskonale rozumie te zagadnienia i już pod wpływem czynnika rządowego na drogę reorganizacji w myśl powyższych uwag wkroczył. Przypuszczać należy, że prowadzone obecnie w łonie Syndykatu Polskich Hut Żelaznych prace reorganizacyjne wydadzą niebawem pozytywne wyniki, jakkolwiek, oczywiście, prace te napotykać na znaczne przeszkody.

I właśnie rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej w sprawie regulowania stosunków w hutnictwie żelaznym i innych metali może oddać pracy reorganizacyjnej przemysłu hutniczego znaczne usługi, stanowiąc niejako kłapę bezpieczeństwa w razie utknięcia tych prac na martwym punkcie. O ewentualnym momencie, sposobie i rozmiarze zastosowania pełnomocnictw, przewidzianych tem rozporządzeniem, decydować będzie Minister Przemysłu i Handlu.

Dotychczasowa praktyka w zakresie analogicznym w dziedzinie przemysłu naftowego świadczy, że ewentualne umiejętne zastosowanie tego rodzaju pełnomocnictw może wpłynąć b. pozytywnie na zrationalizowanie stosunków w danej dziedzinie przemysłowej.

PRZEMYSŁ SOLNY

PRODUKCJA I OBRÓT SOLĄ W II KWARTALE 1933 R. ¹⁾ — W ciągu II kwartału r. b. były w ruchu wszystkie zakłady solinarnie, zarówno państwowe, jak i prywatne, dając zatrudnienie przeciętnie 3014 robotnikom. W porównaniu z II kwartałem r. ub. liczba robotników zwiększyła się o 39.

Produkcja w okresie sprawozda wczym przedstawiała się następująco (w tonnach):

I. — Saliny państwowe pod zarządem Polskiego Monopolu Solnego:	II kwartał	II kwartał
	1932	1933
Kopalnia w Wieliczce	30 723	23 391
Warzelnia w Wieliczce	10 580	8 528
Kopalnia w Bochni	7 795	8 803
Warzelnia w Lacku	1 932	1 034
„ „ Drohobyczu	1 715	1 197
„ „ Bolechowcie	1 470	875
„ „ Dolinie	1 749	824
„ „ Kosowie	925	747
Razem saliny małopolskie:	56 889	45 399
Warzelnia w Inowrocławiu	14 096	10 914
Razem grupa I:	70 985 (57·9%)	56 313 (56%)
II. — Saliny państwowe pod innym zarządem:		
Warzelnia w Ciechocinku	1 174	1 186
„ „ Łączynie	1 995	850
Razem grupa II:	3 169 (2·6%)	2 036 (2%)
III. — Saliny prywatne:		
Kopalnia w Wapnie	23 211	14 175
Eksploatacja solanki w Solnie pod Inowrocławiem	13 472 ²⁾	13 601 ³⁾

¹⁾ Dane za I kwartał 1933 r. — p. tyg. „Polska Gospodarcza” zes. 26/1933, str. 810.

²⁾ Po przeliczeniu na sól stałą, licząc okrągło 30 kg soli za 1 hl solanki.

Eksploatacja solanki w Baryczu pod Wieliczką	11 808 ¹⁾	14 439 ¹⁾
Razem grupa III:	48 491 (39·5%)	42 215 (42%)
Ogółem w Polsce:	122 645 (100%)	100 564 (100%)
W tem:		
soli kamiennej	61 729 (50·3%)	46 369 (46·1%)
„ warzonej	35 636 (29·1%)	26 155 (26%)
„ w postaci solanki	25 280 (20·6%)	28 040 (27·9%)
W tem:		
soli jadalnej	78 304 (63·8%)	53 685 (53·4%)
„ przemysłowej	37 112 (30·3%)	41 222 (41%)
„ bydlęcej	7 065 (5·8%)	5 643 (5·6%)
„ innych	164 (0·1%)	14 (0%)

Dane przytoczonego zestawienia stwierdzają spadek produkcji soli w Polsce, wynoszący w porównaniu z II kwartałem 1932 r. 22 081 t, czyli 18%.

Z poszczególnych rodzajów soli wykazują zmniejszenie produkcji w porównaniu z II kwart. 1932 r.: sól kamienna o 15 360 t, t. o 24·9%, i sól warzona o 9 481 t, czyli o 26·6%; natomiast sol w postaci solanki wykazuje wzrost o 2 760 t, t. j. o 9·8%.

Również i poszczególne gatunki soli, z wyjątkiem soli przemysłowej, wykazują spadek produkcji w porównaniu z II kwart. r. ub., a mianowicie: sól jadalna o 24 619 t, czyli o 31·4%, sól bydlęca o 1 422 t, t. j. o 20·1%; natomiast sól przemysłowa wykazuje wzrost o 4 110 t, t. j. o 11%.

Pod względem sprzedaży, a więc zużycia soli w Polsce II kwartał r. b. w porównaniu z II kwart. r. ub. wykazuje zmniejszenie o 16 911 t, czyli o 14·1%.

Ogółem sprzedano w ciągu II kwartału 1933 r. 102 829 t, z czego umieszczono wewnątrz kraju 93 524 t, a 9 305 t wywieziono zagranicę.

W dziedzinie eksportu przodowały saliny wielickie, które wywiozły 4 825 t, następnie kopalnia w Wapnie — 3 975 t i salina Inowrocławska — 505 t.

W okresie sprawozdawczym udział salin państwowych w eksporcie wynosił 57·3%, kopalni w Wapnie 42·7%.

Co do gatunków soli, to przedmiotem eksportu była przeważnie sól jadalna, której wywieziono w II kwartale r. b. 7 935 t, resztę — 1 370 t — stanowiła sól przemysłowa.

Podane wyżej wyniki pracy polskiego przemysłu solnego za II kwartał r. b. łącznie z wynikami I kwartału r. b. — pozwalają nam zestawzić półroczny bilans wytwórczości soli w Polsce, przedstawiający się następująco: ogólna produkcja soli w I półroczu 1933 r. wyniosła 199 674 t (w porównaniu z I półr. 1932 r. mniej o 35 630 t), w tem: soli kamiennej 94 199 t, soli warzonej 51 940 t i soli w postaci solanki 53 535 t.

Z poszczególnych gatunków soli wyprodukowano w I półroczu r. b.: soli jadalnej 112 967 t, soli przemysłowej 77 192 t, soli bydlęcej 9 465 t i soli innych 50 t.

Ogólna sprzedaż soli w Polsce wyniosła w I półroczu r. b. 203 468 t (w porówn. z I półr. 1932 r. mniej o 26 766 t), z czego umieszczono wewnątrz kraju 190 589 t, natomiast 12 879 t wywieziono zagranicę.

Eksport soli polskiej odbywał się do krajów bałtyckich (Prus Wschodnich, Litwy, Łotwy i Estonji) i skandynawskich (Szwecji i Norwegji), poza tem do Danji, Czechosłowacji i Jugosławii.

Ceny sprzedażne i płace robotników pozostawały bez zmiany

PRZEMYSŁ METALOWY

Ś. P. JAN JEZIORAŃSKI. — Ś. p. Jan Jeziorański urodził się w 1865 r. W 1883 r. ukończył Szkołę Realną w Warszawie, a w 1889 r. Instytut Technologiczny w Petersburgu.

Po ukończeniu studjów pracował kilka lat w kolejnictwie. W 1893 r. założył wspólnie z późniejszym Prezydentem m. st.

¹⁾ Po przeliczeniu na sól stałą, licząc okrągło 30 kg soli za 1 hl solanki.

Warszawy, Piotrem Drzewieckim, a swoim najbliższym przyjacielem i towarzyszem z lat dziecińczych, biuro techniczne, działające do dnia dzisiejszego.

W 1922 r. został ś. p. Jeziorański po raz pierwszy wybrany na stanowisko Prezesa Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych. Godność tę piastował do chwili zgonu, będąc 8-krotnie powoływany na to zaszczytne stanowisko.

Pomimo niestrudzonej działalności na terenie Polskiego Związ-

ku Przemysłowców Metalowych potrafił ją pogodzić z innymi funkcjami społeczno-państwowymi, a mianowicie, jako członek Sądu Handlowego w Warszawie, jako członek Rady Centralnego Związku Przemysłu Polskiego, jako radca Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie i t. d.

Ś. p. Jeziorański dobrze zasłużył się życiu gospodarczemu Rzeczypospolitej.

ROLNICTWO

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH

ORGANIZACJE IZB ROLNICZYCH. — Ukończone zostały przez Ministerstwo Rolnictwa i Ref. Roln. prace, związane z nadaniem statutów wszystkim nowopowstałym izbom rolniczym; jednocześnie zmienione zostały statuty 3 izb dawniej istniejących, zgodnie z wymaganiami rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 22/III 1928 r. o izbach rolniczych w obecnie obowiązującym brzmieniu („Dz. Ust. R. P.” Nr. 2/1933, poz. 16).

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa statut nowopowstającej izbie nadaje Minister Rolnictwa i Ref. Roln. niezwłocznie po postanowieniu przez Radę Ministrów, że izba będzie utworzona, t. j. — praktycznie biorąc — po ukazaniu się odpowiedniego rozporządzenia Rady Ministrów w „Dzienniku Ustaw R. P.”. Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. o nadaniu statutów poszczególnym izbom wraz z załączonymi do tych rozporządzeń statutami ogłaszane były w „Monitorze Polskim”. Pierwsze rozporządzenie o utworzeniu 7 nowych izb rolniczych Rada Ministrów uchwaliła dn. 30/I r. b., ostatnie — o utworzeniu Izby Krakowskiej — dn. 17/VII r. b.; w ciągu

więc 7½ miesięcy od ogłoszenia noweli do rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 28/VII 1928 r. o izbach rolniczych — cała Rzeczypospolita pokryta została siecią izb. Minister Rolnictwa i Ref. Roln. podpisał pierwsze 4 rozporządzenia o nadaniu statutów 4 nowym izbom rolniczym w dn. 10/II r. b., ostatnie zaś 2 rozporządzenia o statutach w dn. 28/VII r. b., czas więc całkowitego uregulowania podstaw bytu prawnego wszystkich izb wyniósł niespełna 9 miesięcy od ukazania się noweli. Pracę tę Ministerstwo Rolnictwa, Ref. Roln. wykonało przy współudziale urzędów wojewódzkich znacznym wysiłkiem przy zmniejszonym naskutek redukcji personelu.

Poniżej przytaczamy zestawienie, zawierające dane o wszystkich istniejących obecnie w Państwie izbach rolniczych, a w szczególności o ich okręgu działania, podstawach prawnych istnienia ze wskazaniem dat odnośnych rozporządzeń i numerów publikacji urzędowych, w których rozporządzenia ta zostały umieszczone:

Nazwa izby	Siedziba	Województwa, stanowiące okrąg działalności izby	Data rozporządzenia Rady Ministrów o utworzeniu izby (w nawiasie Nr. i poz. „Dz. Ust. R. P.”)	Data rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. o nadaniu izbie statutu (w naw. Nr. i poz. „Monitora Polskiego”)
Warszawska	Warszawa	Warszawskie	27/III 1929 r. (Nr. 22, poz. 219)	5/V 1933 r. (Nr. 112, poz. 146)
Łódzka	Łódź	Łódzkie	30/I 1933 r. (Nr. 7, poz. 44)	11/IV 1933 r. (Nr. 92, poz. 111)
Kielecka	Kielce	Kieleckie	30/I 1933 r. (Nr. 7, poz. 44)	10/II 1933 r. (Nr. 38, poz. 51)
Lubelska	Lublin	Lubelskie	30/I 1933 r. (Nr. 7, poz. 44)	10/II 1933 r. (Nr. 39, poz. 52)
Białostocka	Białystok	Białostockie	30/I 1933 r. (Nr. 7, poz. 44)	27/II 1933 r. (Nr. 56, poz. 71)
Wileńska	Wilno	Wileńskie i nowogródzkie	30/I 1933 r. (Nr. 7, poz. 44)	10/II 1933 r. (Nr. 42, poz. 55)
Poleska	Brześć n/B.	Poleskie	28/III 1933 r. (Nr. 26, poz. 214)	9/VI 1933 r. (Nr. 137, poz. 179)
Wołyńska	Łuck	Wołyńskie	30/I 1933 r. (Nr. 7, poz. 44)	10/II 1933 r. (Nr. 41, poz. 54)
Wielkopolska	Poznań	Poznańskie	23/III 1929 r. (Nr. 17, poz. 140) ¹⁾	14/IV 1933 r. (Nr. 103, poz. 124)
Pomorska	Toruń	Pomorskie	23/III 1929 r. (Nr. 17, poz. 141) ¹⁾	28/VII 1933 r. (Nr. 186, poz. 220)
Krakowska	Kraków	Krakowskie	17/VI 1933 r. (Nr. 46, poz. 358)	28/VII 1933 r. (Nr. 184, poz. 218)
Lwowska	Lwów	Lwowskie, stanisławowskie i tarnopolskie		
Śląska	Katowice	Śląskie	30/I 1933 r. (Nr. 7, poz. 44)	25/IV 1933 r. (Nr. 109, poz. 136)

Statuty wszystkich izb rolniczych, zarówno nowoutworzonych, jak i dawniej istniejących, posiadają prawie jednakowe brzmienie. Statuty te dzielą się na 2 części: część I — organizacja izby, część II — ordynacja wyborcza.

W postanowieniach wstępnych cz. I określone są: nazwa izby, jej okrąg działalności i wymienione są organa izby. Nazwy izb rolniczych utworzone zostały przez dodanie do wyrazów „Izba Rolnicza” przymiotnikowej nazwy województwa, które dana izba rolnicza obejmuje okręgiem swej działalności. Wyjątki pod tym względem stanowią: Izba Rolnicza w Wilnie dla obszaru woj. wileńskiego i nowogródzkiego, która w sta-

tucie nazwana została „Wileńska Izba Rolnicza” od miasta, stanowiącego jej siedzibę, Izba Rolnicza we Lwowie dla trzech województw Małopolski Wschodniej, która również otrzymała nazwę od miasta, stanowiącego jej siedzibę, oraz Wielkopolska Izba Rolnicza, która utrzymała swą tradycyjną nazwę z czasów jeszcze przed wprowadzeniem w życie polskich przepisów prawnych o izbach rolniczych.

Okrąg działalności izby określony jest w rozporządzeniu Rady Ministrów o jej utworzeniu. Statut zawiera powtórzenie tego postanowienia. Wszystkie izby z wyjątkiem Wileńskiej, działającej na obszarze 2 województw, i Lwowskiej, działającej na

¹⁾ Izby rolnicze: Wielkopolska i Pomorska istniały jeszcze przed wejściem w życie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 22/III 1928 r. o izbach rolniczych — na podstawie pruskiej ustawy o izbach rolniczych z 1894 r. Przytoczone rozporządzenia Rady Ministrów dotyczą nadania obu izbom nowych statutów, na podstawie których izby te zostały po raz pierwszy zreorganizowane zgodnie z postanowieniami polskich przepisów prawnych.

obszarze 3 województw, mają okręgi działalności, odpowiadające województwu. Organami izb rolniczych są, zgodnie z rozporządzeniem Prezydenta Rzplitej o izbach rolniczych: rada izby, zarząd izby i prezes izby.

Następny rozdział statutów poświęcony jest radzie izby i jej kompetencjom. Przedewszystkiem w rozdziale tym określona jest liczba radców z wyboru, co rozporządzenie Prezydenta Rzplitej o izbach rolniczych przekazuje do uregulowania statutom poszczególnych izb. Liczby te są różne dla poszczególnych izb i podane zostaną dalej przy omawianiu ordynacji wyborczej. Połowę radców z wyboru wybierają t. zw. zgromadzenia wyborcze, połowę zaś społeczne organizacje rolnicze, wyznaczone do tego przez Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. Przypominamy, iż zgodnie z rozporządzeniem o izbach rolniczych Ministrowi służy nadto prawo mianowania radców w ogólnej liczbie, nie przekraczającej połowy wszystkich radców z wyboru.

Rada izby określona jest w statutach jako organ uchwalający i kontrolujący. W dalszym ciągu wyliczone są kolejno sprawy, które bez uchwał rady nie mogą być załatwione. Sprawy te dotyczą: organizacji samej izby, jej gospodarki wewnętrznej i wykonywania przez radę kontroli nad działalnością innych organów izby. Ze spraw organizacyjnych statuty wymieniają: wybór członków zarządu i ich zastępców, wybór członków komisji rewizyjnej i finansowo-budżetowej, powoływanie innych komisji i określanie ich zadań oraz wybór członków tych komisji z grona rady izby, uchwalanie pragmatyki służbowej dla pracowników izby, uchwalanie wniosków w sprawie zmian statutu izby, decydowanie o tworzeniu oddziałów biura izby i uchwalanie regulaminu rady izby i jej komisji. Ze spraw dotyczących wewnętrznej gospodarki izby i jej działalności, statuty zastrzegają radzie izby: uchwalanie preliminarzy budżetowych i wszelkich zmian w tych preliminarzach, ustalanie na rzecz izby opłat przymusowych, o ile takie opłaty istnieją lub będą wprowadzone, ustalanie wysokości djeł dla prezesa, zarządu, członków komisji i radców izby, decydowanie o zaciąganiu pożyczek, o nabywaniu i zbywaniu nieruchomości, o przyjmowaniu na rzecz izby darowizm i zapisów oraz zakładów i urzędzeń z zakresu rolnictwa, nie wyłączając obiektów, przejmowanych od organizacji rolniczych, samorządów i Państwa. Z zakresu kontroli nad działalnością innych organów izby, rada izby ma zastrzeżone zatwierdzanie — na podstawie wniosków komisji rewizyjnej — zamknięć rachunkowych, przyjmowanie rocznych sprawozdań z działalności izby oraz zatwierdzanie uchwał komisji w sprawach, niezleconych tym komisjom do samodzielnego załatwienia. Uchwały rady izby we wszystkich sprawach gospodarczych oraz w sprawie przyjmowania zamknięć rachunkowych i sprawozdań z działalności podlegać mają zatwierdzeniu Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. z wyjątkiem uchwał w sprawie wysokości djeł dla radców, które zatwierdzane będą przez wojewodę. Ustalona jest w dalszym ciągu zasada, że wnioski o zatwierdzenie uchwał kierowane będą przez zainteresowane izby rolnicze do Ministerstwa Rolnictwa i Ref. Roln. za pośrednictwem właściwych wojewodów, którzy dzięki temu zyskują możliwość każdorazowego szybkiego zaopiniowania tych wniosków.

Na pierwszym posiedzeniu rady, zwołanem przez ustępującego prezesa, względnie przez komisarza izby, dokonane być winny wybory członków zarządu i zastępców dla każdego z członków zarządu oddzielnie. Wobec tego, iż w dalszych postanowieniach statutu nałożony jest na członków zarządu obowiązek zawiadamiania o niemożności przybycia na posiedzenie prezesa izby i zastępcy, jest rzeczą mało prawdopodobną, aby mogły zdarzyć się wypadki niedojścia posiedzeń do skutku wobec braku quorum.

W dalszym ciągu określony jest sposób zwoływania posiedzeń rady izby, sposób odbywania tych posiedzeń i sporządzania protokółów, określony jest obowiązek radców do uczestniczenia

w posiedzeniach i prawo do djeł za dni posiedzeń rady izby oraz do zwrotu kosztów podróży. Rada izby zbiera się przynajmniej raz do roku w celu uchwalenia budżetu izby na następny rok budżetowy i przyjęcia zamknięć rachunkowych i sprawozdań za poprzedni rok budżetowy. Dzięki możliwości załatwienia tych najważniejszych i najistotniejszych dla bytu izby spraw na jednym posiedzeniu — odpada konieczność zwoływania dość kosztownych zebrań dodatkowych o charakterze sprawozdawczym. Zwołanie rady izby na sesję nadzwyczajną możliwe jest na żądanie jednej czwartej ogółu radców oraz na żądanie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych.

Szereg następnych postanowień statutu poświęcony jest obszernemu omówieniu funkcjonowania komisji, które mają spełniać pomocniczą rolę przy wykonywaniu czynności przez radę izby i stanowić będą prawdopodobnie istotny trzon fachowej działalności izby rolniczej. Poza wymienionymi wyżej komisjami: rewizyjną i finansowo-budżetową — statuty nie ustalają innych komisji, pozostawiając decyzję o ich utworzeniu radzie izby. Po dokonaniem wyborze komisje zbierają się na pierwsze posiedzenie na zaproszenie prezesa izby i po dokonaniu wyboru przewodniczącego i jego zastępcy dokooptowują członków z grona radców w ilości, określonej przez radę. W posiedzeniach komisji mogą brać udział: prezes izby i dyrektor biura izby, przewodniczący zaś komisji może brać udział w posiedzeniach zarządu przy rozpatrywaniu przez zarząd spraw, należących do zakresu działania danej komisji. Komisjom przysługuje prawo powoływania w porozumieniu z prezesem izby rzeczoznawców z poza grona radców i urzędników izby w celu ustalenia jak najbardziej miarodajnej opinii w poszczególnych sprawach. Poszczególne komisje obowiązane są wydawać opinie na żądanie zarządu i prezesa izby, a przewodniczący komisji uprawnieni są do referowania radzie izby spraw, zleconych komisjom przez radę.

Komisja rewizyjna składa się tylko z 5 członków, wybranych przez radę, i nie ma prawa dokooptywywania członków. Komisja ta przeprowadza co najmniej raz do roku w celu zbadania zamknięć rachunkowych i gospodarki finansowej izby szczegółową kontrolę ksiąg i kasowości, poprzedzoną zbadaniem całego materiału przez zaprzysiężonego rzeczoznawcę, powołanego specjalnie w tym celu przez przewodniczącego komisji. Wnioski swe przedstawia ta komisja radzie izby przy rozpatrywaniu przez radę zamknięć rachunkowych.

Komisja finansowo-budżetowa spełnia funkcje analogiczne do sejmowej komisji budżetowej: rozpatruje, mianowicie, przedkładany przez zarząd preliminarz budżetowy i przedstawia radzie izby wnioski w sprawie tego preliminarza. Zgodnie z przepisami statutu preliminarze budżetowe winny być uchwalane przez radę izby najpóźniej na 2 miesiące przed rozpoczęciem nowego roku budżetowego i w 7 dni po tym terminie winny być składowane wojewodzie w celu przesłania do zatwierdzenia Ministrowi Rolnictwa i Ref. Roln.

Następny rozdział statutu poświęcony jest zarządowi izby. Liczba członków zarządu jest różna dla poszczególnych izb i waha się od 5 (Poleska Izba Rolnicza) do 11 (Lwowska Izba Rolnicza). W większości izb rolniczych zarząd składa się z 7 osób. Zarząd określony jest w statutach izb jako organ wykonawczy. Poza wykonywaniem uchwał rady i komisji — do zakresu działania zarządu należy wybór prezesa i wiceprezesa izby z grona członków zarządu, przedstawianie radzie izby wniosków we wszystkich sprawach ogólnych, które mają być przedmiotem obrad rady, ustanawianie opłat za usługi, oddawane przez izbę osobom trzecim, decydowanie o tworzeniu przy izbie rolniczych zakładów specjalnych, uchwalanie planu pracy izby, ustalanie przepisów budżetowych i kasowych, udzielanie władzom państwowym opinii o projektach aktów prawodawczych, przesłanych izbie do zaopiniowania, decydowanie w sprawie przyjmowania dyrektora izby i stabilizacji pracowników w służbie,

delegowanie przedstawicieli izby do organów doradczych przy władzach państwowych i samorządowych. Jak widać z powyższego, niepełnego zresztą, wyliczenia — zakres działania zarządu izby jest bardzo poważny i odpowiedzialny, tem bardziej, że do decyzji zarządu przekazane zostały również i inne sprawy, a w szczególności te, które nie należą do kompetencji rady i prezesa izby.

Niektóre uchwały zarządu izby wymagają zatwierdzenia Ministra, względnie wojewody. W szczególności zatwierdzeniu Ministra podlega wybór prezesa i wiceprezesa izby, przepisy rachunkowe i budżetowe, plan pracy izby i uchwały w sprawach ustalenia wysokości opłat za świadczenia i usługi, oddawane przez izbę osobom trzecim.

Posiedzenia zarządu winny odbywać się co najmniej raz na 2 miesiące. Niektóre sprawy z zakresu działania zarządu, w okresie, kiedy nie odbywają się posiedzenia zarządu, załatwiać może z upoważnienia zarządu prezes izby.

Prezes izby wybierany jest na 3 lata, t. j. na okres kadencji zarządu izby. Reprezentuje on izbę nazewną, zwołuje posiedzenia rady i zarządu oraz przewodniczy na nich, sprawuje nadzór nad działalnością biura izby i zakładów, a w szczególności dopilnowuje wykonania uchwał rady, zarządu i komisji izby, powołuje i zwalnia dyrektora biura izby na podstawie uchwały zarządu, powziętej po uprzednim uzgodnieniu osoby kandydata z Ministrem Rolnictwa i Ref. Roln., powołuje i zwalnia innych pracowników izby, składa Ministrowi Rolnictwa i Ref. Roln. sprawozdania o stanie rolnictwa w okręgu izby, wyznacza rzeczoznawców na żądanie władz i osób zainteresowanych i załatwia sprawy, przekazane mu przez zarząd. Prezes ma prawo wstrzymać wykonanie uchwał komisji izby w przypadkach

sprzeczności tych uchwał z prawem, planem pracy, budżetem lub interesem izby. Wstrzymane uchwały prezes przedstawia do decyzji rady.

Czynności biurowe i wykonawcze załatwia biuro izby. W niektórych izbach o większym okręgu działalności przewidziana jest możliwość istnienia oddziałów biura izby poza siedzibą izby. O powstaniu oddziałów decyduje rada izby, organizację ich zaś ustala zarząd. Biuro Wileńskiej Izby Rolniczej posiada stały oddział w Nowogródku, ustanowiony w statucie tej izby. Poza tem statuty wszystkich nowoutworzonych izb rolniczych oraz Warszawskiej Izby Rolniczej zabraniają w rozdziale o biurze izby do czasu zatwierdzenia przez Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. pragmatyki urzędników izbowych przyjmowania urzędników inaczej, aniżeli na kontrakty z trzymiesięcznym wypowiedzeniem.

Część II statutów izb zawiera, jak wspomnieliśmy wyżej, postanowienia o ordynacji wyborczej. Poza powtórzeniem szeregu postanowień rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o izbach rolniczych, kalendarzem wyborczym oraz postanowieniami co do techniki przeprowadzenia wyborów — w części tej ustalony został podział okręgu izby na okręgi wyborcze i ustalona została liczba radców, którą każdy okrąg wyborczy ma wybrać. W okręgach wyborczych wybierana jest połowa ogólnej liczby radców z wyboru przez t. zw. zgromadzenia wyborcze, w których skład wchodzi członkowie rad powiatowych i rad miejskich z danego okręgu, będący rolnikami.

W większości izb rolniczych zastosowany jest system jednomandatowy i jednomandatowy okręgów wyborczych. Poniżej umieszczone zestawienie charakteryzuje liczbę radców w poszczególnych izbach, liczbę powiatów i okręgów wyborczych:

Nazwa izby	Liczba powiatów większych w okręgu działalności izby	Liczba okręgów wyborczych	L i c z b a r a d c ó w				Liczba okręgów wyborczych, wybierających po:		
			z okręgów wyborczych	z organiz. społecznych	maksymalna liczba radców z nominacji	ogółem maksymalna liczba radców	1 radcy	2 radców	3 radców
Warszawska . . .	23	12	12	12	12	36	12	—	—
Łódzka	12	12	20	20	20	60	4	8	—
Kielecka	17	17	17	17	17	51	17	—	—
Lubelska	18	18	18	18	18	54	18	—	—
Białostocka	12	12	12	12	12	36	12	—	—
Wileńska	16	16	19	19	19	57	14	1	1
Poleska	9	9	10	10	10	20	8	1	—
Wolyńska	11	11	18	18	18	54	4	7	—
Wielkopolska	27	7	14	14	14	42	—	7	—
Pomorska	16	16	16	16	16	48	16	—	—
Krakowska	17	17	17	17	17	51	17	—	—
Lwowska	54	17	34	34	34	102	—	17	—

Jeśli chodzi o technikę przeprowadzania wyborów, to jest ona niemal jednakowa na terenie wszystkich izb rolniczych. W okręgach jednomandatowych radca wybierany jest przez zgromadzenie wyborcze danego okręgu zwykłą większością głosów, w okręgach dwu- i więcej mandatowych (z wyjątkiem izb rolniczych: Łódzkiej, Wolyńskiej i Lwowskiej) przyjęta jest zasada, iż ci z kandydatów uważani są za wybranych, którzy przy głosowaniu otrzymają kolejno największe ilości głosów. Zgłaszać kandydatury na radców mogą członkowie zgromadzenia wyborczego zarówno ze swego, jak i z poza swego grona, z tem zastrzeżeniem, że kandydaci ci muszą o powiadać cenzusowi, ustalonemu w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej o izbach rolniczych, t. j. być rolnikami bądź pracować w dziedzinie rolnictwa i mieć ukończonych 30 lat. We Lwowskiej Izbie Rolniczej przyjęty został system okręgów 2-mandatowych, przyczem ustalona została zasada, że pierwszy z wybranych kandydatów musi otrzymać co najmniej 50% ogólnej liczby ważnie oddanych głosów, a drugi — 25% tej liczby. O ile pierwsze głosowanie nie da rezultatu, odpadają kandydaci, którzy otrzymali najmniejszą ilość głosów, i przeprowadza się głosowanie po-

wtórne, a w miarę potrzeby i dalsze. System ten był stosowany w Małopolsce przed wojną przy wyborach do sejmu galicyjskiego i ma tę zaletę, że zapewnia ochronę praw mniejszości, wynoszącej 25% lub więcej. W okręgach wielomandatowych na terenie izb rolniczych: Łódzkiej i Wolyńskiej przyjęta została zasada głosowania na listy kandydatów, zgłaszane przez członków zgromadzenia wyborczego, przyczem za wybranych uważa się tych kandydatów, którzy znajdują się na liście, która otrzymała największą ilość głosów.

W dalszym ciągu poza postanowieniami proceduralnymi określona jest w rozdziale, traktującym o wyborze radców z okręgów wyborczych, kolejność ustępowania radców, przy utrzymaniu zasady, iż radcowie z jednego okręgu wyborczego ustępują jednocześnie.

Końcowe 2 rozdziały statutów zawierają powtórzenie z rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej przepisów, dotyczących sposobu wyboru radców przez społeczne organizacje rolnicze i postanowienia proceduralne co do sposobu unieważniania wyborów przez wojewodę, do którego ta czynność ustawowo należy.

Inż. Szczepny Miklaszewski

KOMISJA ARTYKUŁÓW ZWIERZĘCYCH. — Komisja Bekonowa, która, jak wiadomo, zajmuje się jedynie sprawami, związanymi z wywozem z Polski bekonów, ma być w najbliższej przyszłości przekształcona na Komisję Artykułów Zwierzęcych. Skład Komisji ma ulec bardzo nieznaczny zmianom, natomiast zakres jej prac ma być w znacznym stopniu rozszerzony, gdyż ma objąć wszelkie sprawy, które zostaną zlecone Komisji przez Ministrów: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. w zakresie wywozu trzody chlewnej, bydła rogatego, koni, owiec, drobiu, bekonów, szynki, przetworów mięsnych, słoniny, szmalcu oraz innych produktów pochodzenia zwierzęcego.

W zakresie popierania eksportu artykułów hodowlanych Komisja Artykułów Zwierzęcych będzie pełniła funkcje niejako podkomisji w stosunku do Komisji Popierania Obrotu Produktami

Rolniczymi, t. zn. że będzie opracowywała w dziale artykułów hodowlanych wnioski, które następnie będą kierowane na Komisję Popierania Obrotu Produktami Rolniczymi.

Komisja Artykułów Zwierzęcych ma być powołana do życia zarządzeniem Ministrów: Przemysłu i Handlu, Rolnictwa i Ref. Roln. oraz Skarbu. Biuro Komisji będzie mieściło się, podobnie jak i Biuro Komisji Bekonowej, w Ministerstwie Przemysłu i Handlu.

Powołanie do życia Komisji Artykułów Zwierzęcych prawdopodobnie będzie miało poważny wpływ na stosunki, panujące w dziedzinie eksportu artykułów hodowlanych. Dotychczas eksport tych artykułów pozostawał pod opieką kilku komisji, ponadto zaś korzystał ze specjalnej pomocy państwowej, mianowicie z t. zw. zwrotów ceł. Obecnie prace na omawianym odcinku mają być scentralizowane w Komisji Artykułów Zwierzęcych.

H A N D E L

HANDEL ZAGRANICZNY

DALSZA REDUKCJA KONTYNGENTÓW PRZYWOZOWYCH NA BEKONY W ANGLJI.

— Brytyjskie Min. Rolnictwa ogłosiło, że zgłoszenia na kontrakty na dostawę nierogacizny dla krajowej produkcji bekonów przeszły wszelkie oczekiwania. Na okres pierwszych kontraktów, t. j. od dn. 1/XI do dn. 28/II 1934 r., a więc na okres 4 miesięcy, podpisano kontraktów na dostawę 620 000 świń, które, przetworzone na bekony, odpowiadają mniej więcej około 3 miljn. cwts produkcji rocznej. Dotychczasowa produkcja roczna bekonu angielskiego wynosiła w ciągu ub. 3 lat 1 750 tys. cwts rocznie. Rezultat obecnych kontraktów dowodzi, że angielska krajowa produkcja bekonów jest w stanie osiągnąć od razu takie rozmiary, jakich nie oczekiwano od niej przed 1935 r.

Wobec tego zachodzi konieczność natychmiastowego dalszego obciążenia kontyngentów przywozowych na bekony. Obciążenie to wyniesie 16% celem utrzymania pokrycia zapotrzebowania bekonów w Wielkiej Brytanji w ramach, ustanowionych przez komisję reorganizacji produkcji bekonów z 1932 r.

Powyższy komunikat Min. Rolnictwa wskazuje na to, że dostawy bekonu polskiego będą musiały ulec dalszemu bardzo znacznemu ograniczeniu.

W związku z tem Dyr. Dep. Ekonomicznego Min. Rolnictwa i Ref. Roln. Dr. Adam Rose, po zakończeniu w Berlinie rokowań w sprawie polsko-niemieckiego porozumienia żytniego udał się do Londynu dla przeprowadzenia bezpośrednich rozmów w sprawie importu bekonów polskich.

Rząd brytyjski, jak wyżej zaznaczono, zawiadomił rządy państw produkujących o dalszej redukcji kwoty importu bekonów z krajów obcych o 16%. W ten sposób import do Anglii bekonów polskich ograniczy się do ilości ok. 47 000 cwts w okresie 4-tygodniowym, t. zn. wyniesie zaledwie połowę ilości, jaką eksportowaliśmy do Anglii miesięcznie w r. ub.

Należy zaznaczyć, że pertraktacje w sprawie tej redukcji trwają jeszcze na terenie brytyjskiego Min. Rolnictwa i ostatecznie nie zostały zakończone.

HANDEL WEWNĘTRZNY

RUCH CEN WE WRZEŚNIU 1933 R. — Obroty handlowe na rynku wewnętrznym w znacznej liczbie branż utrzymywały się na poziomie nieco wyższym niż w r. ub., lecz jesienny sezon zakupów przyniósł niewielkie tylko ożywienie w obrotach w stosunku do poprzednich miesięcy. Notujemy wzrost zbytu węgla, przetworów naftowych, stosunkowo wysoki stan zbytu

wyrobów hutniczych, drzewa, poza tem zaś ożywienie sezonowe w branży obuwianej oraz w niektórych artykułach branży włókienniczej, wreszcie notowana poprzednio wyżka w sprzedaży artykułów budowlanych i metalowych utrzymała się we wrześniu w dalszym ciągu.

Do pewnego stopnia ilustrujący zmiany w rozmiarach obrotów gospodarczych wskaźnik weksli wystawionych (obliczany przez Instytut Badania Konjunktur) wykazał we wrześniu (z usunięciem sezonowości) wzrost o 3,6%, który może częściowo tłumaczyć się też wzrostem udziału pokrycia kredytowego w transakcjach, zaobserwowanym w związku z przejściowym zacieśnieniem się rynku pieniężnego. Wskaźnik ładunków kolejowych wzrósł we wrześniu w dalszym ciągu o ok. 6½%. W liczbach absolutnych biorąc — wewnętrzne przewozy kolejowe wykazały we wrześniu w stosunku do sierpnia (przy porównaniu dekad ultimowych) stabilizację na poziomie 7,6 tys. wagonów przeciętnie dziennie.

Pewien wpływ na obroty handlowe wywoływało zacieśnienie, jakie ujawniło się we wrześniu na rynku finansowym. Na wzrost ciasnoty pieniężnej — po poprzednim okresie poprawy pod tym względem (lekkie zacieśnienie wykazał już sierpień) — wpłynęło ożywienie w produkcji i zbycie, zbieg różnych terminów płatności, wreszcie subskrypcja Pożyczki Narodowej. Ta ostatnia spowodowała pewne wycofywanie wkładów z instytucyj kredytowych, przyczem jednocześnie były znów w silniejszym stopniu wycofywane względnie zamieniane wkłady dolarowe — pod wpływem ostrego spadku kursu dolara. To skłaniało banki raczej do kurczenia kredytów. Zacieśnienie rynku zahamowało proces poprawy wypłacalności, który to proces niezmiernie dodatnio wpływa na rozwój obrotów handlowych. W okręgach rolniczych stwierdzić nawet można było lekkie pogorszenie się wypłacalności. Według obliczeń Instytutu Badania Konjunktur Gospodarczych i Cen odsetek weksli protestowanych (w stosunku do weksli płatnych) spadł jednak we wrześniu (z usunięciem sezonowości) z 10,1 (w sierpniu) do 8,2.

Pogorszenie się wypłacalności rolnictwa wpływało z jego sytuacji finansowej; miało ono wzmożone płatności oraz poważniejsze wydatki bieżące, a powstrzymywało się od większej realizacji zbiorów, choć ceny zbóż (podobnie zresztą jak i artykułów hodowlanych) we wrześniu nieco już wzrosły; przyczem ujemnie na sytuację finansową wpływało słabe wykorzystywanie przez rolnictwo akcji konwersji kredytu krótkoterminowego. W związku z sytuacją finansową pozostawało i utrzymywanie się na bardzo niskim poziomie siły nabywczej rolnictwa.

Siła nabywcza ludności miejskiej miała tendencję zwykłą pod wpływem wzrostu zatrudnienia, lecz jednocześnie niskowo oddziaływał wzrost kosztów utrzymania oraz akcja niżki plac. Tak samo pod koniec września zaznaczył się tu już wpływ subskrypcji Pożyczki Narodowej.

Ceny hurtowe na rynku wewnętrznym — po spadku w sierpniu — we wrześniu podniosły się (o 1,9%), odzyskując jednak tylko niewielką część poprzedniej niżki. Podobną tendencję miały i ceny detaliczne, choć tu wzrost był znacznie mniejszy (0,5%).

Ruch wskaźników cen hurtowych — ogólnego i poszczególnych grup towarowych — ilustruje następujące zestawienie (na podstawie danych Gł. Urz. Stat.):

	Wskaźnik ogólny	Artykuły rolne	W t e m:		Artykuły przemysł.	drzewo	W i e s i e:				Artykuły kolonialne
			prod. spożywcze: roślinne	zwierzęce			węgiel	metale	różne	Artykuły kolonialne	
						W s k a ź n i k : 1927 = 100					
IX 1930	79.6	65.5	57.1	79.6	91.8	96.7	77.4	121.0	89.6	100.0	89.2
IX 1931	67.0	56.2	53.3	61.3	76.0	68.0	56.0	121.2	80.4	87.5	76.3
IX 1932	60.2	48.9	48.9	49.0	69.7	51.4	53.9	121.2	74.1	80.2	74.9
I 1933	56.4	46.2	48.0	43.8	64.7	45.4	49.0	121.2	67.8	76.9	72.8
II "	57.9	50.0	55.6	43.4	64.0	44.6	48.5	121.2	67.0	76.2	72.1
III "	57.9	50.7	55.8	44.8	63.2	45.4	49.6	99.7	67.6	74.8	72.1
IV "	57.6	50.5	56.9	43.0	63.0	43.9	49.1	99.7	67.9	75.3	69.8
V "	56.8	49.0	54.2	42.8	63.0	43.9	51.4	99.7	69.3	70.0	67.3
VI "	58.2	50.7	59.4	41.0	64.1	45.0	52.3	99.7	69.7	72.4	67.4
VII "	58.2	50.4	57.5	42.3	64.5	46.2	52.6	99.7	69.4	73.1	66.8
VIII "	53.9	42.8	42.3	43.6	63.6	49.1	50.3	99.7	68.2	72.3	66.3
IX "	54.9	45.0	43.8	46.8	63.3	51.4	50.5	99.7	67.5	70.2	66.1

Ceny artykułów rolnych — po gwałtownej niżce w sierpniu — we wrześniu wykazały wzrost, w drobnej jednak tylko części wyrównujący tę sierpniową niżkę. Wzrost poziomu cen artykułów rolnych we wrześniu nastąpił dzięki lekkiej wyżce cen artykułów roślinnych oraz utrzymującej się w dalszym ciągu, a nawet wzmoczonej, wyżce cen produktów zwierzęcych.

W grupie, mianowicie, roślinnych krajowych produktów spożywczych po ogromnym, bo wynoszącym 26.6%, spadku cen w sierpniu nastąpiła we wrześniu wyżka o 3.6%, niezwiązana z sytuacją światową, gdyż ceny światowe wykazywały raczej tendencję niżkową na zboże, lecz z pewnym uspokojeniem na rynku wewnętrznym. Najsilniej ze zbóż wzrosły w cenie (o 10%, a częściowo i nieco więcej) ceny owsa, a prawie tak samo i żyta; słabiej wyżkowała pszenica. Z pośród przetworów niektóre wogóle nie wykazały wyżki cen, inne zaś — bardzo niewielką.

W grupie produktów spożywczych zwierzęcych nastąpił silniejszy wzrost cen, bo o 7.2% (w lipcu i sierpniu po 3.1%). Ceny bydła rogatego — przy słabym wywozie — wykazywały wahania cen, w ostatecznym rezultacie dając lekką wyżkę. Ceny trzodwy chlewnej — przy zwiększonym wywozie i polepszających się horoskopach co do niektórych rynków — wykazywały wyżkę (coprawda nie we wszystkich ośrodkach). W zakresie nabiału ceny jaj miały przy poprawie koniunktury wywozowych tendencję mocną, choć efektywnej wyżki nie wykazały; wzrosły natomiast, chwiejnie w tendencji w ciągu miesiąca, ceny masła; pod koniec miesiąca wyżkowała też cena mleka.

Ceny artykułów przemysłowych, które na początku lata nieco podniosły się w związku z sytuacją rynku światowego, od sierpnia znów niżkują: w sierpniu o 1.4%, we wrześniu o 0.4%, przyczem spadek ten pozostaje również częściowo w związku z ruchem cen światowych (głównie surowców).

We wrześniu największy stosunkowo spadek, bo o 2.9% wykazuje grupa „różnych” artykułów przemysłowych. Niezmienione pozostały tu ceny produktów naftowych, papieru, większości materiałów budowlanych i artykułów mineralnych, części chemikali; natomiast niżkowały ceny: cementu — w związku z zawieszeniem działalności kartelu, niektórych nawozów sztucznych (zwłaszcza soli potasowej), sody, terpentyny oraz większości gatunków skór — zarówno surowych jak i wyprawionych.

Z kolei niżkę o 1.0% wykazała grupa metali, gdzie w lipcu już był spadek o 0.5%, a w sierpniu o 1.7% — tak że już we wrześniu ceny tej grupy powróciły do poziomu z początków roku. Przy niezmiennych cenach (a polepszonym zbyciu) żelaza, znaczną niżkę cen wykazał we wrześniu cynk, nieco mniejszą — cyna, a ceny ołowiu lekko podniosły się.

W innych grupach mamy we wrześniu wyżkę cen. Wyjąwszy, oczywiście, węgiel, który — według notowań cennikowych Gł. Urzędu Stat. — pozostaje od czerwca bez zmiany.

Wyżkę najsilniejszą, bo o 4.7%, wykazała grupa drzewa, gdzie wzrost, i to poważny, trwa już od czerwca (w czerwcu o 2.5%, w lipcu o 2.7%, w sierpniu o 1.7%, we wrześniu o 4.7%). Sytuację tę powoduje przejściowo przynajmniej dobry i wciąż wzmagaający się stan wywozu oraz ożywienie w zapotrzebowaniu krajowym na rynku wewnętrznym — tak że nawet okazał się w niektórych okolicach brak pewnych sortymentów.

Wyżkę cen — po spadku w sierpniu (o 4.4%) — wykazała we wrześniu grupa włókiennicza. Wyżka wyniosła tylko 0.3%, a dotyczy wyłącznie branży wełnianej. Wzrosły tu i ceny surowca, a za nim i ceny przędzy i tkanin — wobec ożywienia ogólnego w przemyśle wełnianym, a zwłaszcza w zakresie zbytu tkanin. Ożywienia natomiast nie było w branży bawełnianej,

tam też ceny przędzy i tkanin pozostały naogół niezmiennie, podczas gdy ceny surowca, t. j. bawełny, lekko niżkowały.

W grupie kolonialnych produktów spożywczych nastąpił dalszy spadek cen (o 0.3%), który dotyczył znów ryżu, poza tem jednak i wyżkującej w ub. miesiącu herbaty, gdy jednocześnie ceny kawy i pieprzu lekko wzrosły.

Ruch cen w ciągu roku, t. j. od września 1932 r. do września 1933 r., przyniósł niżkę ogólnego poziomu cen o 8.8%, przyczem cen artykułów rolnych spadły słabiej, bo o 8.0%, niż ceny artykułów przemysłowych, które obniżyły się o 9.2%. A więc zmniejszyła się nieco w ciągu ubiegłego roku (wrzesień 1932 ÷ wrzesień 1933) rozpiętość między cenami artykułów rolnych i przemysłowych. Te rezultaty w ruchu cen, osiągnięte przeciętnie w 2 głównych grupach: rolnej i przemysłowej — były właściwie wynikiem bardzo różnorodnych ruchów cen w poszczególnej grupach towarowych.

Jeśli chodzi o artykuły rolne, gdzie niżka cen była mniejsza, ceny produktów roślinnych, a więc głównie zbóż, spadły w ciągu roku o 10.4%, podczas gdy ceny produktów zwierzęcych zmalały jednocześnie tylko o 4.5%. A więc w tem zestawieniu sytuacja zbytu hodowlanego przedstawia się stosunkowo korzystniej niż sytuacja zbytu ziemiopłodów.

W zakresie artykułów przemysłowych największy spadek w przeciągu roku 1932/33 wykazuje grupa węgla (o 17.7%), którego cena przez dłuższy czas utrzymywała się na poziomie niezmiennym, znacznie wyższym niż w 1927 r. i stosunkowo w odniesieniu do innych grup. Z kolei dość silnie obniżyły się ceny w grupie „różnych”, mianowicie o 12.5%. Silnie spadły ceny produktów naftowych, materiałów budowlanych (zwłaszcza cegły, a z wyjątkiem szkła), szeregu chemikali, jak: soli potasowych, kwasu siarkowego, benzolu, terpentyny, oraz papieru; natomiast wyżkowały poważnie ceny skór, zwłaszcza surowych. Znacznie już słabiej obniżyły się w ciągu okresu rocznego wrzesień 1932 ÷ wrzesień 1933 ceny artykułów włókienniczych, mianowicie o 6.3%, gdzie silnie spadły ceny bawełny, przędzy bawełnianej i tkanin bawełnianych, przy jednoczesnym wzroście cen wełny i przędzy wełnianej, a bardzo nieznacznej niżce cen tkanin wełnianych. Nieco znów silniejszy był spadek cen metali — o 8.9%, niżkowały tu (co najmniej o 10%) ceny żelaza, ceny cynku spadły też o ok. 10%, ceny ołowiu pozostały niezmiennie, a bardzo silnie podskoczyły ceny cyny. Ceny grupy drzewnej wykazały w r. b. ten sam poziom co w r. ub., przyczem ceny niektórych gatunków tarcicy były w r. b. wyższe od zesłorocznych.

Jeśli chodzi o artykuły kolonialne, to wykazały one w ciągu roku spadek cen o 11.7%, dotyczący wszystkich artykułów.

Tak przedstawiał się ruch cen w okresie rocznym. Jeśli weźmiemy okres 2-letni, to jest porównamy wrzesień r. b. z wrześniem 1931 r., to otrzymamy obraz odmienny, uwzględniający i ruch cen w okresie wrzesień 1931 ÷ wrzesień 1932. Mianowicie, ogólny poziom cen obniżył się przez 2 lata o 18.1%, a więc mniej więcej 2 razy silniej niż w ciągu ostatniego roku. Ceny artykułów rolnych spadły o 19.9%, ceny zaś artykułów przemysłowych o 16.7%, a więc w okresie 2-letnim, odmiennie niż w okresie ostatniego roku, ceny artykułów przemysłowych obniżyły się słabiej. Gdy porównamy wrzesień 1930 r. z wrześniem 1933 r., okres 3-letni trwania recesji i depresji koniunkturalnej, stwierdzimy spadek cen o 31.0%, przyczem — rzecz charakterystyczna — jednakowy dla cen artykułów rolnych i cen artykułów przemysłowych.

Opierając się na obliczeniach Instytutu Badania Koniunktur, stwierdzić możemy, że od okresu ożywienia w 1928 r. do chwili obecnej ceny ogólnie obniżyły się o 41.7%, przyczem ceny żywności i używek obniżyły się o 44.3%, a ceny artykułów

przemysłowych tylko o 39·3%. Ale znacznie większa — ogromna jest rozpiętość między niższą cen artykułów, sprzedawanych przez rolników — o 58·9% — a cen artykułów, nabywanych przez rolników — o 27·3%. W zakresie przemysłu ceny surowców spadły o 42·5%, ceny półfabrykatów o 40·5%, a ceny fabrykatów o 35·4%.

Ceny detaliczne — po kilkumiesięcznym spadku — we wrześniu zwiększyły o 0·5% — do poziomu niższego jednak niż w poprzednich miesiącach r. b.

Ruch wskaźników cen detalicznych (w Warszawie) przedstawiał się następująco:

	Wskaźnik cen (1927 = 100)		
	Sierpień	Wrzesień	Wrzesień
	1933	1933	1932
Wskaźnik ogólny	65·7	66·0	74·6
Artykuły rolne	56·4	57·6	63·1
„ przemysłowe	74·8	74·4	86·3
Żywność	58·2	59·1	64·9

Jak widzimy, ogólny poziom cen detalicznych podniósł się we wrześniu jedynie wskutek wzrostu cen artykułów rolnych (głównie żywnościowych) — o 2·1%, podczas gdy ceny artykułów przemysłowych spadły o 0·6%, t. j. nieco silniej niż w sierpniu (— 0·4%). W grupie artykułów żywnościowych podniosły się ceny: mąki, masła, mięsa, wędlin, słoniny, ziemniaków i t. p.

Ruch cen detalicznych w ciągu roku, t. j. od września 1932 r. do września 1933 r., przyniósł niżkę o 11·5%, a więc silniejszą niż w zakresie cen hurtowych, o ile wogóle porównanie tych dwóch ruchów — ze względu na odmienną budowę wskaźników, wyznaczających je — jest możliwe. Ceny artykułów rolnych spadły w przeciągu roku o 8·7%, a ceny artykułów przemysłowych — znacznie silniej, bo o 13·8%.

Koszty utrzymania (w Warszawie) — po niżce w sierpniu (o 0·7%) — we wrześniu zwiększyły, mianowicie o 1·1%. Wzrosły przedewszystkiem koszty opału (o 6·5%) oraz koszty żywności (o 1·2%). W ciągu okresu wrzesień 1932 — wrzesień 1933 koszty utrzymania spadły o 8·6%; niżka dotknęła wszystkie grupy kosztów prócz komornego.

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE¹⁾

ZBOŻA I PRZETWORY

RUCH CEN ZBÓŻ w okresie od 16 do 31 października r. b. kształtował się następująco (w zł za 100 kg):

	16 ÷ 22 X		23 ÷ 31 X		Wzrost (+) lub spadek (-)
	Pszennica				
Warszawa	20·75	21·45			+ 3·3
Poznań	19·50	19·44			- 0·2
Lwów	19·50	19·42			- 0·4
Przeciętna	19 91½	20·10			+ 0·9
	Żyto				
Warszawa	14·50	14·50			—
Poznań	14·65	14·62½			- 0·1
Lwów	15·02	14·91			- 0·7
Przeciętna	14·72	14·67			- 0·3
	Owies				
Warszawa	15·00	14·56			- 2·9
Poznań	13·37½	13·37½			—
Lwów	13·50	13·34			- 1·1
Przeciętna	13 95½	13·75			- 1·4
	Jęczmień browarowy				
Warszawa	15·75	15·75			—
Poznań	16·25	16·12½			- 0·7
Lwów	—	—			—
Przeciętna	—	—			—

¹⁾ Na podstawie danych Min. Przemysłu i Handlu oraz Min. Rolnictwa i Ref. Roln., sprawozdań organizacji gospodarczych, własnych korespondentów, depesz P. A. T. i t. d.

Jęczmień zwykły

Warszawa	14·75	14·75	—
Poznań	13·12½	13·30	+ 1·3
Lwów	13·00	12·25	- 5·7
Przeciętna	13·62	13·43	- 1·3

— W okresie sprawozdawczym (od 23 do 28 października) ceny zbóż chlebowych i przetworów nie uległy większym zmianom; obroty były nieco mniejsze, ogólny nastrój spokojny. W porównaniu z notowaniami końcowymi okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, na giełdzie warszawskiej pszenica podniosła się o zł 0·50 ÷ 1·00, natomiast owies spadł o zł 0·50; na giełdzie poznańskiej jęczmień był mocniejszy o zł 0·25, otręby pszenne o zł 0·50 i otręby żytnie o zł 1·05, mąka żytnia uległa zaś niżce o zł 0·25. Reszta cen zbóż chlebowych i przetworów pozostała bez zmiany.

Ogólny obrót na giełdzie warszawskiej w okresie sprawozdawczym wynosił 18 159 t, w tem 9 349 t żyta.

Warszawa. — Ceny według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w zł za 100 kg paryetet wagon Warszawa (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica jednolita 748 g/l 22·00 ÷ 22·50 (21·00 ÷ 21·50), — zbierana 737 g/l 20·50 ÷ 21·50 (20·00 ÷ 20·50), żyto jednolite 700 g/l 14·25 ÷ 14·75 (14·25 ÷ 14·75), jęczmień browarowy 684 g/l 15·50 ÷ 16·00 (15·50 ÷ 16·00), — przemiatowy 632 g/l 14·50 ÷ 15·00 (14·50 ÷ 15·00), owies jednolity 468 g/l 14·50 ÷ 15·00 (15·00 ÷ 15·50), — zbierany 438 g/l 14·00 ÷ 14·50 (14·50 ÷ 15·00), mąka pszenna I gat. „luksusowa” 45% 36·00 ÷ 42·00 (36·00 ÷ 42·00), — I gat. 65% 32·00 ÷ 36·00 (32·00 ÷ 36·00), — II gat. 20% po luksusowej 28·00 ÷ 32·00 (28·00 ÷ 32·00), — III gat. „poślednia” 17·00 ÷ 25·00 (17·00 ÷ 25·00), mąka żytnia pyłkowa I gat. 65 ÷ 55% 24·00 ÷ 25·00 (24·00 ÷ 25·00), — sitkowa II gat. po 55% 18·00 ÷ 19·00 (18·00 ÷ 19·00), — razowa 95% 18·00 ÷ 19·00 (18·00 ÷ 19·00), otręby pszenne szale 9·00 ÷ 9·50 (9·00 ÷ 9·50), — średnie 8·50 ÷ 9·00 (8·50 ÷ 9·00), otręby żytnie 8·00 ÷ 8·50 (8·00 ÷ 8·50).

Poznań. — Ceny według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w zł za 100 kg paryetet Poznań (jak wyżej): pszenica 19·25 ÷ 19·75 (19·25 ÷ 19·75), żyto 14·50 ÷ 14·75 (14·50 ÷ 14·75), jęczmień 695 ÷ 705 g/l 13·75 ÷ 14·00 (13·50 ÷ 13·75), — 675 ÷ 685 g/l 13·25 ÷ 13·50 (13·00 ÷ 13·25), — browarowy 15·75 ÷ 16·50 (15·75 ÷ 16·75), owies 13·25 ÷ 13·50 (13·25 ÷ 13·50), mąka pszenna 65% wraz z workiem 31·50 ÷ 33·50 (31·50 ÷ 33·50), — żytnia 65% wraz z workiem 20·75 ÷ 21·00 (21·25 ÷ 21·50), otręby pszenne grube 10·00 ÷ 10·50 (9·50 ÷ 10·00), — średnie 9·00 ÷ 9·50 (8·50 ÷ 9·00), — otręby żytnie 9·75 ÷ 10·25 (8·70 ÷ 9·20).

Gdańsk. — Notowano — w guld. gd. za 100 kg (jak wyżej): pszenica biała o wadze 130 hfl. nowa 12·00 (11·85 ÷ 12·00), — czerwona, kolorowa o wadze 125 hfl. bez obrotów (bez obrotów), żyto eksportowe o wadze 120 hfl. 9·00 (9·00), — konsumpcyjne nowe 9·10 (9·10), jęczmień wyborowy 10·00 ÷ 10·70 (10·00 ÷ 10·70), — średni 9·25 ÷ 9·50 (9·25 ÷ 9·50), — o wadze 117 hfl. 8·95 (9·00), — o wadze 114 hfl. 8·85 (8·40), — zimowy bez obrotów (bez obrotów), — mierny bez obrotów (bez obrotów), owies nowy bez obrotów (bez obrotów), otręby pszenne szale 6·40 (6·30), — grube 6·25 (6·20), otręby żytnie 5·60 (5·55).

LEN

Wilno. — Notowania Giełdy Towarowo-Lniarskiej w Wilnie — w zł za 1 000 kg loco stacja załadowania: len trzepany wołozynski 1 169·10 ÷ 1 212·40, — drujski 995·90 ÷ 1 039·20, — trabski 1 212·40 ÷ 1 255·75, kądziel horodziejska 1 039·20, targaniec (assort 70 ÷ 30) 736·10 ÷ 779·40.

WARZYWA

Warszawa. — Ceny według ceduły targu warzywnego — w zł za 100 kg (w nawiasach podane są notowania z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): kapusta biała 3·00 ÷ 4·00 (3·50 ÷ 4·00), — brukselska 30·00 ÷ 40·00 (35·00 ÷ 45·00), cebula I gat. 8·00 ÷ 10·00 (9·00 ÷ 10·00), — II gat. 6·00 ÷ 7·00 (6·50 ÷ 7·50), chrzan 80·00 ÷ 115·00 (80·00 ÷ 120·00), czosnek 50·00 ÷ 60·00 (40·00 ÷ 50·00), groch strączkowy 90·00 ÷ 130·00 (90·00 ÷ 125·00), melony 80·00 ÷ 90·00 (80·00 ÷ 90·00), korniszony 90·00 ÷ 130·00 (90·00 ÷ 130·00), fasola zielona 250·00 ÷ 300·00 (130·00 ÷ 200·00), — szłta 250·00 ÷ 300·00 (110·00 ÷ 200·00), salceja 20·00 ÷ 30·00, szczaw 20·00 ÷ 25·00 (15·00 ÷ 20·00), szpinak 8·00 ÷ 10·00 (10·00 ÷ 15·00), ziemniaki młode 4·00 ÷ 5·00 (4·00 ÷ 5·00); za 1 kg: pomidory I gat. 0·50 ÷ 0·60 (0·45 ÷ 0·60), — II gat. 0·20 ÷ 0·30 (0·20 ÷ 0·30); za 100 peczków lub 100 sztuk: brukiew 15·00 ÷ 20·00 (15·00 ÷ 20·00), buraki botwina 5·00 ÷ 7·00 (5·00 ÷ 7·00),

kalafjory I gat. 7'00 ÷ 9'00 (7'00 ÷ 9'00), — II gat. 2'50 ÷ 4'00 (3'00 ÷ 5'00), — III gat. 1'00 ÷ 2'00 (1'50 ÷ 2'00), cebula I gat. 8'00 ÷ 10'00 (8'00 ÷ 10'00), kapusta biała 6'00 ÷ 10'00 (6'00 ÷ 10'00), — czerwona 8'00 ÷ 10'00 (8'00 ÷ 10'00), — włoska 7'00 ÷ 10'00 (7'00 ÷ 10'00), koperek 4'00 ÷ 5'00 (3'00 ÷ 5'00), kalarepa 15'00 ÷ 20'00 (15'00 ÷ 20'00), pietruszka 7'00 ÷ 10'00 (7'00 ÷ 10'00), majeranek 8'00 ÷ 10'00 (8'00 ÷ 10'00), marchew 5'00 ÷ 7'00 (5'00 ÷ 7'00), porv 10'00 ÷ 15'00 (10'00 ÷ 15'00), sałata w główkach 3'00 ÷ 5'00 (2'50 ÷ 4'00), selery 15'00 ÷ 25'00 (15'00 ÷ 25'00), szczypiorek 4'00 ÷ 5'00 (4'00 ÷ 5'00).

TŁUSZCZE I OLEJE

Gdynia. — Notowania hurtowe — w zł za 100 kg netto bez opakowania loco fabryka Gdynia-port: olej surowy z ziarn palmowych 74'00, — kokosowy 72'00, — kokosowy marki „Union extra” 89'00, — lniany z siemienia La Plata 112'00, — z siemienia krajowego 125'00, — z orzechów ziemnych (arachidowy) 120'00, — z krajowego rzepaku 120'00, pokost z siemienia lnianego La Plata (wraz z beczką drewnianą) 130'00, — z siemienia krajowego 143'00.

Wilno. — Notowania hurtowe — w zł za 100 kg loco skład Wilno: olej lniany 120'00, makuchy lniane 17'00.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 23 do 28 października 1933 r.

— Obroty akcjami w okresie sprawozdawczym były minimalne; kursy kształtowały się niejednolicie, przeważała jednak tendencja zniżkowa. W porównaniu z notowaniami końcowymi okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, Bank Polski spadł o zł 1'00, Kijewski, Scholtze i S-ka o zł 0'50, Haberbusch i Schiele o zł 1'00; akcje Lilpopa podniosły się o zł 0'35, a Warszawskie Tow. Fabryk Cukru (w porównaniu z poprzed-

niemi notowaniami) o zł 1'00. Na giełdzie krakowskiej akcje Banku Polskiego były mocniejsze o zł 1'00, natomiast na giełdzie poznańskiej spadły o zł 2'00. Giełda lwowska bez notowań.

GIĘŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Bank Polski	zł 100	80'75	79'25	79'25
Kijewski, Scholtze i S-ka	zł 100	13'00	12'50	12'50
Czestocićkie Tow. Fabryk Cukru	zł 100	23'50	23'50	23'50
Warsz. T-wo Fabr. Cukru	zł 100	20'00	20'00	20'00
Lilpop	zł 25	11'10	10'90	11'00 11'10
Haberbusch i Schiele	zł 100	37'50	37'00	37'00

GIĘŁDA KRAKOWSKA

Akcje—w zł (maksimum i minimum, w nawiasach podane są notowania z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): Bank Polski 80'75 ÷ 81'00 (80'00).

GIĘŁDA LWOWSKA

Akcje w okresie sprawozdawczym zupełnie nie były notowane.

GIĘŁDA POZNAŃSKA

Akcje—w zł (maksimum i minimum; w nawiasach podane są notowania z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): Bank Polski 79'00 ÷ 78'00 (80'50 ÷ 80'00).

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA KOMUNIKACJI

UDZIAŁ POSZCZEGÓLNYCH DYREKCJI P. K. P. W OBROTCIE TOWAROWYM W 1932 R. — Ogólna kwota przewozów towarowych na P. K. P. stanowiła w 1932 r. 48 715 776 t (wobec 63 766 828 t w 1931 r.), na które złożyły się (w tonnach):

Przewozy	1932	1931
Handlowe zwyczajne	40 763 681	54 168 355
„ pośpieszne	534 017	599 901
Gospodarcze kolejowe	6 583 148	8 185 988
Wojskowe	835 030	812 584

Najpoważniejsza pozycja—przewozy handlowe zwyczajne—ulegała, jak widzimy, największym zmianom. A że właśnie te przewozy, łącznie z przesyłkami pośpiesznymi, są głównym źródłem dochodów dla kolei, przeto analiza ich możliwie wielo-

stronna jest najbardziej wskazana dla poznania warunków, w jakich transport ich jest wykonywany.

Natężenie przewozów zależne jest, z jednej strony, od zdolności wytwórczych kraju, a z drugiej — od jego potrzeb konsumpcyjnych. Pewną wskazówką dla poznania tych warunków jest stwierdzenie, jaki udział w przewozach biorą poszczególne dyrekcje kolejowe, obsługujące pewne okręgi bądź wytwórcze, bądź spożywcze kraju.

Materiału do tego dostarcza świeżo ogłoszone wydawnictwo Centralnego Biura Statystycznego P. K. P. p. t. „Zestawienie ogólne przewozu towarów na P. K. P. za 1932 r.”, na którym opierając się, podajemy niżej wyniki przewozów w poszczególnych dyrekcjach z podziałem na przesyłki towarowe zwyczajne i pośpieszne oraz na wszystkie rodzaje komunikacji (w tonnach):

D y r e k c j e:	N a d a n i e:				P r z y j ę c i e:		
	wewnętrzne	do portów	zagranicę	razem	z portów	z zagranicy	razem
Warszawska:							
przes. zwyczajne	4 484 245	1 351 056	323 853	6 159 154	184 831	112 880	297 711
„ pośpieszne	39 695	2 178	668	42 451	532	438	970
Radomska:							
przes. zwyczajne	1 906 360	223 355	83 502	2 213 217	32 451	14 203	46 654
„ pośpieszne	29 567	3 626	78	33 271	5	—	5
Wileńska:							
przes. zwyczajne	950 706	231 161	144 566	1 326 433	17 683	24 378	42 061
„ pośpieszne	32 778	315	558	33 651	—	—	—
Poznańska:							
przes. zwyczajne	2 494 960	214 890	105 315	2 815 165	37 290	19 247	56 537
„ pośpieszne	41 238	5 802	5 636	52 676	52	771	823
Gdańska:							
przes. zwyczajne	1 124 218	233 315	32 016	1 389 579	54 532	6 201	60 733
„ pośpieszne	23 064	12 431	733	36 228	125	171	296
Obszar W. M. Gdańska:							
przes. zwyczajne	100 914	89 067	2 628	192 609	20 190	6 811	27 031
„ pośpieszne	5 275	529	3 276	9 080	78	1 410	1 488
Katowicka:							
przes. zwyczajne	7 121 419	6 974 027	2 169 567	16 265 013	161 166	236 688	397 854
„ pośpieszne	10 806	421	793	12 020	244	3 052	3 296

Krakowska:								
przes. zwyczajne	2 753 003	121 438	256 923	3 131 364	56 806	62 269	119 075	
" pośpieszne	17 000	207	823	18 030	118	617	735	
Lwowska:								
przes. zwyczajne	1 574 046	150 289	170 191	1 894 526	40 335	11 694	52 029	
" pośpieszne	14 711	2 316	102	17 129	45	339	384	
Stanisławowska:								
przes. zwyczajne	733 297	123 281	139 624	996 202	8 082	7 895	15 977	
" pośpieszne	7 020	1 999	—	9 019	1	—	1	
Razem:								
przes. zwyczajne	23 243 168	9 711 909	3 428 185	36 383 262	613 366	502 296	1 115 662	
" pośpieszne	221 064	29 824	12 667	263 555	1 208	6 925	8 133	

Z przytoczonego zestawienia wydać, iż pierwsze miejsca w zakresie tak nadania, jak i przyjęcia przesyłek zwyczajnych zajmuje Dyrekcja Katowicka, jako zagłębie węglowe i główne siedlisko ciężkiego przemysłu, na drugim miejscu stoi Dyrekcja Warszawska, obsługująca stolicę i Łódź, na trzecim — Dyrekcja Poznańska. Do okręgów z najmniejszym ruchem należy obszar W. M. Gdańska oraz dyrekcje: Stanisławowska i Wileńska. Ta sama kolejność daje się zauważyć w zakresie nadania wewnętrznego. Ale już wywóz przez porty zmienia ten porządek: na pierwszym miejscu pozostaje Dyrekcja Katowicka, na drugim Warszawska, ale na trzecie wysuwa się Dyrekcja Gdańska i tyleż wysyłająca Dyrekcja Wileńska. Podobnie

i w wywozie lądowym: po Katowicach i Warszawie następuje Dyrekcja Krakowska, a później Wileńska. Wpływa na to w obu wypadkach duży wywóz z Wileńszczyzny drzewa. W zakresie przywozu największe ilości otrzymują też same dyrekcje: Katowicka (rudy, żelastwo) i Warszawska (wyroby metalowe, surowce włókiennicze). Najznaczniejsze przewozy pośpieszne posiada Dyrekcja Poznańska, na tępnie Warszawska i dalej Wileńska. Składają się na nie przewozy artykułów hodowli (mięso, ryby, owoce, warzywa).

Osobno stoją przewozy tranzytem przez P. K. P. stanowiące w 1932 r. 3 526 986 t — wobec 5 587 520 t w 1931 r.

J.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

NOWE REKORDY PRZEŁADUNKU W PORCIE GDYŃSKIM. — W październiku r. b. mamy znów do zanotowania 2 rekordy przeładunku w porcie gdyńskim: przeładunku dziennego i tygodniowego.

I tak, w dn. 27/X przeładunek wyniósł 32 793 t wobec poprzedniego rekordu 30 202 t w dn. 18/VII r. b. W tygodniu zaś 23 ÷ 29/X ogólny przeładunek wyniósł 161 088 t (wyładowano 22 470 t, załadowano 138 618 t) wobec poprzedniego rekordu 158 156 t w tygodniu 17 ÷ 23/VII r. b.

PARĘ UWAG W SPRAWIE PRZYSZŁOŚCI ŻEGLUGI TRAMPOWEJ. — Prawo podaży i popytu, jeżeli chodzi o żeglugę, znajduje przedewszystkiem zastosowanie w pracy trampów. Twierdzenie powyższe opiera się na następujących przesłankach. Statki tego działu żeglugi przewożą z reguły towary o charakterze masowym i w ładunkach całookrętowych pomiędzy portami każdorazowo ustalonymi w zależności od uzyskanego ładunku. Zasadniczo zatem teren pracy żeglugi nie-regularnej jest zmienny, chociaż w pewnej przynajmniej części wypadków żegluga ta może opierać swoją działalność głównie na obrotach jakiegoś jednego lub kilku portów. W obu jednak wypadkach armator zmuszony jest walczyć o zdobycie każdego kontraktu przewozu, przyczem liczba jego ewentualnych konkurentów nie jest zgóry ustalona i zależy od wielu zupełnie przypadkowych okoliczności. W tych warunkach wysokość frachtu jest wynikiem ustosunkowania się podaży do popytu, możliwość zaś zaferowania stawki najniższej decyduje o pozyskaniu transportu. W praktycznym życiu zachodzą niewątpliwie odchylenia od tej ogólnej zasady. Spowodowane są one przedewszystkiem polityką protekcyjną niektórych krajów w stosunku do własnej żeglugi. Również zdolność konkurencyjna poszczególnych armatorów niezawsze jest wynikiem ich rzeczywistej zdolności eksploatacyjnej. Zależać ona bowiem może jeszcze od takich zjawisk o charakterze więcej lub mniej stałym, jak polityka subwencyjna szeregu państw, lub przejściowych i przypadkowych, jak np. dewaluacja waluty jednego lub paru krajów.

W zupełnie innej formie moment walki występuje w żegludze regularnej. Statki, zatrudnione w tym dziale pracy, kursują według ściśle ustalonych rozkładów jazdy pomiędzy paru lub kilku na stałe zafiksowanymi portami. Jako przedmiot przewozu wy-

stępują — obok towarów — również pasażerowie. Rodzaj towaru jest tu przytem zasadniczo różny w zestawieniu z żeglugą trampową. Na plan pierwszy wysuwają się bowiem nie artykuły masowe, lecz przedewszystkiem ładunki o charakterze drobnicowym, stanowiące przedmiot stałego obrotu pomiędzy wchodzącymi w grę portami. Również zasadniczo różny jest sposób pozyskania ładunków. Podstawą pracy linii regularnych jest planowa praca akwizycyjna specjalnej organizacji handlowej, a nie jednorazowe kontrakty, jak to ma miejsce przy trampingu. Wobec powyższego wysokość stawek frachtowych, chociaż odgrywa w żegludze regularnej również poważną rolę, kształtuje się w sposób znacznie bardziej skomplikowany i bynajmniej nie zawsze jest jedynym warunkiem powodzenia.

Reasumując dotychczasowe nasze wywody, możemy sformułować następujące wnioski: żegluga trampowa jest interesem wybitnie konjunkturnym, którego rentowność podlega w zależności od zmian sytuacji gospodarczej gwałtownym wahaniom. W wyniku, w okresach dobrej konjunktury zapewnia ona szczególnie duże zyski, jak i, odwrotnie, w okresach dekonjunktury powoduje poważne straty oraz częściowo podlega unieruchomieniu. Przeciwnie, żegluga regularna zapewnia większą stałość eksploatacji i dochodów.

Dzisiejsza rzeczywistość potwierdza słuszność tych wniosków. Oprzedzić się w ich uzasadnieniu możemy zresztą nietylko na stosunkach światowych, ale również i na naszym własnym doświadczeniu. Ostatnio bowiem zmuszeni zostaliśmy do unieruchomienia znacznej części naszej floty trampowej, pomimo że zasadnicze obroty naszych portów powinny zapewnić zyskową pracę tonnażowi kilkudziesięciu tysięcy brt, t. j. co najmniej parokrotnie wyższemu niż ten, jakim dziś rozporządzamy. Niewątpliwie, sytuacja chwili obecnej posiada charakter przejściowy i wywołana została przedewszystkiem takimi przypadkowymi momentami, jak dewaluacja pieniądza państw bloku szterlingowego. Nie powinna też ona nas deprymować, lecz przeciwnie skłaniać do tem bardziej wydajnych wysiłków w kierunku szukania dróg wyjścia z obecnej sytuacji, a przedewszystkiem stworzenia warunków do dalszej rozbudowy naszej żeglugi nieregularnej w granicach, uzasadnionych zarówno obrotami naszych portów, jak potrzebami bilansu płatniczego oraz względami na obronność naszego wybrzeża morskiego.

Stawiając takie założenie dla naszej polityki morskiej, uważamy za celowe poświęcić parę uwag ogólnej sytuacji światowego trampingu. Ocena tej sytuacji w chwili obecnej wypadnie niewątpliwie ujemnie. Charakteryzują ją zarówno mało korzystne wyniki finansowe pracy żeglugi nieregularnej, jak i bardzo znaczny procentowy udział statków żeglugi trampowej w ogólnych liczbach unieruchomionego tonnażu. Tem niemniej jednak trzeba podkreślić dwa momenty o zasadniczym znaczeniu, które pozwalają przewidywać w okresie kilku lat najbliższych poważną poprawę w warunkach pracy tego działu żeglugi. Mamy tu na myśli niemal zupełny zanik zamówień na tonnaż trampowy, przewyższający znacznie ogólny spadek produkcji nowego tonnażu, oraz stosunkowo małą przydatność eksploatacyjną znacznej części obecnie istniejącego tonnażu trampów. W tym ostatnim względzie niezmiernie interesujące liczby znajdujemy w jednym z ostatnich numerów „*Journal de la Marine Marchande*”¹⁾.

Tonnaż trampów według stanu z końca 1932 r. (statki o pojemności 3000 brt minimum i maksymalnej szybkości 12 węzłów) dzielił się w sposób następujący na 3 kategorie wieku:

Okres budowy	Liczba	Brt	%
Przed wojną (do 1915 r.)	1 207	5 311 136	29·78
W czasie wojny (lata 1915÷1920)	1 388	7 033 581	39·43
Po wojnie (lata 1921÷1932)	1 152	5 492 142	30·79
	3 747	17 836 859	100 00

Według opinii „*Journal de la Marine Marchande*”, wartość eksploatacyjna tych grup przedstawia się w sposób następujący:

Większość tonnażu trampów, pochodzących z okresu przedwojennego, jest nieprzydatna do eksploatacji ze względu na swój wiek i zużycie. Tem niemniej jednak istnieją statki tej kategorii, które, przekraczając przeciętnie wiek 20 lat, pozostają jeszcze w pracy i które są już zupełnie lub prawie zupełnie zamortyzowane. Ogólnie należy jednak przewidywać, że ta kategoria statków (5 311 136 brt) całkowicie zniknie w najbliższym czasie.

Również tonnaż drugiej kategorii statków — wprawdzie z innych powodów — wykazuje szybkie i stałe zmniejszanie się. Statki te, budowane w okresie wojny niejednokrotnie z wielkim pośpiechem (zwłaszcza w Stanach Zjednoczonych), posiadają bardzo ograniczoną trwałość. Ta kategoria trampów (7 033 581 brt) skazana jest zatem również na zniknięcie w bliskim okresie czasu.

Warto jest jeszcze zaznaczyć, że główne miejsca w tonnażu drugiej kategorii zajmują następujące kraje:

	Brt	%
Stany Zjednoczone Am.	3 021 244	42·96
Wielka Brytania	1 538 031	21·87
Japonia	801 302	11·39
Włochy	380 787	5·41
Francja	341 803	4·86

Z powyższego wynika, że ok. 7 statków towarowych na 10 (wpisanych do rejestru w końcu września 1932 r.) jest z tych

czy z innych powodów przestarzałe i w niedługim terminie nie będzie mogło być zaliczone do floty, nadającej się do eksploatacji.

Należy zatem liczyć się z faktem, że tylko trzecia kategoria statków (5 492 142 brt) posiada jedynie trwałą wartość eksploatacyjną. Stwierdzenie tego stanu rzeczy uzasadnia pewien optymizm co do przyszłości floty trampowej.

Udział poszczególnych państw w trzeciej kategorii tonnażu przedstawia się w sposób następujący:

	Brt	%
Wielka Brytania	2 669 599	48·61
Norwegia	509 881	9·28
Niemcy	482 963	8·79
Włochy	373 925	6·81
Francja	369 855	6·73
Holandja	328 219	5·98
Japonia	262 863	4·79
Stany Zjednoczone Am.	178 490	3·26
Hiszpanja	134 872	2·45
Szwecja	114 994	2·09
Grecja	66 481	1·21

Dr. St. Zb. Szyszkowski

RYNEK FRACHTOWY. — Na rynku La Platy panowała w ubiegłym tygodniu mocniejsza tendencja. Tonnażu do natychmiastowego załadunku brak jest zupełny, a według posiadanych wiadomości około 30 statków tylko będzie do załadunku w listopadzie. W tych okolicznościach zrozumiała jest rezerwa armatorów, którzy się spodziewają dalszej wyżki frachtów. Na rynku tym zakontraktowano ogółem 19 statków o łącznym tonnażu 130 600 t przy tendencji wyżkowej. Z portów górnego biegu rzeki płacono za większe statki sh 17 6 do Skandynawii, sh 15 do Anglii oraz sh 14/6 do Antwerpii lub Rotterdamu na październik.

Rynek północno-amerykański wykazywał ruch bardzo ograniczony. Z Montreal płacono stawkę sh 1/6÷1/3 za gr do portów Anglii oraz 5÷5½ cent. za 100 lbs do portów Kontynentu. Ruch w portach Pacyfiku był również minimalny, jedynie w wywozie nitratów z Chile notowano szereg kontraktów po stawce sh 19 ÷ 19/6 do rejonu Bordeaux/Hamburg na grudzień i styczeń.

Na rynku australijskim zakontraktowano kilka żaglowców po stawce sh 25 3÷25/9, zależnie od pojemności, z portów południowych do Anglii i Kontynentu. Notowane jest dalsze zapotrzebowanie tonnażu na grudzień i styczeń po stawce sh 24 z zachodnich portów oraz sh 25/6 z portów południowych. W wywozie płodów strączkowych z Mandzurji notowano lekkie ożywienie, przyczem za ładunki częściowe płacono sh 24/9 do rejonu Rotterdam/Hamburg, a za pełne ładunki sh 24 do tegoż rejonu, sh 1/3 więcej do Hull lub Skandynawii na listopad.

W portach czarnomorskich Z. S. R. R. zakontraktowano pod zboże ogółem 7 statków o łącznym tonnażu 47 100 t po stawkach sh 10/4½÷10/6. Pertrakcje, prowadzone w związku z nawiązaniem stosunków handlowych ze Stanami Zjednoczonymi oraz w sprawie odnowienia traktatu handlowego z Anglią, otwierają duże możliwości na rynku tym dla właścicieli statków.

W eksporcie rudy z portów m. Śródziemnego notowano duże ożywienie przy stawkach wyższych. W portach dunańskich panował naogół zastój, jedynie z Constanzy/Varny/Bourgas zafrachtowano kilka statków o łącznym tonnażu 12 300 t po stawce sh 11/6 do Antwerpii/Rotterdamu lub Amsterdamu oraz sh 11/7 do portów Anglii.

POCZTA I TELEGRAF

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA POCZT I TELEGRAFÓW

RUCH WEKSLI W III KWARTALE 1933 R. — Ruch weksli, inkasowanych i protestowanych za pośrednictwem poczty, przedstawiał się w III kwartale w porównaniu do II kwartału w sposób następujący (w tys. sztuk względnie zł):

	Nadesłane do inkasa:		Zainkasowane:		Zaprotestowane:	
	liczba	kwota	liczba	kwota	liczba	kwota
Kwiecień	93·9	11 679·8	63·2	7 666·3	15·7	2 112·8
Maj	98·8	12 235·2	71·2	8 709·0	18·3	2 430·5
Czerwiec	89·1	11 179·5	63·2	7 791·6	15·5	2 058·9
II kwartał:	281·8	35 094·5	197·6	24 166·9	49·5	6 602·2

¹⁾ Nr. 757 z dn. 5/X 1933 r., str. 1 970.

Lipiec . . .	94·2	11 830·6	67·5	8 673·5	16·2	2 194·1
Sierpień . .	94·3	11 515·9	68·6	8 485·9	14·3	1 891·5
Wrzesień . .	92·2	12 091·7	67·8	8 592·3	13·4	1 861·7

III kwartał: 280·7 35 438·2 233·9 25 751·7 43·8 5 947·3

Z powyższego zestawienia wynika, że kwota weksli, nadesłanych do inkasa do urzędów pocztowych, uległa w III kwartale nieznamacznemu wzrostowi; w silniejszym stopniu wzrosła kwota weksli zainkasowanych, natomiast kwota weksli zaprotestowanych spadła stosunkowo dość znacznie.

W II kwartale stosunek kwoty weksli zainkasowanych do kwoty weksli, nadesłanych do inkasa, wyniósł 68·9%, a kwota protestu w stosunku do kwoty, na którą weksle opiewały —

18·8%. Analogicznie ujęty stosunek w III kwartale wyraża się odpowiednio: 72·7 i 16·8. Z tego obliczenia widać, że wypłacalność wekslowa uległa poważniejszej poprawie.

Przecięte kwoty, przypadające na 1 weksel; nadesłany do inkasa, zainkasowany i zaprotestowany, wynosiły dla II kwartału odpowiednio: zł 124·5, zł 122·3 i zł 133·4, a dla III kwartału: zł 126·2, zł 110·1 i zł 135·5. Jak widać, urzędy pocztowe nadal dokonują protestu weksli, opiewających na poważniejsze kwoty, inkasując zaś weksle na kwoty drobniejsze. Ruch weksli w III kwartale pogłębił różnicę, jaka zachodzi pomiędzy kwotą wekslu zaprotestowanego a kwotą wekslu zainkasowanego.

Dr. J. P.

PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM

USTAWODAWSTWO

OCHRONA PRAW WIERZycIELA PRZED FIKCYJNYMI SPRZEDAŻAMI NIERUCHOMOŚCI ZIEMSKICH. —

W „Dz. Ust. R. P.” Nr. 84 ogłoszone zostało rozporządzenie Prezydenta Rzplitej, zmieniające ustawę z dn. 13/III 1929 r. o umowach sprzedaży lub przyrzeczenia sprzedaży nieruchomości ziemskich na obszarze sądów apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie. Nowela ta ma na celu ochronę praw wierzyciela rolniczego, którego interesy — w wypadku wszczęcia przezeń kroków egzekucyjnych — narażone były często na szkodę wskutek fikcyjnych umów sprzedaży nieruchomości. Często bowiem mają miejsce wypadki, że właściciele nieruchomości ziemskich na obszarze województw środkowych i wschodnich, aby udaremnić egzekucję z tych nieruchomości, wchodzą w porozumienie z osobami trzecimi, które wytaczają powództwo o uznanie rzekomej umowy sprzedaży majątku lub jego części za przenoszącą prawo własności. Zgodnie z dotychczasowym stanem prawnym (ustawa z dn. 13/III 1929 r.) ci fikcyjni kontrahenci umowy uzyskiwali niejednokrotnie zabezpieczenie powództwa przez wstrzymanie licytacji.

Aby temu zapobiec, wyżej wymienione rozporządzenie wprowadza zasadę, że postępowanie egzekucyjne i postępowanie oparte na ustawie z dn. 13/III 1929 r., mogą się toczyć jednocześnie, i że w razie, jeżeli postępowanie egzekucyjne już się toczy, zabezpieczenie powództwa nastąpić może jedynie w tej formie, że na nabywcę z licytacji przechodzą prawa i obowiązki poprzedniego właściciela względem powoda.

W ten sposób interesy powoda będą zabezpieczone z jak najmniejszą szkodą dla wierzyciela egzekwującego.

Rozporządzenie postanawia, że — w razie prowadzenia egzekucji z nieruchomości — sąd może zabezpieczyć powództwo, wytoczone na podstawie ustawy z dn. 13/III 1929 r. wyłącznie przez ostrzeżenie, które skutkuje przejście na nabywcę z licytacji praw i obowiązków uprzedniego właściciela wobec powoda, bez naruszenia jednak praw wierzycieli uprzywilejowanych i hipotecznych, którzy utrzymali się w cenie kupna; przepis ten obowiązuje również, gdy nieruchomość przejdzie w wyniku

licytacji na rzecz instytucji kredytu długoterminowego. Ostrzeżenie powyższe w stosunku do nieruchomości, wystawionych na licytację przez instytucję kredytu długoterminowego, korzystającą z przywileju przeprowadzenia egzekucji we własnym zakresie — zgodnie z omawianą nowelą — będzie miało skutki jedynie w razie wniesienia go do hipoteki co najmniej na 20 dni przed dniem licytacji.

Artykuł 2 noweli uchyla szkodliwe dla wierzycieli skutki już wydanych decyzji sądowych, postanawiając, że decyzje te zabezpieczające powództwo, wytoczone na podstawie ustawy z dn. 13/III 1929 r., przez wstrzymanie licytacji, oraz ostrzeżenia hipoteczne, wpisane na podstawie tych decyzji — nie stanowią przeszkody do przeprowadzenia licytacji.

To postanowienie również nie narusza słuszych praw powoda, gdyż i w tych wypadkach prawa i obowiązki uprzedniego właściciela wobec powoda przechodzą na nabywcę ziemi z licytacji.

ORZECZNICTWO SĄDOWE

ODPOWIEDZIALNOŚĆ EKSPEDYTORA Z TYTUŁU PODATKU PRZEMYSŁOWEGO. — Sąd Najwyższy (sprawa Nr. C. II Rw. -12/33) rozważał kwestję zastosowania do ekspedytora, który przyjął na skład cudzy towar, następującej zasady prawnej, ustalonej przez Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów:

„Państwowy podatek przemysłowy korzysta z ustawowego pierwszeństwa zaspokojenia z całego majątku ruchomego, należącego do przedsiębiorstwa, obłożonego tym podatkiem, bez względu na to, czy ruchomości takie są własnością płatnika, czy też osób trzecich”.

Otóż, Sąd Najwyższy w powołanej na wstępie sprawie podkreślił, że w myśl przytoczonej zasady prawnej majątek musi „należać do przedsiębiorstwa, obłożonego podatkiem”, za należącego zaś do przedsiębiorstwa należy uważać ten majątek, który się w nim znajduje i którym ono obraca.

Ekspedytor (spedytor) nie handluje towarami, które przyjmuje na skład, nie wolno mu bowiem temi towarami obracać, musi on je tylko starannie przechowywać. Towary te przeto nie należą do przedsiębiorstwa ekspedytora i za podatek przemysłowy, przypadający od tego przedsiębiorstwa, nie odpowiadają.

KRONIKA BIEŻĄCA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

ROZPORZĄDZENIA PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ:

Kodeks zobowiązań — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 82, poz. 598).

Przepisy, wprowadzające kodeks zobowiązań — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 82, poz. 599).

Kodeks handlowy — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 82, poz. 600).

Przepisy, wprowadzające kodeks handlowy — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 82, poz. 601).

Prawo o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 82, poz. 602).

Zmiana kodeksu Postępowania Cywilnego — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 82, poz. 603).

Nadzwyczajne komisje rozjemcze do załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami w przemyśle i handlu — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 82, poz. 604).

- Prawo o notariacie** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 84, poz. 609).
- Prawo celne** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 84, poz. 610).
- Podwyższenie emisji pożyczki wewnętrznej** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 84, poz. 611).
- Pobór 10%-owego dodatku do państwowego podatku gruntowego i przemysłowego** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 84, poz. 612).
- Zmiana ust. z dn. 20/III 1931 r. o samoistnym podatku wyrównawczym dla gmin wiejskich** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 84, poz. 613).
- Państwowy podatek od uboju** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 84, poz. 614).
- Zmiana rozp. Prezydenta Rzplitej z dn. 11/VII 1932 r. o monopolu spirytusowym, opodatkowaniu kwasu octowego i drożdży oraz sprzedaży napojów alkoholowych** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 84, poz. 615).
- Sprzedaż soli** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 84, poz. 616).
- Sprzedaż wyrobów tytoniowych** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 84, poz. 617).
- Zlikwidowanie należności wobec koncernu W. A. Harrimana i S-ki** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 84, poz. 618).
- Zmiana ustaw: z dn. 14/III 1932 r. o zarobkowym przewozie osób i towarów pojazdami mechanicznymi oraz z dn. 22/III 1933 r. o zarobkowym przewozie osób pojazdami mechanicznymi w obrębie gminy miejskiej** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 84, poz. 619).
- Zmiana rozp. Prezydenta Rzplitej z dn. 16/III 1928 r. o przeprowadzaniu melioracji przy dokonywanej przez urzędy ziemskie przebudowie ustroju rolnego** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 84, poz. 620).
- Zniesienie państwowych urzędów pośrednictwa pracy i opieki nad wychodźcami** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 84, poz. 621).
- Wydawanie „Dziennika Taryf Pocztowych, Teletechnicznych i Radjokomunikacyjnych”** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 84, poz. 622).
- Zasady sporządzania bilansów, zamknięć rachunkowych i sprawozdań osób prawnych, obowiązanych do prowadzenia ksiąg handlowych** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 84, poz. 623).
- Zmiana rozp. Prezydenta Rzplitej z dn. 22/III 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 84, poz. 624).
- Zmiana ustawy o ochronie lokatorów** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 84, poz. 625).
- Zmiana ustawy z dn. 13/III 1929 r. o umowach sprzedaży lub przyrzeczenia sprzedaży nieruchomości ziemskich na obszarze sądów apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 84, poz. 626).
- Przewóz towarów w stosunkach między Polską a Austrią na zasadzie najw. uprzyw. w myśl art. 13 i 15 polsko-austriackiej konwencji handlowej** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 84, poz. 627).
- Prawo o publicznych przedsięwzięciach rozrywkowych** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 85, poz. 732).
- Popieranie elektryfikacji** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 85, poz. 633).
- Zespolenie urzędów ziemskich z władzami administracji ogólnej oraz organizacja komisji ziemskich** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 85, poz. 635).
- Fundusz Inwestycyjny** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 85, poz. 636).
- Przekształcenie Państwowej Rady Kolejowej na Państwową Radę Komunikacyjną** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 85, poz. 637).
- Izby rzemieślnicze i ich związek** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 85, poz. 638).
- Uregulowanie obrotu zwierzętami gospodarskimi i drobiem oraz obrotu hurtowego mięsem** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 85, poz. 639).
- Rozrachunek Skarbu Państwa z państwowymi instytucjami kredytowymi z tytułu papierów wartościowych w walutach obcych** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 85, poz. 640).
- Rozrachunek pomiędzy Skarbem Państwa a Bankiem Gospodarstwa Krajowego** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 85, poz. 641).
- Oplaty stemplowe, wiążące się z przejściem własności nieruchomości w toku postępowania egzekucyjnego** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 85, poz. 642).
- Koszty nadzoru nad zakładami ubezpieczeń** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 85, poz. 643).
- Sposób uregulowania zaległych kosztów leczenia ubogich chorych i kosztów opieki społecznej** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 85, poz. 644).
- Praca robotników portowych w Gdyni** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 85, poz. 646).
- Regulowanie stosunków w hutnictwie żelaznym i innych metali** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 85, poz. 647).
- Zmiana niekt. postanowień rozp. Prezydenta Rzplitej z dn. 27/V 1927 r. o przymusie ubezpieczenia od ognia i o Powszechnym Zakładzie Ubezpieczeń Wzajemnych** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 85, poz. 648).
- Zmiana ustawy z dn. 18/VII 1924 r. o zabezpieczeniu na wypadek bezrocia** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 85, poz. 649).
- Sprzedaż fabryki suchej destylacji drewna w Hajnówce** — rozp. z dn. 27/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 85, poz. 651).
- Zmiana taryfy celnej przywózowej** — rozp. z dn. 28/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 85, poz. 657).
- Przejmowanie na własność Państwa gruntów za niektóre należności pieniężne** — rozp. z dn. 28/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 85, poz. 658).
- Uposażenie funkcjonariuszów państwowych** — rozp. z dn. 28/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 86, poz. 663).
- Uposażenie wojska** — rozp. z dn. 28/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 86, poz. 664).
- Uposażenie sędziów w sądownictwie powszechnym i administracyjnym oraz prokuratorów** — rozp. z dn. 28/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 86, poz. 665).
- Uposażenie Policji Państwowej i Straży Granicznej** — rozp. z dn. 28/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 86, poz. 666).
- Uposażenie członków zarządu i pracowników związków samorządowych** — rozp. z dn. 28/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 86, poz. 667).
- Zmiana ust. z dn. 11/XII 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych** — rozp. z dn. 28/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 86, poz. 668).
- Zmiana ustawy o zaopatrzeniu inwalidzkim** — rozp. z dn. 28/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 86, poz. 669).

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW:

Zmiana rozp. R. M. z dn. 11/X 1933 r. w sprawie zakazu przywozu niektórych towarów — rozp. z dn. 20/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 86, poz. 670).

ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

Wprowadzenie w obieg kartki pocztowej z opłconą odpowiedzią — rozp. Ministra Poczty i Tel. z dn. 11/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 87, poz. 671).

Pomoc lecznicza dla pracowników rolnych — rozp. Ministra Op. Społ. z dn. 24/X 1933 r., wyd. w poroz. z Ministrem Rolnictwa i Ref. Roln. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 87, poz. 673).

Zmiana rozp. z dn. 30/XI 1927 r. o utworzeniu izb przemysłowo-handlowych, wyznaczeniu ich siedzib i okręgów — rozp. Ministra Przem. i Handlu z dn. 28/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 87, poz. 675).

Sprzedaż wyrobów tytoniowych — rozp. Ministra Skarbu z dn. 30/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 87, poz. 676).

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

17 listopada:

— „Siła i Światło”, S. A. — o g. 11 w lok. S-ki w W-wie, Marszałkowska 94.

20 listopada:

— „Kolej Elektryczna Warszawa—Młociny—Modlin”, S. A.—o g. 11 w lok. S. A. „Siła i Światło” w W-wie, Marszałkowska 94.

— „T-wo Gór.-Przem. „Będzin—Olkusz”, S. A. — o g. 17½ w biurze T-wa „Huta Bankowa” w W-wie, Foksal 11.

— „Franko-Polskie T-wo Górnicze”, S. A. — o g. 17 w biurze T-wa „Huta Bankowa” w W-wie, Foksal 11.

21 listopada:

— „Belgijska S. A. Société Industrielle et Commerciale des Anciens Etablissements „Emile Haebler” — T-wo Akc. Przem. i Hand. dawnych przedsiębiorstw „Emila Haeblera” w Brukseli — o g. 15 w hotelu „Central” w Brukseli, Pl. de la Bourse 3.

— „Warsz. T-wo Fabryk CuŹru”, S. A.—o g. 15 w lok. S-ki w W-wie, Krak.Przedm. 7.

— „T-wo Akc. Fabr. Maszyn i Odlewnia Źelaza „A. Wieczorek” w Białymstoku—o g. 17 w lok. S-ki, Kolejowa 12.

— „T-wo Handl.-Przem. „Arbon”, S. A. — o g. 18 i 20 w lok. S-ki w W-wie, Al. Ujazdowskie 9a.

22 listopada:

— „Cukrownia i Rafinerja „Borowiczki”, S. A. — o g. 17 w lok. Cukrowni „Gosławice” w W-wie, Mokotowska 61.

23 listopada:

— „Radomska Rolna S. A.” — o g. 11 w lok. Związku Ziemi w Radomiu, Focha 4.

24 listopada:

— „T-wo Akc. Cukrownia „Ostrowite”—o g. 16 w lok. S-ki w W-wie, Moniuszki 11.

— „T-wo Cukrowni „Brześć Kujawski”, S. A.—o g. 17½ w lok. S-ki w W-wie, Smolna 14.

— „Cukrownia „Chybie”, S. A. — o g. 15½ w lok. Akc. B-ku Hipot., Filij w Krakowie, Bracka 1.

— „Fabryka CuŹru „Choceń”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Smolna 14.

25 listopada:

— „Kielecka Odlewnia”, S. A. — o g. 17 w lok. S. A. „Granat” w W-wie, Źórawia 17.

— „Przemysł Metalowy „Granat”, S. A.—o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Źórawia 16.

— „Pleszewskie Młyny Parowe”, S. A.—o g. 11 w lok. S-ki w Pleszewie.

— „Przetwórnia Olejów Roślinnych”, S. A. — o g. 15 w lok. S-ki w Radomiu, Piłsudskiego 4.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

POŻYCZKA NARODOWA

WPLATA II RATY POŻYCZKI PRZEZ SUBSKRYBENTÓW

Kasy wszystkich placówek subskrypcyjnych przyjmują od dn. 31 października r. b. wpłatę II raty Pożyczki Narodowej.

Raty pożyczek wpłacać należy w tej samej instytucji, w której przystąpiło się do subskrypcji. Obywatele, posiadający dyplomy, powinni przedstawić je przy wpłaceniu II raty, celem otrzymania odpowiedniego stempla.

Każdy subskrybent, który chce z przywileju rozłożenia powstałej po wpłaceniu I raty subskrybowanej sumy na 10 rat miesięcznych skorzystać — może

wpłacić jako II ratę połowę sumy I raty. Takie wpłacenie automatycznie rozkłada obecną należność na 10 rat. Kto zaś wpłaci obecnie ratę w wysokości I raty, t. zn. $\frac{1}{6}$ całej sumy subskrybowanej, będzie wpłacał do końca raty w tej wysokości, czyli spłaci całą subskrybowaną kwotę w 6 ratach.

Okres płatności II raty Pożyczki Narodowej, trwający od 1 do 5 listopada r. b., został, jak wiadomo, z powodu świąt, przypadających na krańcowe dni tego okresu, rozszerzony na czas od 31 października do dnia 6 listopada włącznie.

DYPLOMY POŻYCZKI NARODOWEJ

Istnieją 3 rodzaje dyplomów Pożyczki Narodowej, wydawanych w zależności od charakteru subskrybenta i subskrypcji.

1. — Lokalne (powiatowe) komitety Pożyczki Narodowej przyznają dyplomy firmom i osobom (z wyjątkiem osób, subskrybujących Pożyczkę z uposażenia za pracę najemną), które subskrybowały Pożyczkę Narodową co najmniej według norm, ustalonych przez wolne związki i organizacje zawodowe. W wyjątkowych wypadkach komitety obywatelskie mogą przyznać dyplomy również osobom i firmom, które subskrybowały poniżej tych norm, ale gdy Komitet Obywatelski uzna, że subskrybowały Pożyczkę Narodową wedle istotnej możliwości. Osobom, należącym do grup zawodowych, dla których nie były oznaczone normy przez odpowiednie organizacje, lub też osobom, nie należącym do żadnego zawodu — lokalne

(powiatowe) komitety obywatelskie Pożyczki Narodowej przyznają dyplomy wedle własnej oceny.

Dyplomy komitetów obywatelskich otrzymać więc mogą wszelkie firmy i przedsiębiorstwa przemysłowe, handlowe, komunikacyjne, kredytowe, ubezpieczeniowe i t. d. i t. d., rolnicy, zarówno większej, jak i mniejszej własności, rzemieślnicy, osoby wszelkich wolnych zawodów: adwokaci, notariusze, lekarze, inżynierowie, komornicy i t. p., właściciele nieruchomości, kapitaliści, osoby, nie posiadające określonego zajęcia, bezrobotni i t. d., następnie zaś wszelkie organizacje polityczne, społeczne, zawodowe, sportowe i t. d., poszczególne szkoły lub klasy szkolne, organizacje młodzieży akademickiej, instytucje samorządowe, zespoły włościan lub innych osób, subskrybujące wspólnie obligacje Pożyczki Narodowej.

2. — Ogólnopolski Pracowniczy Komitet Pożyczki Narodowej przyznaje dyplomy zespołom pracowniczym, urzędniczym, robotniczym i t. d. poszczególnych urzędów państwowych, samorządowych i społecznych, szkół, poszczególnych firm i przedsiębiorstw, biur, fabryk i zakładów, organizacji społecznych, zawodowych i t. p.

Dyplomy te wydawane będą, poczynając od dn. 15 listopada r. b., tym zespołom pracowniczym, które jako całość subskrybowały Pożyczkę Narodową nie

nżej norm, ustalonych przez Ogólnopolski Komitet Pracowniczy Pożyczki Narodowej.

3. — Komisarz Generalny Pożyczki Narodowej przyznaje specjalne dyplomy osobom i instytucjom, które subskrybowały pożyczkę w całości lub częściowo w złocie. Dyplomy „złote” przyznane zostaną każdemu, kto złożył na Pożyczkę Narodową złoto, niezależnie od tego, czy przysługuje mu i czy otrzymał dyplom komitetu obywatelskiego.

PRZEMÓWIENIE P. PREZESA CENTRALNEGO KOMITETU OSZCZĘDNOŚCIOWEGO DR. HENRYKA GRUBERA¹⁾

Gdy Międzynarodowy Instytut Oszczędnościowy po raz pierwszy przypomniał rolę, którą odgrywa oszczędność w życiu narodów i państw, świat znajdował się w okresie wielkiego powodzenia. Również i w Polsce, gdzie nie przelewało się tak, jak w wielu innych krajach, słowo „kryzys” było znane raczej z opisu. Sprawa bezrobocia przedstawiała dla nas zagadnienie natury społecznej, nie wymagające nadzwyczajnego natężenia sił i środków ze strony czynników państwowych. Lecz ten obraz zmienił się w ciągu ostatnich 2 lat w sposób zasadniczy. Dotknęło nas przesilenie gospodarcze, które na zawsze pozostanie przykładem ciężkiego okresu życia i rozwoju. Okres ten jest ciężki — jako egzamin codziennej wytrzymałości, twardy — jako próba charakteru. Przesilenie rozgrywa się wprawdzie w skali światowej, lecz uderza ostrzem przedewszystkiem w indywidualne właściwości i warunki poszczególnych krajów. Nie ludzkość jako taka, lecz narody każdy z osobna muszą biec się nad rozwiązywaniem trudności w które wtrąciła je zmiana losu.

Kryzys, choć go nazywają międzynarodowym, rozgrywa się — że tak powiem — narodowo. Taryfy celne i ograniczenia dewizowe, to właśnie najbardziej dowody, że nie odbywa się pod znakiem „świata”, lecz „narodu”. Taki stan rzeczy dotknął w pierwszym rządzie państwa, które, nie mając dostatecznych sił do samodzielnej polityki gospodarczej, skazane były na obcą pomoc finansową, a zatem uzależnione od dyspozycji autorytetów zewnętrznych. Niektóre z nich musiały poddać się pod ścisłą kontrolę finansową Ligi Narodów, której decyzje rozciągały się nawet na ustalanie wysokości budżetów państwowych a więc na podstawy bytu państwowego. Czy podział na sfery wpływów, w którym państwa wielkie wywierały nacisk na państwa mniejsze (popularnie mówiono, że jedne żyły kosztem drugich), był słuszny, nie chcę rozstrząsać. To jest pewne, że gdy pominiemy akcesoria wielkiej polityki międzynarodowej, zasadniczy podział narodów na zamożne i biedne nie odbiega daleko od podziału, jaki dokonywa się w życiu społecznym. Pewne narody pracą poprzednich pokoleń uzyskały zasoby i bogactwa, inne — z powodu nieumiejętności gospodarowania i dezorganizacji — pozostały w tyle i musiały nieraz podporządkować się interesom, które nie zawsze szły w parze z istotnymi interesami własnego państwa. One też, pozostawione przez możnych swych opiekunów na łaskę losu — pierwsze spostrzegły, jak złudna bywa wiara w cuda międzynarodowej przyjaźni. Ostatnie konferencje międzynarodowe zakończyły się właściwie radą, że każdy sam musi sobie pomagać. Tak było i w przeszłości, a faktu tego nie zmieniają nawet najszczytniejsze hasła, bo to jedynie naturalny sposób porostania w pierze. Praca poprzednich pokoleń stworzyła środki kapitałowe, które umożliwiły rozkwit kultury i cywilizacji. Narody dochodziły do niej drogą wysiłku zborowego

w sposób systematyczny i długotrwały. Nie wysoki pojedynczych fortun, nie ślepy traf, lecz zdyscyplinowany wysiłek zbiorowy woli stwarzał dobrobyt, jako wykwit specyficznych właściwości charakteru danego narodu. Wymiana międzynarodowa niema ważniejszych przesłanek ponad konieczność nasycenia potrzeb każdego narodu z osobna. Nie sam tylko humanitaryzm i daleko posunięta miłość bliźniego, lecz dobrze zrozumiany interes daje podstawę t. zw. współpracy międzynarodowej. W myśl tej zasady ożyła na sztandarach polityki światowej prastara, a zarazem jedynie naturalna dewiza, że tylko ten naród może liczyć na utrzymanie się na powierzchni, który w sposób najlepszy i najcelowszy sam zagospodaruje się u siebie. Dewiza ta brzmi: „o własnych siłach”.

Oszczędność w takim ujęciu staje się więc zagadnieniem przyszłości. Nie wynaleziono dotąd lepszej drogi do osiągnięcia dobrobytu przez naród, jak tworzenie kapitałów oszczędnościowych. Mówiąc o niej, nie zwężamy zagadnienia do pojęcia skarbonki, jako symbolu nadmiernej wstrzemięźliwości. Nie wyobrażamy sobie jej również jako strumienia, wartko płynącego ku kasom oszczędności, choć tę formę lokaty uważać należy za najzdrowszą dla szerokich sfer.

Znaczenie oszczędności będzie dla nas jasne, gdy w zakresie działania jednostki i rodziny uwidoczni się, jak zgubne jest traktowanie zjawisk życiowych z punktu widzenia bieżącej chwili, jak konieczna jest świadomość, iż każdy dzień może nas postawić przed takimi trudnościami, jakich jeszcze nie zaznaliśmy, i dlatego musimy być przeciw nim uzbrojeni. Że pogląd ten nie jest oderwany, że nie ma on znaczenia tylko lokalnego, tego dowodem, że w dniu dzisiejszym w 40 państwach rozbrzmiewa hasło oszczędności.

Słyszysz często opinie, że jednym z powodów bezrobocia jest nadmierne nagromadzenie kapitałów w skarbcach instytucji finansowych, gdy powinny być one użyte do produkcyjnej pracy w przemyśle czy robotach publicznych. Jest to pusta formułka, jeśli chodzi o stosunki w krajach, jak nasz, które nie mają dostatecznej ilości kapitałów obrotowych, wytworzonych przed kryzysem, a zatem nie mają czego w sposób nadmierny gromadzić. Zresztą kapitały, które znajdują się w kasach oszczędności, nie są naogół niczem innym, jak właśnie wynikiem zarobków z pracy. Tam, gdzie zamiera produkcja, zamiera również i kapitał. Gdy brak, brak również kapitałów w kasach oszczędności. Nie można z nimi mieszać kapitałów prywatnych, które bądź spoczywają, bądź idą do obrotu w zależności od konjunktury; są to kapitały, szukające zysku i zasilające takie czy inne gałęzie produkcji tylko o tyle, o ile gałęzie te są opłacalne. Kapitał oszczędnościowy ma odmienny tor rozwoju. Jako rezerwa na przyszłą konsumpcję narasta w atmosferze zaufania, zanika, gdy zaufania brak. Jest on kwintesencją pracy, a bezrobocie to jego bodajże największa antyteza. Mówią nam często: jakżeż namawiać ludzi do oszczędności w kraju, w którym panuje bezrobocie, w kraju, gdzie trudno

¹⁾ Wygłoszone w dn. 31/X z okazji „Dnia Oszczędności” przed mikrofonem rozgłośni warszawskiej.

o pracę, a więc i o zarobek. Otóż w naszych warunkach brak kapitału to w pewnym tylko stopniu skutek bezrobocia, wywołanego bądź dawnymi błędami organizacji warsztatów produkcyjnych, bądź też konjunktury międzynarodowej. Jest on raczej grzechem pierwotnym niewytworzonych w ubiegłych latach środków rezerwowych. Musimy dopiero tworzyć i tworzymy własny kapitał; program walki z bezrobociem jest dla nas nietylko programem doraźnego zatrudnienia szerokich rzesz, lecz wkłada on na nas obowiązek wytworzenia dla kraju takich warunków, ażeby strumień rąk, szukających pracy, mógł pracę uzyskiwać, mógł zarabiać, konsumować i odkładać.

Gdy skarżymy się na złą konjunkturę, warto przypomnieć, czem była t. zw. konjunktura dobra. Otóż była to „konjunktura na kredyt”. Żyło się z pożyczanych pieniędzy, potrzeby przerażały o wielekroć możność zarobków. Musiała ona skończyć się, gdy wierzyciele zażądali swoich pieniędzy. Kryzys, jako forma zakończenia „konjunktury na kredyt”, jest wyrazem instynktu samozachowawczego, który zblaknącą ludzką gromadę zmusza do powrotu na dawne miejsce, może skromniejsze, ale o ileż bezpieczniejsze. Dobra gospodarka, choć na niższym poziomie, lecz taka, z której w drodze naturalnego rozwoju będziemy kroczyć ku górze — to najlepsza perspektywa przyszłości. Rozumiem, że na to, aby osiągnąć wyżyny gospodarki, nie wystarczy rok czy dwa; trzeba długo i bez przerwy oddziaływać na wszystkie środowiska i wszystkie dziedziny pracy; trzeba przypominać konieczność ekonomii w codziennym życiu; trzeba w umysłach ludzkich utrwalac te wszystkie wartości, które składają się na pojęcie przeczności i zaradności. Tak pojęta oszczędność, to nietylko myśl o jutrze w ścisłym słowa znaczeniu, to już organizacja pracy, która nie pozostaje w rękach w tyle za potrzebami, lecz zbyt ich nie wyprzedza. Ostatnie lata wykazały, że te potrzeby, które wzrastają szybciej, niż narastają kapitały jako wynik zbiorowej pracy społeczeństwa — nie mają widoków na zaspokojenie. Jak długo nie nastąpi harmonia między pracą i potrzebami, tak długo widmo kryzysu nie odstąpi naszych wrót. Kryzys światowy, który przypisujemy nadmiarowi inwestycji, stwierdza najlepiej, że współczesna siła nabywcza ludności świata jest zbyt mała, aby narazie uczynić opłacalnymi stworzone w ostatnich latach instytucje, wynalazki i przedsiębiorstwa. Lecz sam suchy fakt przeinwestowania nie byłby w skutkach swych tak bolesny, gdyby w jego ocenie nie stosowano, jak to się często dzieje, w miejsce chłodnego racjonalizmu pierwiastki irracjonalne. Byłe plotka, byłe energiczniejszy ruch na odcinku spekulacyjnym wystarczył, ażeby wprowadzić zamieszanie i powierzyć nie głowie, lecz nerwom bieg rzeczy.

Jak już wspomniałem, jedynym środkiem na zwalczanie kryzysu jest w warunkach obecnych przeciwstawienie się mu o własnych siłach. Narodom mniejszym, mającym ściślejsze skupienie, przychodzi walka ta stosunkowo łatwiej. Narody większe przebijają się trudniej, gdyż działanie środków zaradczych rozłożone jest na znaczniejsze przestrzenie i większą ilość środowisk, stąd też odbywa się powolniej. Metoda walki z trudnościami o własnych siłach jest w wielu krajach nieomal że identyczna. Państwa, które pozostały przy walucie złotej, dokonują wyrównania deficytów budżetowych według trzech najprymitywniejszych, ale i najzdrowszych zasad gospodarki, a mianowicie: zmniejszeniem wydatków, zwiększeniem dochodów i pożyczkami wewnętrznymi. Dzięki tym trzem sposobom pokryły deficyty bez uciekania się do pomocy banków emisyjnych, a temsamem uchylily eksperymenty, zagrożające walucie.

Polska należy do państw, które swój niewielki deficyt budżetowy wyrównały pożyczką wewnętrzną. Dla przykładu nadmienię, że cała suma naszych wydatków państwowych wynosi nie o wiele więcej od kwoty samego deficytu budżetowego Francji, przewidywanego przez miarodajne czynniki. Jest to najlepszy chyba przykład naszej oszczędnej gospodarki i samoograniczenia

Zdajemy sobie sprawę, że praca nasza jest właściwie zapoczątkowaniem na wielką skalę własnego kapitału i budowy mądrej i celowej gospodarki; program ten jest u nas w chwili obecnej aktualniejszy, niż gdziekolwiek indziej. Zbyt dużo mamy bowiem z dawnych lat zaległości, a przytem coraz wyraźniej spostrzegamy, jak bezpłodny jest pesymizm tam, gdzie dokonywać trzeba budowy trwałych podstaw gospodarki. Ilesmy to mieli przykładów, jak nam krakano nad głowami i cóż widzimy: państwo coraz silniej się zespala i wzmacnia, coraz mocniejszą zyskuje pozycję na wewnątrz i na zewnątrz. Nabieramy coraz większej pewności, jako samodzielny organizm idziemy konsekwentnie ku poprawie, bo zdajemy sobie sprawę, że niemasz zdrowej gospodarki bez wiary we własne siły.

PODATKI I OPŁATY

KALENDARZYK PODATKOWY NA LISTOPAD 1933 R.

1) do 15 listopada — zaliczka miesięczna na podatek przemysłowy od obrotu za rok 1933 w wysokości podatku, przypadającego od obrotu, osiągniętego w październiku 1933 r. przez przedsiębiorstwa handlowe I i II kat. i przemysłowe I—V kat., prowadzące prawidłowe księgi handlowe, oraz przez przedsiębiorstwa sprawozdawcze;

2) do 15 listopada — zaliczka kwartalna na podatek przemysłowy od obrotu za III kwartał 1933 r., przypadająca od pozostałych płatników podatku przemysłowego, niewymienionych w poprzednim ustępie;

3) do 30 listopada — wpłata państwowego podatku od nieruchomości za III kwartał 1933 r., tudzież państwowego podatku od lokali i od placów budowlanych za IV kwartał 1933 r.;

4) do 15 listopada — II rata państwowego podatku gruntowego za rok 1933;

5) do 15 listopada — zaliczka miesięczna na poczet nadzwyczajnego podatku od dochodu, osiągniętego przez notariuszy (rejentów), pisarzy hipotecznych i komorników w miesiącu październiku 1933 r.;

6) do 30 listopada — nadzwyczajna danina majątkowa za rok 1933 od płatników III grupy kontyngentowej (nieruchomości miejskie oraz budynki w gminach wiejskich, niezwiązane z gospodarstwem rolnem);

7) do 15 listopada — II rata nadzwyczajnej daniny majątkowej za rok 1933, przypadającej od płatników I grupy kontyngentowej (rolnictwo);

8) do 5 listopada — podatek od energii elektrycznej, pobrany przez sprzedawcę energii elektrycznej w czasie od 16—31 października 1933 r.; — do 20 listopada — tenże podatek, pobrany przez sprzedawcę energii elektrycznej w ciągu pierwszych 15 dni listopada;

9) podatek dochodowy od uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę — w terminie dni 7 po dokonaniu potrącenia podatku.

Nadto płatne są w listopadzie zaległości, odroczone lub rozłożone na raty z terminem płatności w listopadzie, tudzież podatki, na które płatnicy otrzymali nakazy płatnicze również z terminem płatności w tym miesiącu.

KREDYT

WKŁADY W INSTYTUCJACH KREDYTOWYCH W I PÓŁROCZU 1933 R.

— Upłynnienie i poprawa na rynku pieniężnym, jakie ujawnily się w końcu 1932 r., utrzymywały się i w I półroczu r. b. W związku z tem utrzymywał się przypływ wkładów dłużejterminowych do instytucji kredytowych. Przypływ ten częściowo wyjaśnia się nową kapitalizacją, częściowo stanowi sumy, wycofane lub zwolnione z obrotu gospodarczego. Postępująca odbudowa kapitałów obrotowych w przedsiębiorstwach, z reguły umożliwiana choćby niewielkim wzrostem rentowności, wpływała, zwłaszcza w II kwartale r. b., na wyższą wkładów. Wydarzenia w bankowości Stanów Zjedn. i dewaluacja dolara oddziaływały raczej dodatnio na sytuację wkładów, po krótkim bowiem okresie zaniepokojenia rozpoczęła się pod wpływem tych faktów z jednej strony zamiana wkładów dolarowych na złotowe, z drugiej strony ucieczka od dolarów do „wartości rzeczowych”, co zwiększało podaż środków płatniczych i upłynnienie rynku. Obok tego jednak w związku z silną redukcją obrotów gospodarczych, wzmoczoną na początku roku sezonem zimowym, uległy znacznemu zmniej-

zeniu wkłady natychmiast płatne, które poza tem były redukowane pod wpływem niżki oprocentowania wkładów w 1932 r. Ponieważ jeszcze z początku wypadki amerykańskie oddziaływały na odpływ wkładów — w I kwartale tendencje odpływu przeważały i nastąpił spadek ogólnej sumy wkładów, a dopiero w II kwartale nastąpiła w rezultacie ich różnych ruchów stabilizacja sumy ogólnej.

Liczbowo obraz ruchu wkładów w kilku ostatnich półroczach przedstawia następujące zestawienie (w miljn. zł):

31/XII 1930	3 039'3
30/VI 1931	2 959'6
31/XII 1931	2 680'0
30 VI 1932	2 515'6
31/XII 1932	2 723'1
31/III 1933	2 591'0
30/VI 1933	2 590'6

Jak widzimy, poziom wkładów w połowie 1933 r. przewyższał — mimo ich spadku w I kwartale r. b. — poziom ich z połowy 1932 r.

Podkreślić należy, że omawiane tu dane Gł. Urzędu Statystycznego nie obejmują gminnych kas oszczędności oraz części kas miejskich i powiatowych, tudzież szeregu spółdzielni kredytowych (przedewszystkiem nie należących do związków rewizyjnych), przyczem niektóre dane są ustalone szacunkowo. Z drugiej strony natomiast — ogólna suma wkładów w instytucjach, uwzględnionych przez Gł. Urz. Stat., może być faktycznie mniejsza od uwidocznionej, gdyż przy sumowaniu nie zostały potrącone — z braku odpowiednich danych — wzajemne wkłady jednych instytucyj kredytowych w drugich.

Zestawione wyżej ogólne sumy wkładów nie stanowią właściwego materiału dla porównań, gdyż obejmują zarówno wkłady terminowe (na dłuższe czasem nawet terminy), jak i wkłady natychmiast płatne, a ruchy obu tych rodzajów wkładów są, jak widzieliśmy, zupełnie odmienne, przyczem jest rzecz jasną, że zupełnie inne znaczenie mają wkłady terminowe czy oszczędnościowe, inne zaś — czekowe czy żyrowe; bowiem przy wkładach miarodajna jest nie tylko kwota, ale i czas, na które są one ulokowane.

Wobec tego znacznie już ściślejszy obraz ruchu wkładów przedstawia następujące zestawienie (według poszczególnych rodzajów wkładów):

	30/VI 1932		31/XII 1932		30/VI 1933	
	miljn. zł	%	miljn. zł	%	miljn. zł	%
Wkłady oszczędnościowe	1 279'2	50'9	1 356'9	49'8	1 362'6	52'6
Wkłady terminowe	351'2	14'0	374'1	13'8	332'7	12'8
Razem:	1 630'4	64'9	1 731'0	63'6	1 695'3	65'4
Rachunki bieżące i żyrowe	387'3	15'4	457'3	16'8	380'9	14'7
Wkłady bezterminowe i à vista	222'5	8'8	224'1	8'2	211'4	8'2
Wkłady czekowe	275'4	10'9	310'7	11'4	303'0	11'7
Razem:	885'2	35'1	992'1	36'4	895'3	34'6
Ogółem:	2 515'6	100'0	2 723'1	100'0	2 590'6	100'0

Jak widzimy, wkłady kapitalizacyjne (oszczędnościowe i terminowe w bankach) przez II półrocze r. ub. dość znacznie wzrosły — jeśli chodzi o liczbę absolutną, natomiast udział ich procentowy w ogólnej sumie wkładów spadł. W I półroczu r. b. tendencja wzrostu utrzymała się jedynie w stosunku do wkładów oszczędnościowych, które wykazały mały wzrost sumy, a duży wzrost udziału procentowego; natomiast wkłady terminowe wykazały spadek i co do sumy i co do swego udziału; mimo to cała grupa wkładów kapitalizacyjnych wykazała zwiększenie swego udziału w ogólnej kwocie wkładów.

Rezerwy gotówkowe (rachunki bieżące, żyrowe, czekowe i à vista) miały w II połowie r. ub. tendencję wybitnie zwzrokową i rola ich wzrosła; szczególnie dotyczyło to wkładów żyrowych w Banku Polskim oraz wkładów czekowych. W I półroczu r. b. mamy znacznie silniejszy odpływ tego rodzaju wkładów niż wkładów o charakterze kapitalizacyjnym, stąd poważnie kurczy się i ich udział procentowy; to ostatnie dotyczy zresztą tylko rachunków bieżących i żyrowych, a zwłaszcza tych drugich.

W okresie rocznym od połowy r. ub. do połowy r. b. znacznie wzrosły i co do sumy i co do udziału procentowego wkłady oszczędnościowe i wkłady czekowe; inne rodzaje wkładów wykazały spadek, przyczem najsilniejszy — wkłady terminowe w bankach.

Rozpatrując wkłady w poszczególnych instytucjach kredytowych (względnie grupach instytucyj), stwierdzić musimy silne wahania różnokierunkowe, sprowadzające poważne przesunięcia w rozmieszczeniu wkładów.

W I półroczu r. b. wkłady w Pocztowej Kasie Oszczędności pozostały prawie niezmienione, wkłady w kasach oszczędności wzrosły nawet nieznacznie — o ok. 2½%, wreszcie spółdzielnie kredytowe wykazały niżkę też niezbyt wielką, bo o ok. 4%. Dalej, jeśli chodzi o banki państwowe, to wkłady w Państwowym Banku Rolnym dość znacznie, bo o ok. 12%, wzrosły, wkłady zaś w Banku Gospodarstwa Krajowego bardzo niewiele, bo o ok. 2½%, spadły. Wzrost wkładów o ok. 7½ wykazały banki komunalne a spadek o ok. 8% Centralna Kasa Spółek Rolniczych. Natomiast silny spadek wkładów wystąpił w bankach akcyjnych (w bankach krajowych o ok. 13%, w oddziałach banków zagranicznych tylko o 4%) oraz w Banku Polskim — aż o 36%.

Ruch wkładów w poszczególnych instytucjach (czy grupach) w okresie od połowy 1932 r. ilustruje następujące zestawienie (w miljn. zł):

	30/VI 1932	31/XII 1932	30/VI 1933
Kasy oszczędności	522'6	527'5	460'5
Pocztowa Kasa Oszczędności	611'0	627'9	643'2
Banki akcyjne	534'1	622'9	621'5
Spółdzielnie kredytowe	314'1	306'5	293'8
Bank Gospodarstwa Krajowego	245'8	261'1	254'4
Bank Polski	113'9	196'3	126'0
Banki komunalne	65'1	63'8	68'4
Państwowy Bank Rolny	59'7	60'5	68'5
Centralna Kasa Spółek Rolniczych	4'1	4'0	3'7
Oddziały zagranicznych banków akcyjnych	45'2	52'6	50'6

ROZRACHUNEK SKARBU PAŃSTWA Z PAŃSTWOWEMI INSTYTUCJAMI KREDYTOWEMI. — W „Dzienniku Ustaw R. P.” Nr. 85, poz. 640 i 641 ogłoszone zostały 2 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 27/X r. b., dotyczące rozrachunku między Skarbem Państwa i B. G. K., oraz Skarbem Państwa i państwowymi instytucjami kredytowymi.

Oba te rozporządzenia porządkują rozrachunki między Skarbem Państwa a temi instytucjami. Jak wiadomo, B. G. K. udzielał w postaci kredytów i gwarancji pomocy szeregu instytucjom i przedsiębiorstwom, przedewszystkiem z tytułu pożyczek ulleńskich. Kryzys ekonomiczny odbił się na stanie materialnym miast, w szczególności spadły dochody, przy jednoczesnym zwiększeniu się wydatków gmin miejskich na opiekę społeczną w związku z rozszerzaniem się bezrobociem, wreszcie wiele miast nie mogło wykorzystać przeprowadzonych inwestycji, na które zaciągnęły pożyczki. W tym stanie rzeczy miasta nie mogły wywiązać się z zobowiązań wobec Ullena. Spłatę rat amortyzacyjnych i procentów od tych pożyczek, zaciąganych za pośrednictwem B. G. K., gwarantował Skarb Państwa — wobec tego zaszła potrzeba dokonania rozrachunku między Skarbem Państwa i B. G. K. z tytułu tych operacji. Rozrachunek ten był umożliwiony tem, że B. G. K. był ze swej strony winien szereg kwot Skarbowi Państwa z tytułu odsetek od funduszy administrowanych. Ogłoszone rozporządzenie Prezydenta Rzplitej przewiduje skomponowanie tych rachunków i uwidocznienie ich w budżecie państwowym.

Drugie rozporządzenie w sprawie rozrachunku Skarbu Państwa z instytucjami kredytowymi dotyczy tych państwowych instytucyj kredytowych, które część swego portfela ulokowały w pewnych papierach długoterminowych, będących w posiadaniu Skarbu Państwa, a należących do rezerw skarbowych, które w ten sposób były upłynniane. Chodzi tu o papiery, opiewające na waluty zagraniczne, przeważnie dolarowe. Wskutek spadku dolara wartość tych papierów obniżyła się. Aby nie narażać na stratę tych instytucyj kredytowych, Rząd postanowił wymienić te papiery w zdewaluowanej walucie na papiery procentowe, opiewające na złote polskie, bądź też zabrać te papiery i wystawić ich posiadaczom odpowiednio skrypty dłużne. W ten sposób bilans wspomnianych instytucyj kredytowych nie dozna żadnego uszczerbku.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 23 do 28 października 1933 r.

Kursy walut w okresie sprawozdawczym ulegały ciągłym, choć niewielkim, zmianom; w końcu okresu sprawozdawczego panowała tendencja niżkowa dla dolarów, funtów, franków szwajcarskich, koron szwedzkich i duńskich; pozostałe waluty—nieco mocniej, a jedynie korony norweskie osiągnęły stosunkowo większą wyżkę kursu. W zestawieniu z notowaniami końcowymi okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, dolary wykazały spadek o $\text{zł } 0.23$ (na $\text{\$ } 1$), funty szterlingi o $\text{zł } 0.27$ (na $\text{£ } 1$), franki szwajcarskie o $\text{zł } 0.14$ (na 100 fr.), korony szwedzkie o $\text{zł } 1.75$ (na 100 kor.) i korony duńskie o $\text{zł } 1.00$ (na 100 kor.). Poprawił się natomiast kurs franków francuskich o $\text{zł } 0.01$ (na 100 fr.), belgów o $\text{zł } 0.05$ (na 100 blg.), lirów włoskich o $\text{zł } 0.01$ (na 100 lir.), guldenów gdańskich o $\text{zł } 0.05$ (na 100 guld.), korony norweskie o $\text{zł } 3.00$ (na 100 kor.). Korony czeskosłowackie i floreny holenderskie—bez zmiany.

W ostatnim dniu okresu sprawozdawczego płacono za dolary gotówkowe w obrotach pozagiełdowych po $\text{zł } 6.01$ za $\text{\$ } 1$.

		Kurs najniższy	Kurs najwyższy	Ostatni kurs w tygodn.
Dolary St. Zjedn.	$\text{\$ } 1$	6.19	5.94	6.05
" " telegr.	$\text{\$ } 1$	6.22	5.95	6.07
Funty szterlingi	$\text{£ } 1$	28.83	28.13	28.37
Franki francuskie	100 fr.	34.89	34.87	34.89
Franki szwajcarskie	100 fr.	172.70	172.56	172.56
Belgi	100 blg.	124.35	124.30	124.35
Korony czeskosłowackie	100 kor.	26.47	26.46	26.47
Liry włoskie	100 lir.	46.96	46.95	46.96
Floreny holenderskie	100 fl.	359.60	359.45	359.60
Guldeny gdańskie	100 guld.	173.45	173.35	173.45
Korony szwedzkie	100 kor.	148.35	145.75	146.75
Korony duńskie	100 kor.	127.50	127.00	127.00
Korony norweskie	100 kor.	143.50	143.00	143.00

Obroty papierami lokacyjnymi państwowymi skurczyły się, przy tendencji dla większości papierów w dalszym ciągu niżkowej: najwięcej straciły na kursie 10% Pożyczka Kolejowa i 5% Pożyczka Konwersyjna. W porównaniu z notowaniami końcowymi okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, 4% Pożyczka Dolarowa spadła o $\text{zł } 0.15$, 4% Pożyczka Inwestycyjna o $\text{zł } 0.25$, serje teje Pożyczki o $\text{zł } 0.15$; w \% nominalu: 5% Pożyczka Konwersyjna o 0.50%, 7% Pożyczka Stabilizacyjna o 0.12%, 10% Pożyczka Kolejowa o 2.50%. Wyżej cenione były: 3% Pożyczka Budowlana o $\text{zł } 0.15$ oraz 5% Pożyczka Konwersyjna Kolej. o 1.25% i 6% Pożyczka Dolarowa o 1.25% nominalu. Kursy listów zastawnych i obligacji Państwowego Banku Rolnego i Banku Gospodarstwa Krajowego pozostały bez zmiany.

Na rynku prywatnych papierów lokacyjnych obroty były nieco żywsze. Tendencja panowała wyżkowa, a zwłaszcza dla listów zastawnych m. Warszawy; obligacje miejskie w zaniedbaniu, natomiast ukazały się na rynku, oddawna nienotowane, obligacje Pols. B-ku Komunalnego II, III i IV em. W porównaniu z notowaniami końcowymi okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, wyżej notowano: 4½% L. Z. Tow. Kred. Ziem. o 0.25%, 4½% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy o 1.62%, 5% L. Z. tegoż. Tow. o 0.50%, 8% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy o 1.00%, 10% L. Z. Tow. Kred. m. Lublina o 0.13%, 8% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi o 0.25%, 8% L. Z. Tow. Kred. m. Piotrkowa o 0.25% nominalu. 8% L. Z. Tow. Kred. m. Lublina spadły w porównaniu z poprzednimi notowaniami o 0.25%, 4% L. Z. Tow. Kred. Ziem. o 1.00%, 8% L. Z. Tow. Kred. m. Częstochowy o 0.40%, i 10% L. Z. Tow. Kred. m. Radomia o 2.40% nominalu.

Wartość nominalna (waluta) Kurs naj-wyższy Kurs naj-niższy Ostatni kurs w tygodn.

w zł za 1 szt.

3% Pożyczka Budowlana	zł w zł.	50	38.90	38.75	38.90
4% " Dolarowa	$\text{\$ } 5^1)$		48.85	48.50	48.75
4% " Inwestycyjna	zł w zł.	100	103.50	103.50	103.50
4% " " serje	zł w zł.	100	108.50	108.50	108.50

¹⁾ $\text{\$ } 5 = \text{zł } 44.57$.

			w \% nominalu			
5%	"	Konwersyjna	zł	50.25	49.50	49.50
5%	"	Konwers. Kol.	zł	44.75	44.25	44.75
6%	"	Dolarowa	$\text{\$}$	57.75	57.50	57.75
7%	"	Stabilizacyjna ¹⁾	$\text{\$}^1)$	52.75 ³⁾	50.50	51.88
						-52.00
						-51.88
10%	"	Kolejowa	fr. w zł.	100.50	100.50	100.50
7%	L. Z. Państ. Banku Roln.	zł w zł. 1927	zł	83.25	83.25	83.25
8%	"	zł w zł. 1927	zł	94.00	94.00	94.00
7%	L. Z. Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	zł	83.25	83.25	83.25
8%	"	zł w zł. 1924	zł	94.00	94.00	94.00
7%	Obl. Kom. B-ku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	zł	83.25	83.25	83.25
8%	" Bud. " " "	zł w zł. 1924	zł	94.00	94.00	94.00
8%	" Bud. " " "	zł w zł. 1927	zł	93.00	93.00	93.00
8%	Obl. Polskiego Banku Komunalnego II em.	zł w zł.	zł	72.00	72.00	72.00
8%	Obl. Polskiego Banku Komunalnego III em.	zł w zł. 1924	zł	81.00	81.00	81.00
8%	Obl. Polskiego Banku Komunalnego IV em.	zł w zł. 1927	zł	81.00	81.00	81.00
4%	L. Z. T-wa Kred. Ziem.	zł	zł	36.00	36.00	36.00
4%	" " " " " "	zł	zł	44.25	44.00	44.25
4%	" " " " " m. Warszawy	zł	zł	53.50	52.75	53.25
						-53.50
5%	" " " " " " "	zł	zł	58.50	58.25	58.50
8%	" " " " " " "	zł	zł	45.25	43.75	44.88
						-45.25
8%	" " " " " " Częstochowy	zł	zł	39.60	39.60	39.60
8%	" " " " " " Lublina	zł	zł	35.75	35.75	35.75
10%	" " " " " " " "	zł	zł	36.13	36.13	36.13
5%	" " " " " " Łodzi	zł	zł	41.00	40.75	40.75
8%	" " " " " " Piotrkowa	zł	zł	37.75	37.50	37.75
10%	" " " " " " Radomia	zł	zł	36.10	36.10	36.10

ZŁOTY ZAGRANICĄ

1933	Gdańsk ⁴⁾	Berlin ⁴⁾	Wiedeń ⁴⁾	Paryż ⁴⁾	Zurych ⁴⁾
23/ X	57.61 ÷ 57.73	47.05 ÷ 47.25	—	—	57.90
24/ "	57.61 ÷ 57.72	"	—	—	"
25/ "	57.59 ÷ 57.71	47.075 ÷ 47.275	—	286.00	"
26/ "	57.61 ÷ 57.73	"	—	—	"
27/ "	"	47.05 ÷ 47.25	—	—	"
28/ "	"	"	—	—	"

1933	Londyn ⁵⁾	Praga ⁴⁾	New York ⁴⁾	Amsterdam ⁴⁾
23/ X	28.56	—	16.25	—
24/ "	28.75	—	16.55	—
25/ "	28.12	—	16.75	—
26/ "	28.37	—	16.90	—
27/ "	28.12	—	—	—
28/ "	—	—	—	—

POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH⁶⁾

	9 ÷ 14/X	16 ÷ 21/X	23 ÷ 28/X
	(maksimum—minimum—ultimo; w oawiasach obrotu)		
New - York			
6% dolarowa			
1920	61—60—61 (5 000)	59½—56—56 (14 000)	58—56—58 (3 000)
8% Dillon.			
1925	71—69—71 (40 000)	70½—68½—69 (32 000)	70—64½—70 (33 000)
7% stabilizac.			
1927	79½—76¾—78 (93 000)	75½—68½—69 (171 000)	76½—71—75 (123 000)
7% Warszawy			
1928	45—44½—44½ (9 000)	44½—43¾—44½ (143 000)	48¾—46½—48¾ (12 000)
7% śląska			
1928	43½—43½—43½ (10 000)	43—42—42 (16 000)	45½—45—45½ (41 000)

¹⁾ Z wyłączeniem transzy francuskiej.

²⁾ $\text{\$ } 1 = 5.183$ fr. szwajc. = Hfl. 2.488.

³⁾ Dotyczy drobnych odcinków.

⁴⁾ Za $\text{zł } 100$.

⁵⁾ Za $\text{\$ } 1$.

⁶⁾ Kursy — w \% -ach nominalu; obroty — w jednostkach walutowych danego kraju (we Włoszech — w tysiącach).

London 7% stabilizac. 1927	80'48—78'48 —79'48	78'91—75'91 —76'91	77'77—74'27 —74'77	—	—	—	
Zurych 7% stabilizac. 1927	54'00—53'50 —54'00	53'50—50'00 —51'00	—	—	—	—	
				Medjolan 7% włoska 1924	98'00—97'80 —98'00 (725)	98'20—98'10 —98'10 (2 300)	98'20—98'10 —98'20 (13 800)
				Paryż 7% stabilizac. 1927	—	—	—

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

KRONIKA ZAGRANICZNA

M. IN. NA PODSTAWIE RAPORTÓW I DONIESIEŃ POLSKICH PLACÓWEK ZAGRANICZNYCH

OGÓLNE

WSPÓLPRACA GOSPODARCZA PAŃSTW MAŁEJ ENTENTY.—Rada Gospodarcza Małej Ententy zostanie zwołana w początku listopada 1933 r. Stała Rada Małej Ententy uchwaliła przedstawić do rozważania Radzie Gospodarczej szereg projektów, dotyczących współpracy gospodarczej między 3 państwami. Projekty te obejmują 14 punktów następujących:

1) współpraca kolei żelaznych 3 krajów oraz utworzenie wspólnego organu, mającego za zadanie zrealizowanie programu co do cyrkulacji pociągów zwykłych i tranzytowych wogóle, oraz współpraca taryfowa i t. d. Decyzje, powzięte przez ten wspólny organ, zostaną ujęte w konwencję, która musi być zawarta jeszcze w końcu r. b.;

2) współpraca żegluga na Dunaju;

3) współpraca lotnicza, przyczem wprowadzone zostaną specjalne stałe komunikacje powietrzne między głównymi miastami 3 krajów. Również zostanie utworzona wspólna organizacja, mająca reprezentować lotnictwo Małej Ententy wobec zagranicy;

4) współpraca na terenie poczty i telegrafów drogą utworzenia unii pocztowej Małej Ententy w ramach światowej unii pocztowej. Współpraca ta będzie oparta na obniżeniu taryfy pocztowej, telegraficznej i telefonicznej, a to celem ułatwienia wymiany handlowej między 3 krajami;

5) normalizacja na terenie współpracy gospodarczej drogą ustalenia bezpośrednich stosunków pomiędzy instytucjami gospodarczymi układających się stron;

6) ujednostajnienie prawa handlowego co do obrotu czekowego i wekslowego we wszystkich krajach M. Ententy. Również zostanie opracowany projekt unifikacji ustawodawstwa celnego w stosunku do wymiany towarowej między temi krajami;

7) banki emisyjne 3 krajów opracują plan współpracy celem pogłębienia systemu wypłat między temi państwami, a to zapomocą specjalnego ustroju clearingowego i innych środków, mogących się przyczynić do wzmocnienia wymiany towarów;

8) przewidziana jest ścisła współpraca urzędów statystycznych państw M. Ententy, zwłaszcza w dziedzinie wymiany danych statystycznych, dotyczących handlu, rolnictwa i przemysłu;

9) co się tyczy oświaty rolniczej, uchwalono wzajemną wymianę informacji o wszystkich nowych metodach, polep-

szających produkcję rolną; ta akcja współpracy zostanie powierzona akademii rolniczej w Pradze;

10) przewidziana jest ścisła współpraca celem ułatwienia podróży obywateli 3 państw; w tym celu zostaną zjednoczone biura turystyczne zapomocą wspólnego komitetu turystycznego;

Punkty: 11, 12, 13 i 14 przewidują: zniesienie wiz paszportowych, współpracę izb rolniczych, handlowych, przemysłowych, pracy i t. d.; organizację współpracy przemysłu i produkcji 3 krajów, a to drogą zawarcia konwencji w sprawie dostawy surowców przez te kraje, potrzebnych dla ich przemysłu; Rada Gospodarcza utworzy wreszcie specjalny organ współpracy gospodarczej i politycznej, mający na celu dbanie o pogłębienie tej współpracy we wszystkich dziedzinach.

SYTUACJA PRZEMYSŁU SZTUCZNEGO JEDWABIU.

— Po niezwykle szybkim okresie szalonego rozwoju światowej produkcji sztucznego jedwabiu od 1919 r. (18 miljn. kg) do 1929 r. (210 miljn. kg) zaznacza się od 1930 r. spadek produkcji. Stwierdzić jednak należy, że pomimo pogorszenia ogólnoświatowej koniunktury, już w 1932 r. nastąpił dalszy wzrost wytwórczości do 230 miljn. kg. Wynika więc stąd, że produkcja sztucznego - jedwabna stosunkowo korzystniej reaguje na zjawiska kryzysowe aniżeli naturalne półfabrykaty przędzalnicze. Przyczyny tego pozostają w związku z jednej strony ze stałym rozwojem technicznym, umożliwiającym zastosowanie sztucznego jedwabiu w całym szeregu dziedzin, a z drugiej — z systematycznym obniżaniem kosztów produkcji. W każdym bądź razie 10-letni okres rozwoju tej gałęzi produkcji zahamowany został w latach kryzysu, i w tym względzie nadzieje przemysłu światowego na dalszy wzrost zbytu zawiodły. W 1929 r. przypadła 66,7% wytwórczości światowej na Europę, 27,4% na Amerykę i 5,8% na Azję. W ostatnich 3 latach produkcja europejska zmniejszała się, wzrosła produkcja Ameryki, natomiast niezwykle silny rozwój zaznaczył się w Azji. W 1932 r. stosunek procentowy produkcji przedstawiał się następująco: Europa 60%, Ameryka 27,2%, Azja 12,6%. Z produkcji europejskiej 1/5 przypada na Włochy, W. Brytanię i Francję. W Stanach Zjedn. ewolucja produkcji w 3 ostatnich latach przedstawiała się w ten sposób, że w 1930 r. nastąpił spadek, w 1931 r. częściowy wzrost i w 1932 r. ponowny spadek. Pomimo to Stany Zjedn. stoją na czele wszystkich państw,

reprezentujących produkcję sztuczno-jedwabną. Wpływ dewaluacji na tę dziedzinę produkcji zauważyć się dał szczególnie silnie w okresie 1931 r. i 1932 r. W tym okresie czasu produkcja W. Brytanii i Japonii zwiększyła się o 17 miljn. kg, podczas gdy w pozostałych krajach uległa zmniejszeniu o 7 miljn. kg.

W ostatnich latach wywóz sztucznego jedwabiu z państw produkujących wahał się w granicach ok. 60 miljn. kg, t. j. ok. 30% produkcji światowej. Wysokie taryfy celne i restrykcje dewizowe wpłynęły ujemnie również i na handel światowy sztucznym jedwabiem. Handel ten opiera się w znacznej mierze na obrotach pomiędzy krajami europejskimi. Poza tem w grę wchodzi eksport zamorski w granicach około 25 miljn. kg rocznie, kierujący się w pierwszym rzędzie do Azji i Ameryki. Ameryka ze swej strony nie rozwinęła dotąd w szerszym zakresie eksportu. Jedyнным krajem zamorskim, który w dziedzinie eksportu odgrywa poważniejszą rolę, jest Japonia. Zśród najważniejszych eksporterów na pierwszym miejscu wymienić należy Włochy, następnie Holandję, Francję i Niemcy. W porównaniu ze zmianami kryzysowymi w innych dziedzinach handlu światowego przesunięcia w handlu sztucznym jedwabiem nie są zbyt wielkie. W każdym bądź razie zasługują one na podkreślenie, gdyż wykazują pewne tendencje zmian w kierunkach tego handlu. Tak więc Włochy i Holandję, które w okresie lat 1929—1931 notowały stałą wyżkę eksportu, w okresie następujących lat charakteryzuje spadek wywozu. Japonia natomiast, która w analogicznym okresie zwiększała swój eksport przeciętnie o 1 miljn. kg rocznie, osiągnęła następnie dalszą wyżkę eksportu w granicach ok. 2 miljn. kg rocznie. Analogicznie kształtowała się sytuacja w Anglii, która, tak jak Japonia, pod wpływem dewaluacji funta zwiększyła swój eksport o 1 miljn. kg rocznie. Podkreślić należy, że dewaluacja była w tej dziedzinie handlu światowego poważnym czynnikiem wzrostu eksportu, o czym świadczy fak, że kraje o stałych walutach w ostatnich 2 latach zanotowały wydatny spadek eksportu.

Analizując sytuację w dziedzinie eksportu i produkcji uzyskujemy dokładny obraz wpływu wywozu na koniunkturę w poszczególnych krajach. Tak więc eksport holenderski do 1932 r. kształtuje się w rozmiarach wyższych aniżeli produkcja krajowa. Spożycie wewnętrzne pozostaje w drobnym tylko stosunku do rozmiarów produkcji. Analogicznie kształtuje się sytuacja w Szwajcarii, Włochy i Belgia

eksportują około 50% własnej produkcji. Dla tych wszystkich krajów problem wywozu jest więc zagadnieniem niezwykle doniosłym, gdyż kurczenie się eksportu stwarza natychmiastowe trudności dla producentów. Również i w przemyśle francuskim eksport odgrywa rolę bardzo poważną i waha się w granicach około 30%, podczas gdy resztę konsumuje rynek wewnętrzny. Niemcy eksportują około 25% swej produkcji, Anglja i Japonja tylko po 10%. Dla tych więc 2 państw zagadnienie zbytu na rynkach światowych nie odgrywa donioślejszej roli.

W tych warunkach problem normowania rynków zbytu sprowadza się do porozumienia krajów eksportujących. Porozumienie to objęło europejskie rynki zbytu, ale szereg trudności w jego funkcjonowaniu powstaje na tle braku w poszczególnych krajach jednolitej organizacji, konsolidującej cały przemysł sztuczno-jedwabny.

Z drugiej strony w zakresie unormowania sytuacji eksportowej na rynku światowym istnieją trudności w postaci sprzeciwu Japonji.

Import sztucznego jedwabiu obejmuje znaczną ilość krajów o najróżnorodniejszych potrzebach konsumpcyjnych. Podczas gdy w Niemczech, Czechosłowacji, Szwajcarii i w Polsce istnieją nowoczesne pod każdym względem przedsiębiorstwa, o tyle rynek Chin i Indji opiera się w lwiej części na drobnym przemyśle i chałupnikach. W całym szeregu krajów cła ochronne utrudniają import. Typowym przykładem tej ochrony są Stany Zjednoczone i Anglja. Zagadnienia jakości i cen stwarzają sytuację, w której nawet kraje produkujące pokrywają część swego spożycia przez import. Świadczy o tem najbardziej przykład Niemiec. Cena przeciętna sztucznego jedwabiu niemieckiego jest zazwyczaj wyższa od ceny sztucznego jedwabiu, importowanego do Niemiec. Poza Niemcami kraje produkujące importują stosunkowo niewielkie tylko ilości tego surowca. Tak więc Francja, Włochy, Anglja, Japonja i Stany Zjednoczone w 1932 r. importowały łącznie 5 miljn. kg, przyczem część tego importu była następnie wywieziona w postaci obrotu uszlachetniającego. Stosunkowo większe ilości importuje Szwajcarya i Holandja. Chiny i Indie wykazują stałą tendencję do uniezależnienia się od importu przez szybką rozbudowę własnych fabryk. Akcja inwestycyjna w tych krajach rozwija się nawet w latach kryzysu bardzo intensywnie.

Statystycznie przedstawia się sytuacja w zakresie importu głównych krajów konsumpcyjnych w ten sposób, że w 1932 r. w porównaniu z 1929 r. nastąpiło zmniejszenie o 6'3 miljn. kg w Stanach Zjednoczonych i o 2'2 miljn. kg w Chinach. Wzrósł natomiast udział Indji o 2 miljn. kg oraz szeregu krajów europejskich. Naogół jednak w tym okresie następuje zahamowanie rozwoju zbytu, analogicznie jak w okresie lat 1927 ÷ 1929.

WPK.

ANGLJA

UKŁAD HANDLOWY Z FINLANDJĄ. — Prezes fińskiej delegacji, która brała udział w opracowaniu zawartego w Helsińgorsie w dn. 29/IX r. b. angielsko-fińskiego traktatu handlowego, Dr. Ramsay, złożył wobec przedstawicieli prasy fińskiej oświadczenie o nowej konwencji.

Traktat zabezpiecza około 80% dotychczasowego wywozu fińskiego do Anglii.

Co do reszty, Finlandja otrzymała ułatwienia na zasadzie największego uprzywilejowania. Z produktów rolnych Finlandji — bekon będzie dopuszczany na rynek angielski bez cła. Cło na masło będzie wynosiło sh 15 za cwt, a na jaja — sh 1—1/9 za 120 sztuk, zależnie od wagi. Rząd angielski zobowiązuje się nie stosować żadnych kontyngentów do masła fińskiego, sera, jaj, słoniny i drobiu, inaczej jak w obronie rolnictwa brytyjskiego; lecz i w tym wypadku udział Finlandji w imporcie brytyjskim nie może być traktowany mniej korzystnie, aniżeli przywóz z jakiegobądź innego kraju obcego. W traktacie określono dalej, że Finlandja będzie miała prawo wywieźć do Anglii nie mniej, jak 198 tys. cwts masła.

Poza tem zwalnia się od cła fiński papier gazetowy. Cło zaś na inne gatunki papieru będzie wynosiło 16'7% wartości towaru. Drzewo kopalniane i celuloza będą również wolne od cła, gdy tymczasem inne wyroby drewniane będą oclone w wys. 10% ich wartości.

Lista towarów angielskich, którym Finlandja przyznaje ułatwienia celne, zawiera około 120 różnych pozycji. Najważniejszym z tych produktów jest węgiel, którego Finlandja zobowiązuje się przewozić z Anglii w rozmiarach 75% całego swego importu. Następnie zostało znacznie obniżone cło na angielskie towary włókiennicze oraz śledzie, samochody, gramofony, płyty gramofonowe i t. d.

STANY ZJEDN. AM.

OŚMIOGODZINNY DZIEŃ PRACY W MARYNARCE. — W związku z ogólną akcją antykryzysową Prezydenta Roosevelta został opracowany w ostatnich dniach września nowy kodeks pracy dla marynarki handlowej. Przewiduje on maksymalny czas pracy w ciągu tygodnia 48 godzin oraz jako minimalne wynagrodzenie za godzinę 40 centów. Uznaje poza tem bez żadnych ograniczeń zasadę zbiorowych wystąpień ze strony załogi.

Dla marynarki handlowej, narazonej bardziej niż jakokolwiek inna dziedzina życia gospodarczego na stałą i ostrą konkurencję międzynarodową, zagadnienie wysokości poborów załogi posiada bezpośredni wpływ na wyniki eksploatacyjne, a częstokroć decyduje wprost o jej możliwościach konkurencyjnych.

NIEMCY

SYTUACJA PORTÓW W I PÓŁROCZU 1933 R. — Po raz pierwszy od 1929 r. porty niemieckie wykazują w r. b. pewną wyżkę w swym ogólnym ruchu okrętowym. Spowodowana ona jest jednak wyłącznie tylko przez zwiększenie się ruchu w żegludze przybrzeżnej, podczas gdy ruch statków w żegludze zagranicznej uległ ponownemu skurczeniu.

Z tych względów ciekawe jest następujące zestawienie minimalnych płac dla poszczególnych stanowisk w marynarce handlowej, które przewiduje wspomniany kodeks (w \$):

Stopień	Wynagrodz. miesięczne
Pierwszy oficer	140
Drugi oficer	120
Trzeci oficer	105
Bosman	50
Marynarz wykwalifikowany	40
Marynarz	30
Pierwszy mechanik	140
Drugi mechanik	120
Trzeci mechanik	105
Monter	50
Palacz	40
Główny steward	100
Steward-kucharz	85
Pierwszy kucharz	70
Drugi kucharz	50
Steward kabinowy	35
Radjotelegrafista	75

Powyższe normy będą podlegały wahanom zależnie od rodzaju uprawianej przez poszczególne statki żeglugi. Dla osób, zatrudnionych na lądzie, kodeks przewiduje 8-godzinny dzień i 44-godzinny tydzień pracy, co zaś dotyczy poziomu płac dla tej kategorii, to nie mogą być one niższe od obowiązujących w dn. 1/VII r. b.

Poza tem kodeks określa wyraźnie, jakie postępowanie będzie uważane za sprzeczne z wyżej ustalonymi zasadami; zawiera przepisy, dotyczące stabilizacji wysokości wynagrodzeń oraz zasad, według których winny być prowadzone interesy w poszczególnych gałęziach handlu morskiego; wreszcie przewiduje utworzenie specjalnej komisji organizacyjno-administracyjnej pod nazwą „Code Authority”, składającej się z przedstawicieli sfer żeglugowych oraz administratora, mianowanego przez Prezydenta. Do zakresu kompetencji Code Authority należeć będzie wprowadzenie w życie postanowień kodeksu, przyjmowanie wszelkich skarg i zażaleń oraz rozjemstwo powstających zatargów. Według ostatnich wiadomości armatorzy z nad Zatoki Meksykańskiej (Golf) wyrazili już zgodę na przyjęcie głównych zasad kodeksu pod warunkiem jednak, że poszczególne przepisy będą dostosowane do specjalnych warunków ich pracy.

Ruch okrętowy w I półroczu ostatnich 3 lat kształtował się w portach niemieckich w następujący sposób (średnio na wejściu i wyjściu — w tys. nrt):

Ruch okrętowy w I półroczu ostatnich 3 lat kształtował się w portach niemieckich w następujący sposób (średnio na wejściu i wyjściu — w tys. nrt):

	1 9 3 3	1 9 3 2	1 9 3 1
	Ruch ogólny	Ruch z zagran.	Ruch ogólny
I kwartał	8 072	6 699	8 188
II „	9 057	7 306	8 690
Razem:	17 129	14 005	16 878
			14 141
			19 618
			16 594

Wzrost ogólny wynosi ok. 1'5% przy jednoczesnym spadku w ruchu zagranicznym o ok. 1%. Średnia wielkość statków, odwiedzających porty niemieckie, wskutek dalszego zmniejszania się poszczególnych partji ładunkowych spadła z 794 nrt do 770 nrt. Przyrost ogólny przypada

wyłącznie na morze Bałtyckie, gdzie ruch statków w portach niemieckich wzrósł z 3'10 miljn. nrt za I półroczu 1932 r. do 3'35 miljn. nrt w I półroczu r. b., co stanowi wyżkę o około 8%.

Ogólny ruch w portach morza Północnego utrzymał się mniej więcej na pozio-

mie z r. ub., osiągając 13'78 miljn. nrt. jednak ruch w żegludze zagranicznej spadł z 11'58 miljn. nrt w r. ub. do 11'38 miljn. nrt w r. b. Średnie wyzyskanie ładowni statków pogorszyło się w r. b. naskutek większej ilości statków z balastem. Na wejściu tonnażu z ładunkiem było 90'4%, podczas gdy w r. ub. tonnaż ten wynosił 91'1%. Na wyjściu odnośne liczby wynosiły 80'4% wobec 81%.

Flaga niemiecka powiększyła swój udział

	Hamburg:		Brema:		Emden:		Szczecin:	
	ruch ogólny	ruch z zagr.	ruch ogólny	ruch z zagr.	ruch ogólny	ruch z zagr.	ruch ogólny	ruch z zagr.
I kwartał .	4 235	3 769	1 621	1 242	432	256	338	218
II " .	4 600	4 093	1 755	1 332	437	192	608	391
I półr. 1933 .	8 835	7 862	3 376	2 574	869	448	946	615
I półr. 1932 .	9 040	8 049	3 578	2 734	514	284	689	489

W Hamburgu ruch ogólny i ruch z zagranicą uległ zmniejszeniu w jednakowym stopniu o 2'3%. W Bremie ruch ogólny spadł o 5'7%, ruch z zagranicą o 6%. W tymże czasie Szczecin powiększył swój ruch ogólny o 37'3%, a ruch z zagranicą o 25'7%. Jeszcze większą zwyzkę wykazał port Emden, która w ruchu ogólnym wynosi aż 71% w stosunku do I półrocza r. ub.

JAPONJA

UNIERUCHOMIONY TONNAŻ. — O stosunkowo pomyślnej sytuacji japońskiej żeglugi morskiej w okresie przeżywanego obecnie kryzysu gospodarczego świadczą przedewszystkiem nieznaczne liczby unieruchomionego tonnażu. Kiedy więc w początku r. b. unieruchomiony tonnaż floty światowej wynosił przeciętnie ok. 20%, w takich zaś państwach, jak: Stany Zjednoczone i Francja, dochodził nawet do 30%, we flocie japońskiej udział ten stanowił tylko 5%. Poza tem w ostatnich miesiącach, w wyniku wzmożonej, dzięki premjom rządowym, rozbiórce, liczby unieruchomionego tonnażu obniżyły się jeszcze bardziej, i w połowie r. b. udział ich w ogólnych liczbach tonnażu floty japońskiej wynosił ok. 4%. Ogólny stan floty japońskiej na dz. 15/VII r. b. liczył 2 019 statków o poj. 4 258'2 tys. brt. i udział japońskiej floty w tonnażu światowym wynosił w tym terminie 6'27%.

w ruchu ogólnym z 53'4% do 54'2%. Podobną zwyzkę wykazują flagi: norweska i szwedzka, podczas gdy ilość statków brytyjskich uległa zmniejszeniu

Z pośród 4 największych portów niemieckich, Hamburg i Brema wykazują spadek tonnażu, podczas gdy Szczecin, a zwłaszcza Emden, powiększyły go w znacznym stopniu. Ilustruje to poniższe zestawienie (średnio na wejściu i wyjściu — w tys. nrt):

EGIPT

BUDOWA WIELKIEJ PRZEDZALNI. — Przejawiająca się w ostatnich dziesięciokrotnościach lat w przemyśle bawełnianym tendencja przenoszenia fabryk włókienniczych do ośrodków uprawy bawełny — dzięki czemu zyskuje się na kosztach transportu i robocizny, gdyż w krajach egzotycznych oraz w amerykańskim „pasiu bawełnianym” siła robocza jest tania — uzewnętrznic się ma także na terenie Egiptu. Według ostatnich wiadomości bowiem koncern Misr Co., reprezentujący dotychczas obok szwajcarskiej firmy „Filature Nationale d'Egypte” cały egipski przemysł bawełniany, ma do września 1934 r. wybudować w Kairze olbrzymią przedziałnię. Przedziałnia ta będzie posiadała przeszło 250 tys. wrzecion (ok. 15% ogólnej ilości wrzecion w Polsce). Wszystkie te maszyny Misr Co. odkupiła od 3 nieczynnych, choć doskonale postawionych pod względem technicznym, przedziałni brytyjskich w Lancashire — „Empire Cotton Spinning Company”, „Butterworth Hall Spinning Company” i „John Whitlaker and Co. Ltd”. Montowanie maszyn w Egipcie ma się odbyć pod kierunkiem dotychczasowego dyrektora pierwszej z wymienionych firm również z pomocą inżynierów i robotników angielskich.

Na zbyt swej produkcji liczą nowozbudowane zakłady głównie drogą wypierania z rynku krajowego wyrobów japońskich, których ekspansja w Egipcie ostat-

nio bardzo silnie się zaznacza. Mimo, iż Misr Co. podkreśla usilnie, że konkurować ma właśnie z produkcją japońską przy zachowaniu współpracy z włókiennictwem W. Brytanii, przypuszczają należy, że zbyt wyrobów nowego kolosu rozwijać się będzie nie bez szkody dla eksportu brytyjskiego.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH ARTYKUŁY SPOŻYWCZE I KOLONJALNE

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH. — Ceny w okresie od dn. 16 do dn. 31 października r. b. kształtowały się następująco (w walucie danego kraju, w Buenos Aires i Liverpoolu — w \$, w Hamburgu — w Hfl. — za 100 kg):

	16+22/X		23+31/X		Wzrost (+) lub spadek (-)
	Pszemica:				
Berlin . . .	18'90	18'90			—
Praga . . .	136'75	136'75			—
Chicago . . .	2'69	3'23			+20'0
Buenos Aires	1'79	1'95			+ 8'9
Liverpool . .	2'34	2'58			+10'2
Wiedeń . . .	34'72	34'72			—
Hamburg . . .	4'42	4'65			+ 5'2
Żyto:					
Berlin . . .	15'30	15'30			—
Praga . . .	89'50	92'00			+ 2'7
Chicago . . .	2'03	2'36			+16'2
Wiedeń . . .	20'09	20'09			—
Hamburg . . .	2'81	2'84			+ 1'0
Owies:					
Berlin . . .	14'97	14'87½			- 0'6
Praga . . .	69'00	69'50			+ 0'7
Chicago . . .	2'07	2'42			+16'9
Buenos Aires	1'34	1'40			+ 4'4
Liverpool . .	2'53½	2'69			+ 6'3
Wiedeń . . .	18'81	18'94			+ 0'6
Hamburg . . .	2'87	2'92			+ 1'7
Jęczmień browarowy:					
Berlin . . .	19'35	19'15			- 1'3
Praga . . .	97'25	95'75			- 1'5
Chicago . . .	2'38	2'53			+ 6'3
Wiedeń . . .	—	—			—
Hamburg . . .	2'46	2'55			+ 3'6
Jęczmień zwykły:					
Berlin . . .	—	17'00			—

PRZEDRUK DOZWOLONY, LEOZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 5 12 66 (Red.), 5 12 73 i 5 35 35 (Adm.), 11 92 68 (Druk.).

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu.

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; **ZAGRANICĄ:** kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100.

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 1 200; II i III str. okł. — zł 900; ½ str. okł. — zł 500; str. zwyczaj.: 1 str. — zł 600, ½ str. — 350, ¼ str. — zł 200, 1/8 str. — zł 110. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEŃ SPÓLEK AKCYJNYCH (za tekstem): 1 str. — zł 200, ½ str. — zł 110, 1/8 str. — zł 80, ¼ str. — zł 70, 1/16 str. — zł 55, 1/32 str. — zł 40, 1/64 str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse i t. p. do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor naczelny: **CZESŁAW PECHE**

Redaktor: **WACŁAW SZURIG**

Sekretarz Redakcji: **BOHDAN WITWICKI**

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
PAWEŁ MICHAŁSKI

Redaktor działu rolniczego:
LEONARD KRAWULSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
JÓZEF GIEYSZTOR

Wydawca: Z upoważnienia **MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU** — Sp. Wyd. z ogr. odp. „**PRZEMYSŁ I HANDEL**”